

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 797

27. SRPNJA 2018. CIJENA 50 DINARA

Tri jubileja *Dužijance*

Pohvala čovjeku

SADRŽAJ

4

U Šidu održana 80. redovita sjednica HNV-a

Zajedno k istom cilju

8

U povodu izmjena manjinskih zakona (III.)

Što novoga donose zakonske promjene?

12

Petar Kuntić, koordinator Nogometne reprezentacije vojvođanskih Hrvata

Nogomet je čudo

20

Marija i Stipan Kujundžić, domaćini *Takmičenja risara*

Iza kulisa

22

84. *Dužionica* u Somboru

Evo nas, Tebi da zahvalimo

29

VII. seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

Tema seminara Dužijanca

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Samopoštovanje

Izbori se bliže! Sigurno se pitate kakvi sad opet izbori, kad se u »velikim medijima« o tome ne govori i nema predizborne kampanje. Radi se o izborima za nacionalna vijeća nacionalnih manjina čije se raspisivanje očekuje sljedećeg mjeseca, a najavljeno je da će biti održani najkasnije u studenom ove godine. Pripreme za ove izbore su praktično započele sredinom prošlog mjeseca (13. lipnja), kada su ministar državne uprave i lokalne samouprave **Branko Ružić** i predsjednik Republičke izborne komisije (RIK) **Vladimir Dimitrijević** potpisali Sporazum o utvrđivanju specifikacije ukupnih planiranih troškova za provođenje ovih izbora. Prije nekoliko dana, pak, isto je ministarstvo na svom sajtu pozvalo pripadnike nacionalnih manjina koji ispunjavaju opće uvjete za stjecanje biračkog prava u Republici Srbiji da iskoriste svoje pravo i upišu se u Poseban birački popis čime stječu pravo da biraju i budu birani na izborima za nacionalna vijeća nacionalnih manjina.

Ministarstvo je podsjetilo građane da od broja upisanih u posebne biračke popise ovisi hoće li određeno nacionalno vijeće biti birano na neposrednim ili elektorskim izborima. Naime, prema zakonu, članovi nacionalnih vijeća se biraju na neposrednim izborima ako je u birački popis nacionalne manjine upisano više od 40% pripadnika prema posljednjem popisu stanovništva ili, ako ovaj uvjet nije ispunjen, putem elektorske skupštine. Da podsjetimo, pripadnici hrvatske nacionalne manjine se nisu u dovoljnom postotku upisali u vrijeme prethodnih izbora na poseban popis pa su članovi vijeća birani na elektorskoj skupštini. Po svemu sudeći, i ovoga puta će izbori biti održani putem elektora. Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić** je na posljednjoj sjednici istaknuo kako se još uvijek ne zna hoće li Hrvatsko nacionalno vijeće biti birano na elektorskim ili na izravnim izborima. No, ako budu elektorski izbori, kazao je, iznimno je važno da se svi angažiraju kako bi bilo 60 potvrđenih elektora jer će u protivnom izbori za HNV biti obustavljeni a vijeće raspušteno. A to bi dovelo do velikih problema u ostvarivanju prava hrvatske manjine, jer kao što je to i Ministarstvo istaknulo u svom pozivu, nacionalna vijeća su tijela koja najefikasnije ostvaruju Ustavom garantirana manjinska prava na samoupravu u obrazovanju, kulturi, informiranju i upotrebi materinjeg jezika i pisma.

Drugim riječima, ukoliko se do raspisivanja izbora (a za što još nije ostalo puno vremena) ne upiše dovoljan broj pripadnika hrvatske manjine u birački popis za neposredne izbore a ne uspije se sakupiti dovoljan broj potpisa potpore za 60 elektora (bez obzira koje liste) kako bi se elektorska skupština održala, postupak izbora se obustavlja a nacionalno vijeće se raspušta i briše iz Registra nacionalnih vijeća, čime gubi svojstvo pravne osobe, a pravo na biranje novog nacionalnog vijeća je tek na dan kada se ponovno održavaju izbori za članove svih nacionalnih vijeća (za četiri godine). Ne treba posebno govoriti o tome što bi to značilo za ustanove kojima je HNV osnivač kao ni što bi to značilo za ostvarivanje prava na autonomiju u četiri područja za koje je nacionalno vijeće ovlašteno. Značilo bi to da se svi zajedno odričemo korištenja prava koja su garantirana ustavom. Da pristajemo da se sve što je do sada urađeno na planu ostvarivanja kolektivnih prava i svi započeti poslovi – prekidaju. Značilo bi to da se odričemo samih sebe. Trebamo sada prije svega pokazati samopoštovanje.

J. D.

U Šidu održana 80. redovita sjednica HNV-a

Zajedno k istom cilju

»Imamo što sačuvati i mi se i dalje u Pokrajinskom tajništvu, po uspješnosti, vodimo kao treća nacionalna zajednica* Ono što je važno jest da se svi iznimno angažiramo da imamo 60 elektora, što znači da moramo prikupiti 3.600 potpisa. Mislim da mi to možemo uz pojačan napor«, kazao je Kuntić

nema vremena raspisati javni poziv ili da to bude u nekom minimalnom roku«, kazao je predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**.

Svi prijedlozi (od strane fizičkih i pravnih osoba) mogu se dostaviti putem preporučene pošiljke ili osobno u zatvorenoj kuverti na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće, Preradovićeve 13, Subotica, s naznakom *Za javni poziv za dodjelu priznanja*, a rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 1. rujna 2018. godine.

Za kulturu 10 posto proračuna

Kroz natječaj za područje kulture u ovoj godini Hrvatsko nacionalno vijeće je odredilo iznos za dodjelu sredstava u visini od milijun i 200 tisuća dinara.

»Od 2011. godine HNV godišnje izdvaja 2 milijuna dinara za izravnu pomoć, što je oko 10 posto godišnjega proračuna. Tako je i ove godine. U prijašnje dvije godine, po ugovoru kojim nam Pokrajinsko tajništvo dostavlja sredstva, dužni smo bili dio sredstava prenijeti ustanovama čiji smo osnivači. Odlučivali smo o raspodjeli od milijun i 200 tisuća dinara, a za preostalih 800.000 dinara će poseban natječaj raspisati Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Pritom su i izvršni odbor i odbor za kulturu pri donošenju planova za raspodjelu sredstava, imali u vidu koliko je kojoj udruzi dodijeljeno ove godine po raznim drugim natječajima«, istaknuo je Bačić.

Prijedlog odluke o donošenju zaključka o upućivanju prijedbi Hrvatskog nacionalnog vijeća na pravilnik o kriterijima i standardima za financiranje ustanove koja obavlja djelatnost osnovnog obrazovanja i odgoja, jednoglasno je usvojen. Prijedlog ove odluke vijećnicima je obrazložila vijećnica **Snežana Periškić**, navodeći da je prije dvije godine podnijet identičan zahtjev Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja za odobravanje izvršitelja na mjestu tajnika škole s 50 na 100 posto. Zatražila je od HNV-a da svojim mišljenjem i snagom svog autoriteta utječe da se spomenuti pravilnik promijeni.

Vijećnici su donijeli odluku o davanju prijedloga članova, predstavnika hrvatske nacionalne manjine u vijeće za međunarodne odnose u Indiji u sastavu **Ivan Gregurić** i **Zdravko Lozanić**, obojica iz Novog Slankamena. Također, dali su pozitivno mišljenje za **Cvijetina Milakovića** za člana Upravnog odbora

Najvažnije točke sjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća koja je 20. srpnja održana u Šidu odnosile su se na prijedloge odluka o upućivanju Javnog poziva za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća za 2018. godinu: priznanje **Ban Jelačić** za društveni rad u hrvatskoj zajednici, priznanje **Dr. Josip Andrić** za doprinos hrvatskoj kulturi i priznanje **Pajo Kujundžić** za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku. Druga točka po važnosti odnosila se na prijedlog odluke o dodjeli sredstava hrvatske nacionalne manjine po raspisanom natječaju Hrvatskog nacionalnog vijeća u području kulture za 2018. godinu. Kroz ovaj natječaj u 2018. godini HNV je odredilo iznos u visini od milijun i 200 tisuća dinara. Po završetku sjednice, s obzirom na to da je to bila posljednja sjednica u ovom sazivu, poslana je poruka predstavnicima hrvatske zajednice da se uključe u prikupljanje potpisa za predstojeće izbore nacionalnih vijeća i da zajednički, bez obzira na to tko će pobijediti, nastave razvijanje hrvatske nacionalne zajednice.

Raniji natječaj

Javni poziv za prikupljanje prijedloga za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća za 2018. godinu raspisan je nešto ranije nego što je to bilo prethodnih godina.

»Budući da nas izbori očekuju početkom studenoga, a da se nagrade dodjeljuju 15. prosinca, ranije smo raspisali poziv koji će trajati nešto više od mjesec dana, kako bi se na vrijeme HNV-u dostavili prijedlozi. Tko će odlučivati o tome, to je sasvim drugo pitanje. Bitno je da ne dođemo u situaciju da novi saziv HNV-a

Doma učenika srednjih škola u Subotici, kao i suglasnost na otvaranje odjela na hrvatskom nastavnom jeziku za manje od 15 učenika u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu za 2018./19. godinu. Usvojene su i točke kao dopune dnevnog reda: prijedlog odluke o davanju mišljenja za nastavak školovanja za učenike II. i IV. razreda u kombiniranom odjelu na hrvatskom nastavnom jeziku u OŠ *Sveti Sava* u Subotici, prijedlog odluke o davanju mišljenja za ostvarivanje školskog programa na hrvatskom nastavnom jeziku za manje od 15 učenika u Srednjoj medicinskoj školi u Subotici na obrazovnom profilu medicinska sestra, kao i prijedlog odluke za otvaranje odjela na hrvatskom nastavnom jeziku za manje od 15 učenika u Gimnaziji *Svetozar Marković* u Subotici.

Izbori

Na kraju sjednice prisutnima se obratio vijećnik **Petar Kuntić**, pozivajući vijećnike da se zajednički angažiraju prilikom prikupljanja potpisa za predstojeće izbore.

»Mi koji smo vijećnici dužni smo se uključiti u te izbore. Taj privilegij smo stekli na izborima. Bili smo birani i prema tome, svi oni koji su četiri godine uživali privilegij biti predstavnici naše zajednice sada su dužni uključiti se u sakupljanje potpisa, s obzirom na to da ćemo vjerojatno opet ići na elektorski sistem. Ja neću zalaziti tko će na koju listu i tko će za koga glasati. Bitno je da nas bude 60, da sačuvamo nacionalno vijeće. Imamo što sačuvati i mi se i dalje u Pokrajinskom tajništvu po uspješnosti vodimo kao treća nacionalna zajednica. Mi nemamo ničega čega

bismo se sramili, niti smo bilo što prešutjeli kako bismo nekoga zaštitili. Sve se radilo po propisima ove države, jer je Hrvatsko nacionalno vijeće tijelo države Srbije. Zato vas molim da se zajedno angažiramo, da se ujedinito, bez obzira tko će pobijediti i da nastavimo pohod razvijanja naše manjinske zajednice«, kazao je Kuntić.

Kako je istaknuo Slaven Bačić, još uvijek se ne zna hoće li Hrvatsko nacionalno vijeće biti birano na elektorskim ili na izravnim izborima.

»Ono što je važno to je da se svi iznimno angažiramo, da imamo 60 elektora što znači da moramo prikupiti 3.600 potpisa. Mislim da mi to možemo uz pojačan napor. Ukoliko ne bude bila održana elektorska skupština, onda će HNV biti raspušten. Najveći problem će zapravo biti novi sustav ovjere, što će prouzročiti probleme najviše u selima i manjim sredinama. Sada su te mogućnosti prilično ograničene i ovisit će umnogome o javnim bilježnicima i s njihovom eventualnom inertnošću i nezainteresiranošću, zbog toga što neće biti honorirani za ovjeru potpisa«, istaknuo je Bačić, ističući kako smatra da su sadašnji vijećnici napravili dosta toga iako to nekima nije vidljivo.

Prisutne vijećnike pozdravili su domaćini, nastavnica hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture **Ana Hodak** koja ih je upoznala s kulturno-povijesnim vrijednostima Šida, bivši predsjednik HKD-a **Šid Josip Pavlović** i sadašnja predsjednica udruge **Zorica Šafarik**.

Na sjednici je nazočilo 17 vijećnika.

S. Darabašić

Javni poziv za dodjelu priznanja HNV-a

Temeljem članka 6. Pravilnika o priznanjima Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine od 4. listopada 2013. godine s izmjenama i dopunama od 2. prosinca 2013. godine Hrvatsko nacionalno vijeće (u daljnjem tekstu: Vijeće), upućuje

JAVNI POZIV

za prikupljanje prijedloga za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća za 2018. godinu

Poziv se upućuje za dodjelu sljedećih priznanja:

- priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici;
- priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi;
- priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Uz obrazloženi prijedlog za dodjelu priznanja na hrvatskom jeziku u pisanom obliku potrebno je dostaviti dokumentaciju kojom se dokazuju navodi iz prijedloga, te kratak životopis predloženoga kandidata.

Podnositelji prijedloga mogu biti sve pravne i fizičke osobe.

Prijedlozi se dostavljaju putem preporučene poštanske pošiljke ili osobno u zatvorenoj kuverti na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće, Preradovićeve br. 13, 24000 Subotica, s naznakom »Za javni poziv za dodjelu priznanja«.

Rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 1. rujna 2018. godine.

Podnesene prijedloge razmotrit će povjerenstvo Vijeća i svoje prijedloge za dodjelu priznanja dostaviti Vijeću koje donosi odluku o priznanjima.

Imena dobitnika priznanja bit će objavljena u listu *Hrvatska riječ*, na internetskim stranicama Vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te drugim sredstvima javnoga priopćavanja.

Priznanja će biti svečano uručena 15. prosinca 2018. na obilježavanju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, dr. sc. Slaven Bačić

Širenje otrova srbijanskih tabloidnih medija

»Majstori« bez zanata

Za vrijeme trajanja Mundijala problem srbijanskih tabloida koji se »hrane« i blaćenjem Hrvata bio je što se nisu mogli izrugivati igri reprezentacije Hrvatske* Na udaru tabloida našle su se poznate osobe iz srbijanske javnosti koje su navijale za Hrvatsku i predsjednica Grabar-Kitarović

Kako pisati o hrvatskom društvu, o hrvatskim političarima, iz kojih kutova promišljati o temama? Kloneći se propagandnog terena, imati odgovornost prema čitateljima i držeći se pri tome novinarskog pravila – pisati i informirati istinito, objektivno i pravovremeno. Izgleda da to nisu pitanja i pravila za urednike i novinare srbijanskih tabloida. Dovoljno je s vremena na vrijeme pogledati samo naslovnice većine tih tabloida. Hrvati se najblaže rečeno predstavljaju kao negativci. Ako već nema »prilike« da se Hrvati, naravno bez argumenata, okarakteriziraju kao »ustaše«, onda se i nedavno završeno Svjetsko prvenstvo u nogometu koristi za blaćenje, vrijeđanje i nipodaštavanje.

Što reći, primjerice, o naslovu objavljenom u *Kuriru* – »Cijeli svijet se smije Kolindi: Predsjednica Hrvatske se na dodjeli pokala izblamirala za sva vremena! Putin i Macron se ne mogu suzdržati i padaju od smijanja!« Za početak ću reći kako je takav naslov drska i gruba neistina. Je li to profesionalizam? A što

reći za naslov i podnaslov u *Kuriru*: »Vrckala pred Medvedevim, a završila u Raminom zagrljaju! Predsjednica Hrvatske konačno našla srodnu dušu! Predsjednica Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović, javnosti poznata po vrckanju u ložama stadiona i grljenju s golim fudbalerima po svlačionicama, konačno uspjela u životu...« Je li takvo što objaviti u tabloidu teror nad zdravim razumom? A pala mi je na um i činjenica da nemali broj građana kupuje upravo tabloide s takvim naslovima! Ovdje, u Srbiji.

Tabloidi – ima i faličnih Srba

Za vrijeme trajanja Mundijala, problem srbijanskih tabloida koji se »hrane« i blaćenjem Hrvata bio je što se nisu mogli izrugivati igri reprezentacije Hrvatske. Ali onda su iščakali nešto drugo. Na udaru tabloida našle su se poznate osobe iz srbijanske javnosti koje su navijale za Hrvatsku. Kako protumačiti da su se te osobe zbog podrške *vatrenima* u tabloidima nazivali izdajni-

Kompletirana Glazbena škrinjica za osnovnu školu

Pedagoški zavod Vojvodine odobrio je udžbenik za glazbenu kulturu *Glazbena škrinjica 8* za osmi razred osnovne škole i on će se naći pred učenicima u rujnu ove godine. Time je i završen ciklus ovih udžbenika za osnovnoškolsko obrazovanje, što znači da nakon promocije *Škrinje* od prvog do četvrtog, slijedi ona za više razrede, rekla je na sastanku za medije dopredsjednica Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Margareta Uršal**. Ona je podsjetila kako se, zbog promjene programa nastave i učenja, moraju načiniti neke izmjene u *Glazbenoj škrinjici* za prvi odnosno peti razred, što znači da su nakon tri godine ponovno na početku.

Također, Pedagoški zavod Vojvodine je odobrio i bit će na raspo-

laganju đacima od početka školske godine i nacionalni dodatak za predmet *Priroda i društvo* za treći i četvrti razred, autorica **Sanje Dulić, Danijele Romić** i Margarete Uršal. Ovaj dodatak za treći razred sadrži kulturnu baštinu i tradiciju (običaji, blagdani, nošnja, tradicijska jela i igre...), a za četvrti dio geografije i povijesti Republike Hrvatske.

Uršal je rekla i kako je veći dio prvog sveska o osnovnim matematičkim pojmovima u okviru pripremnog predškolskog programa, koji izrađuje skupina autora – odgojitelja u vrtićima na hrvatskom jeziku, napravljen i očekuje se njegov skori završetak. Na ovom svesku rade odgojitelji **Nenad Temunović, Nada Poljaković i Mirjana Ivanković**.

»Hrvatska zajednica jedna je od nacionalnih manjina koja će imati izrađene autorske didaktičke materijale za pripremni predškolski program, a ne prevedene, što znači da nam je stalo od najranijeg uzrasta ulagati u obrazovanje i djecu, jer je to ulaganje u budućnost«, kaže Uršal.

I. P. S.

Drugačiji pristup inozemnih medija

Dakle, možemo se upitati je li Grabar-Kitarović pretjerala u Rusiji ili se radi o simpatičnom slavlju koje će imati pozitivan učinak na prepoznatljivost Hrvatske u svijetu?

Inozemni mediji su potpuno drugačije komentirali o ponašanju Grabar-Kitarović na Svjetskom prvenstvu od ovdašnjih tabloida. Tako *Die Welt* njezinu ulogu u svojstvu navijačice u Rusiji ocjenjuje pozitivnom. »Na svjetskoj pozornici finala pokazala je otvorenu i toplu sliku Hrvatske«, zaključuje *Die Welt* svoj članak pod naslovom »Plesati, grliti se i razbarušiti kosu – jedna malo drugačija predsjednica«, a *Süddeutsche Zeitung* piše i sljedeće: »Ako su svi stanovnici tamo tako simpatični kao njihova predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović, onda to mora biti jedna predivna zemlja« i ocjenjuje kako je predsjednica pridonijela tome da se »Hrvatska uskoro neće moći obraniti od svih onih koji će je htjeti posjetiti«. Je li ovo dovoljno? Nije. Hajdemo još malo. Urednica modne rubrike *Financial Timesa* oduševljena je Kolindinim zagrljajima: »I ja, uštogljena Britanka, želim naučiti grliti poput nje!«, piše **Jo Ellison**.

Možemo se naravno zapitati je li predsjednica »skupljala bodove« na račun reprezentacije? Po mom mišljenju u pitanju je simpatična i prirodna reakcija. Radovanje i euforija se podrazumijevaju na Mundijalu, zar ne? Jednostavno rečeno – predsjednica je bila vesela. Njeno pojavljivanje je bilo zapaženo do maksimuma. Grabar-Kitarović jest preuzela na sebe jedan dio slave reprezentacije, a mnogima je njen opušteni pristup simpatičan. Brend države jest dobio na popularnosti i uspjesima reprezentacije, ali i zbog šarmantnog ponašanja Kolinde. Možemo to zaključiti i zbog pisanja inozemnih medija.

U svezi spomenutog neprimjerenog pisanja ovdašnjih tabloida, nikad neću shvatiti kako netko može tako pisati i formirati takve naslove. I tu po tko zna koji put stižem do pitanja: Je li u šoldima sve? Jest u pitanju biznislend, ali postoji valjda i novinarski kodeks.

Zvonko Sarić

cima, budalama, psihopatama, ološem i drugim pogrđnim imenima, a neki nisu ostali i bez epiteta da su bruka za srpski narod. Tako je urednik tabloida *Informer* **Dragan J. Vučićević** poručio sljedeće: »Svaki Srbin koji večeras navija za Hrvatsku protiv majke Rusije je budala. I ne zaslužuje ništa više od prezira«. Bilo je i dopisivanja takve poruke Vučićevića u *Informeru*, poput one da se »samo šaka kretena radovala pobjedi Hrvata«.

Reprezentacija Hrvatske je nizala uspjeh za uspjehom, a poslije završene ceremonije zatvaranja Mundijala osvanuli su razni uvredljivi naslovi u srbijanskim tabloidima poput: »Predsjednica Hrvatske dočekala svoje nogometaše kao mis mokre majice!«, sve sa znakom uskličnika ili: »Od skromne predsjednice do porno-zvijezde«.

I kako čovjek da ostane ravnodušan kada pročita takve gnjusne riječi u raznim toaletoidima, koje neki nazivaju tabloidima? O ponašanju predsjednice **Kolinde Grabar-Kitarović** na Mundijalu u Rusiji možemo sukobiti mišljenja, uostalom i u Hrvatskoj su reakcije bile podijeljene, ali je važno na koji način to činimo. Valjda se mogu uljudbeno u novinarskim tekstovima iznositi mišljenja o nečemu s čim se ne slažemo, za što mislimo da je pogrešno. Jeste, u novinarskim tekstovima, samo što sada nažalost nije riječ o novinarskim tekstovima.

Uspjeh naših maturanata na državnoj maturi u Hrvatskoj

Sedam maturanata iz Subotice i okolice ove godine se odlučilo sprobati na studijima u Republici Hrvatskoj. Većina je pristupila polaganju ispita državne mature te paralelno aplicirala na upis preko posebnih kvota za Hrvate izvan Republike Hrvatske, dok je samo jedna učenica završnog razreda gimnazije odabrala upis samo preko posebnih kvota. Svima na ponos, svih sedam maturanata uspješno se upisalo na neki od fakulteta u Zagrebu, kaže suradnica HNV-a **Melita Bašić Palković**.

Budući studenti su: **Natalija Stantić**, koja je upisala Germanistiku i kroatistiku na Filozofskom fakultetu, **Katarina Petreš** Poslovnu ekonomiju – integrirani studij na Ekonomskom fakultetu,

Tereza Marjanović Psihologiju na hrvatskim studijima, **Marijana Skenderović** Medicinsku biokemiju na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu, **Augustin Žigmanov** Germanistiku i etnologiju i kulturnu antropologiju na Filozofskom fakultetu i **Marija Vereb** Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet – smjer rehabilitacije. **Alen Gabrić** je ostvario pravo na upis na Fakultet elektronike i računarstva, ali će ipak u jesenskom roku pokušati upisati i svoju prvu želju – Medicinski fakultet.

Hrvatsko nacionalno vijeće je i ove godine bilo na usluzi budućim studentima – od osiguravanja smještaja za vrijeme državne mature, dobivanja svih potrebnih informacija te koordiniranja do samog upisa na fakultete. Sljedeći korak je, dodaje Melita Bašić Palković, prijava studenata na natječaj za smještaj u studentske domove, u čemu će ih Hrvatsko nacionalno vijeće i dalje pratiti i podržavati.

I. P. S.

U povodu izmjena manjinskih zakona (III.)

Što NOVOGA donose zakonske promjene?

Aktivnost Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina koja se odnosi na »jačanje institucionalnog položaja nacionalnih vijeća« ostala je mrtvo slovo na papiru

Već je prije godinu dana u *Hrvatskoj riječi* (br. 747 i 748.) istaknuto kako su izmjene zakonodavnog okvira manjinskog prava zapravo u velikoj mjeri tek formalne naravi, bilo kao jezična dotjerivanja i formalna usklađivanja, bilo da se njima razrješavaju neka formalna pitanja, te da je postojeći sustav suštinski neizmijenjen. Opći je dojam da su izmjene provedene radi samih izmjena i ispunjenja formalnih obveza vezanih za obvezu izrade i provedbe *Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina*, a u stvarnosti, zakonskim izmjenama u biti se vrlo malo unaprjeđuju prava nacionalnih manjina, dapače čak je došlo i do sniženja stupnja već stečenih prava.

Glavnina izmjena su, dakle, tehničke naravi kojima se samo zaokružuje okvir manjinskih prava koji je inicijalno postavljen tijekom kratkoga liberalnog razdoblja 2002. godine. Unatoč povremenim pomacima, kakav je bio Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina iz 2009. godine koji je donesen u partnerskom dijalogu vlasti i predstavnika manjina, daljnji razvoj manjinskih prava stopiran je konzervativnim stajalištima Ustavnog suda iz 2014. kojima su mnoge odredbe Zakona o nacionalnim vijećima proglašene neustavnim. A upravo je ova odluka Ustavnoga suda bila »duh zakonodavnih promjena«, parafrazirajući znamenitoga francuskoga političkoga filozofa **Montesquieua**, koji je prevladavao u noveliranju manjinskoga zakonodavstva. Drugim riječima, aktivnost Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina koja se odnosi na »jačanje institucionalnog položaja nacionalnih vijeća« ostala je mrtvo slovo na papiru.

Definiranje i ovlasti vijeća

Nastavljajući na stajališta Ustavnoga suda kako su manjinska vijeća »nedržavni subjekt, tijelo koje biraju pripadnici nacionalne manjine«, Zakon o nacionalnim vijećima definirao je manjinska vijeća kao »organizacije« nacionalnih manjina koje više nemaju nadležnosti već samo javne ovlasti povjerene zakonom u

određenim područjima, na način da sudjeluju u odlučivanju ili samostalno odlučuju o pojedinim pitanjima.

I upravo ne samo na jezičnoj razini (ovlasti umjesto nadležnosti), nego mnogo više sadržajem ovlasti, one su u najvećem broju slučajeva svedene na »sudjelovanje u odlučivanju«, što, drugim riječima, znači davanje pravno neobvezujućih mišljenja ili prijedloga na zahtjev različitih državnih tijela, kakvih vijeće daje stotinjak godišnje. Zakon nabroja oko 25 slučajeva davanja mišljenja u postupcima u kojima odlučuju državna tijela te još otprilike isto toliko slučajeva u kojima nacionalna vijeća daju prijedloge. Samostalno odlučivanje, tj. donošenje odluka koje će biti obvezujuće u postupcima pred državnim tijelima koji se tiču manjinskih praktično jedva da i postoji, već se svodi samo na odlučivanje o unutarnjim pitanjima vezanim za rad nacionalnih vijeća poput izbora predsjednika i izvršnoga odbora, donošenja statuta, financijskih akata, raspolaganja vlastitom imovinom, ustanovljavanja i dodjeljivanja priznanja i praznika i sl. Jedna od rijetkih značajnijih ovlasti koje se ne odnose na unutarnji rad vijeća, jest vršenje osnivačkih prava, što u slučaju hrvatske zajednice znači u odnosu na NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Stečena prava

Posebno pitanje predstavljaju teške povrede ustavnoga principa o zaštiti stečenih prava koje definira čl. 20. st. 2. Ustava: »Dostignuta razina ljudskih i manjinskih prava ne može se smanjivati«. Doista je gotovo nevjerojatno koliko je puta ovaj princip u izmjenama oba manjinska zakona povrijeđen. Najvidljivije je to u čl. 8. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina koji je pojam stečenih prava u potpunosti obesmislio. Naime, do sada je ovaj članak, naslovljen kao »zaštita stečenih prava« u potpunosti promijenjen tako da umjesto ranije odredbe (koja je glasila: »Ovim zakonom se ne mijenjaju niti ukidaju prava pripadnika nacionalnih manjina stečena prema propisima koji su se primjenjivali do stupanja na snagu ovog zakona, kao i na prava stečena na osnovu međunarodnih ugovora koja je Savezna Republika Jugoslavija pristupila«) ova dobila posve drugi relativizirajući i promjenljivi smisao: »Ovim zakonom se ne smanjuje dostignuti nivo manjinskih prava zajamčenih Ustavom, općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima«. Kada je pak riječ o pojedinim odredbama kojima se derogiraju prava, to su osobito čl. 14. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina iz kojega je brisana odredba o osiguravanju katedri za potrebe obrazovanja nacionalnih manjina,

umjesto koje je propisano tek podržavanje razvijanja studijskih programa za odgojitelje i nastavnike na manjinskim jezicima, u Zakonu o nacionalnim vijećima umjesto prijašnjeg rješenja kada su vijeća utvrđivala ustanove kulture od posebnog značaja za nacionalnu manjinu, sada vijeća mogu samo predložiti osnivaču da utvrdi takvu ustanovu (čl. 18.), vijeća su isključena iz postupka raspodjele sredstava za financiranje programa i projekata iz Proračunskog fonda za nacionalne manjine, a Vladi je prepušteno da ovaj postupak uredi nižim pravnim aktima (čl. 119.) itd. U svakom slučaju, bit će zanimljivo vidjeti koliko će sada, od onih mnogih »ustavobranitelja« koji su inicirali pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti pojedinih odredaba Zakona o nacionalnim vijećima koji je rezultirao Odlukom Ustavnog suda iz 2014. godine, sada reagirati na višestruko kršenje ustavnog načela zaštite stečenih prava nacionalnih manjina.

Objavljivanje odluka i korištenje sredstva

Jedna od (rijetkih) korisnih izmjena Zakona o nacionalnim vijećima jest da će se sve odluke i akti nacionalnog vijeća objavljivati na internetskoj stranici vijeća ili na drugi način određen statutom (čl. 8a), što će pridonijeti boljem upoznavanju pripadnika manjinskih zajednica o čemu zapravo vijeća odlučuju.

Članak 113. Zakona o nacionalnim vijećima, sredstava vijeća dijeli na stalne i redovite troškove. U prve ulaze izdaci za plaće, honorare, putne troškove, uredski materijal, knjigovodstvene usluge, troškovi godišnje revizije i održavanje internetske stranice, a u druge financiranje projekata iz četiri zakonska područja i financiranje ustanova čiji je osnivač vijeće. Ostavljajući po strani problematičnost rješenja da stalni troškovi ne mogu iznositi više od 50% sredstava dobivenih iz državnog, pokrajinskog ili općinskog/gradskog proračuna, a da se drugi dio sredstava može koristiti samo za četiri zakonska područja, ostaje nepoznanica kako sredstva koristiti i za druge zakonske ovlasti nacionalnih vijeća, npr. za međunarodnu i regionalnu suradnju iz čl. 27. Zakona?

Praktične novine

Za hrvatsku zajednicu najznačajniju novinu predstavlja dopuna čl. 5. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina

Za hrvatsku zajednicu najznačajniju novinu u sustavu manjinskih prava predstavlja pravo na upisivanje nacionalnosti u službene evidencije i matice rođenih, uz već ranije postojeće i nedovoljno korišteno pravo upisa osobnog imena na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu u svim dokumentima, pri čemu nijedno od ova dva prava ni na koji način nisu vezana za to jesu li u konkretnoj lokalnoj samoupravi ili naseljenom mjestu hrvatski jezik i pismo uvedeni u službenu uporabu. Novinu također predstavlja i pravo da se narodni zastupnici koji su pripadnici hrvatske manjine obraćaju u Narodnoj skupštini na hrvatskom jeziku. Preduvjet za ovo je, međutim, uopće ostvariti pravo na zastupnički mandat, što postojeći sustav hrvatskim strankama omogućuje samo kroz predizbornu koaliciju.

kojom je propisano pravo pripadnika manjina (nejasno je zašto se ovo odnosi samo na manjine, a ne i na pripadnike većinskog naroda?) da se podaci o nacionalnoj pripadnosti upisuju u službene evidencije i zbirke podataka o ličnosti, naravno na dobrovoljnoj osnovi. Ova je odredba odmah konkretizirana i izmjenama Zakona o matičnim knjigama, koji je parlament donio istoga dana kada i dva manjinska zakona, kada je u novom članku 45a predvidio mogućnost da se u matice rođenih upisuju i podaci o nacionalnoj pripadnosti. Ovaj podatak se upisuje isključivo na temelju zajedničkog zahtjeva oba roditelja, koji svojom izjavom utvrđuju nacionalnu pripadnost tek rođenog djeteta. Međutim, mnogo više je nelogičnosti u ovoj odredbi: zašto se kao i nekada, do 1965. podatak o nacionalnosti ne upisuje i u druge matice (vjenčanih i umrlih), zašto samo nacionalnost djeteta a ne i roditelja, a najbesmislenije je određivati nacionalnost tek rođenog djeteta, budući da je nacionalnost u prvome redu subjektivni osjećaj, koji se stječe dobnom zrelošću, osobito kada je riječ o nacionalno mješovitim brakovima. Na ovo smo upozoravali tijekom izrade Akcijskoga plana za manjine, a predsjedavajući Radne skupine je ove sugestije odbio s obrazloženjem ako se roditelji mogu dogovoriti oko imena i vjeroispovijesti djeteta, onda mogu i o nacionalnosti!?

Treba podsjetiti i na već postojeće pravo na upis osobnog imena prema pravopisu i jeziku nacionalne manjine, kako u matične knjige, tako i u druge dokumente (npr. osobna iskaznica, zdravstvena iskaznica) prema jeziku i pravopisu nacionalne manjine (čl. 17. Zakona o matičnim knjigama), pri čemu treba naglasiti da ovo pravo nije vezano za ostvarivanje prava na službenu uporabu manjinskog jezika i pisma, pa su, primjerice, u Novome Sadu ili Somboru, gdje hrvatski jezik nije u službenoj uporabi, državna tijela (npr. matičar, policija) dužni upisati osobno ime na hrvatskom jeziku i pismu u maticu rođenih, osobnu iskaznicu i sl. na zahtjev pripadnika hrvatske manjine koji to zahtijeva.

Sljedeća novina jest dopuna čl. 11. Zakona o zaštiti prava i sloboda (koja su istodobno prepisana i u usvojenoj dopuni čl. 11. Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma) kojima je propisana mogućnost da se manjinski jezik uvede u službenu uporabu i u pojedinim naseljenim mjestima, ukoliko prema podacima s posljednjeg popisa stanovništva u tome mjestu postotak pripadnika nacionalne manjine prelazi 15%. Za hrvatsku zajednicu ovo nema veće važnosti, jer je ovo pravo već ostvareno ranije na temelju Pokrajinske skupštinske odluke o bližem uređivanju pojedinih pitanja službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina na teritoriju AP Vojvodine, koja je propisivala postotak od 25%, na temelju čega je hrvatski jezik službeni i u 6 naseljenih mjesta u Vojvodini (Bereg, Monoštor, Sonta, Stara Bingula, Sot, Batrovci), iako je ovaj propis Ustavni sud 2014. proglasio neustavnim u vezi s ustavnošću Statuta Vojvodine iz 2009. godine, ali je to zadržano kao stečeno pravo.

Istim člancima propisano je i pravo pripadnika nacionalnih manjina kojih ima najmanje 2% prema posljednjem popisu stanovništva da se obrate republičkim tijelima na svojem jeziku, a pripadnici malobrojnijih manjina to vrše preko lokalne samouprave u kojoj je taj jezik u službenoj uporabi, a na trošak lokalne samouprave. Kada je riječ o narodnim zastupnicima, oni se imaju pravo na sjednicama Narodne skupštine obraćati na svome jeziku kao i podnositi dokumente na svom jeziku.

Slaven Bačić

Zlatni i srebrni jubileji

Lazo Vojnić Hajduk, Lazar Cvijin, mons. Stjepan Beretić i Tímea Horvát

Prije točno 50 godina, 1968., održano je prvo *Takmičenje risara*, prva gradska *Dužijanica*, zapravo te godine je *Dužijanica* izašla na ulice grada Subotice, a prije 25 godina, 1993., su se Katolička Crkva i Grad Subotica ujedinili i od tada, pa sve do danas, skupa zahvaljuju Bogu za plodove zemlje. Svi ovi zlatni i srebrni jubileji bili su povod za organiziranje svečane akademije, na kojoj je organizator – Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*, zahvalila svima koji su radili ili još uvijek rade za *Dužijancu*. Na akademiji, koja je održana 19. srpnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće, dodijeljene su zahvalnice, plakete i statua risara. Statua risara, kao najvrednija nagrada dodijeljena je Subotičkoj biskupiji, Gradu Subotici, Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* i **Lazi Vojniću Hajduku**, dugogodišnjem predsjedniku OO *Dužijance*.

Dužijanica jučer, danas, sutra

Na početku akademije o povijesti, sadašnjosti i budućnosti *Dužijance* govorio je predsjednik UBH-a *Dužijanica* mons. dr. sc. **Andrija Anišić** koji se osvrnuo na nastajanje *Dužijance*. Podsjetio je nazočne i kako je 1968. godine *Dužijanica* izašla na subotič-

ke ulice i gradski trg. Naime, skupina intelektualaca bunjevačkih Hrvata organizirala je i napravila folklorno-turističku manifestaciju koju su također nazvali *Dužijanica*. *Dužijanica* 1968. godine bila je veličanstvena manifestacija koja je okupila oko 1.200 sudionika povorke, brojna kola, karuce, iznesene su prvi puta radne *mašine*, a tijekom povorke je prikazana i sama vršidba. Sve to pratilo je između 80 i 100 tisuća ljudi. Iako na dva kolosijeka, *Dužijanica* je postala jedinstvena manifestacija.

»Takva *Dužijanica* je održana svega četiri puta, i onda je prešla u ruke socijalističkog saveza koji je nastojao od *Dužijance* učiniti sve ono što ona nije bila. Da bude manifestacija naroda i narodnosti, a ne slavlje običaja jednoga naroda. Tada su došle devedesete, i s demokratskim promjenama omogućeno je i drugačije slavlje *Dužijance*. Ona je tada prešla u ruke KUD-a *Bunjevačko kolo* koji je imenovao organizacijski odbor *Dužijance*. To se dogodilo 1993. godine i *Dužijanica* je sada jedinstvena manifestacija u regiji koju zajedno organiziraju Katolička Crkva i Grad Subotica. Tadašnjem predsjedniku OO *Dužijance* pripala je čast i odgovornost da na temelju prijašnje, provede novu koncepciju *Dužijance* u kojoj su sve priredbe i svi vidovi svetkovanja *Dužijance* objedinjeni i

Statua risara, kao najvrednija nagrada dodijeljena je Subotičkoj biskupiji, Gradu Subotici, Hrvatskom kulturnom centru Bunjevačko kolo i Lazi Vojniću Hajduku, dugogodišnjem predsjedniku OO Dužijance.

usklađeni poštujući autonomiju crkvenog i svjetovnog područja», rekao je mons. Anišić.

Također je najavio novi projekt Udruge, *Risarski salaš*, čiji je idejni tvorac Lazo Vojnić Hajduk.

Dužijanica je znak nacionalnog i vjerskog identiteta

Nazočnima su se obratili i opunomoćeni ministar Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu **Ivan Sabolić** i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. **Slaven Bačić**. Sabolić je u svom govoru naglasio kako je *Dužijanica* kroz cijelo jedno stoljeće uspjela sačuvati svoj identitet, kontinuitet i prepoznatljivost, te se othrvala promjenama vremena, sačuvala i gradila kulturu bunjevačkih Hrvata koji ponosno baštine bogatstvo svojih predaka.

»*Dužijanica* je znak nacionalnog i vjerskog identiteta«, kazao je Sabolić.

Slaven Bačić je u svom govoru podsjetio nazočne da je Hrvatsko nacionalno vijeće *Dužijancu* i *Dužionicu* uvrstilo među tri manifestacije od pokrajinskog značaja za Hrvatsku nacionalnu manjinu u Vojvodini.

»*Dužijanica* nije nikakav agrarno-magijski običaj kako je neki smatraju, već je zahvala Bogu za žetvu i kruh naš svagdanji. Ovakvu zahvalu poznaju i drugi narodi, ali se kod nas bunjevačkih Hrvata ona najduže očuvala i dobila najorganiziraniji oblik«, istaknuo je Bačić.

U povijesti *Dužijance* puno je ljudi koji su dali svoj doprinos kako u organiziranju, tako i njenom napretku. Predsjedništvo Udruge, u sastavu predsjednik mons. dr. Andrija Anišić, direktor **Marinko Piuković** i dopredsjednica **Ljiljana Dulić** donijeli su odluku o dodjeli zahvalnica, plaketa i statua, te je na ovoj akademiji dodijeljeno 30 plaketa i četiri statue. Statue kao i plakete izradio je umjetnik **Franjo Mačković**, a **Igor Kulčar**, livac iz Subotice je plakete i statue izlio u bronci. Na plaketi u reljefu oslikan je risarski par, risar nosi kosu, a risaruša grablje, dok sa strane piše *Dužijanica* 2018. Također, tijekom akademije organizatori su zahvalili svim župama, institucijama, tvrtkama, sponzorima, do-

natorima, javnim komunalnim poduzećima i medijima, a pojedincima su i uručene zahvalnice.

Zajedničkim snagama

U ime Grada Subotice nazočnima se obratila zamjenica gradonačelnika **Tímea Horvát** i čestitala jubileje. Istaknula je važnost što Grad Subotica sudjeluje u organiziranju *Dužijance* već četvrt stoljeća, kao jedne od najljepših manifestacija koju je grad uvrstio među manifestacije od posebnog značaja.

»*Dužijanica* sa svim manifestacijama, duhovnog i kulturnog karaktera obogaćuje i oplemenjuje naš grad. Neka i ova proslava bude potvrda da možemo, iako različiti, zajedno raditi za dobrobit svih građana Subotice«, rekla je Tímea Horvát.

U ime svih nagrađenih riječi zahvale uputio je i Lazo Vojnić Hajduk, koji je istaknuo kako ovo priznanje svima koji su godinama radili, puno znači.

»Imali smo jedan jedini cilj, a to je da zajedničkim radom doprinesemo afirmaciji bunjevačke tradicije, običaja i kulture, te da sačuvamo nacionalni identitet kroz *Dužijancu*, a da ujedno budemo prisutni u javnosti i dajemo do znanja da možemo skupa.«

U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su Subotički tamburaški kvartet i operna diva, sopranistica **Alenka Ponjavić Vojnić** te su skupa izveli Ariju *Ruže* iz opere *Dužijanica* dr. **Josipa Andrića** u aranžmanu **Stipana Jaramazovića**, a dirigirala je **Sonja Berta**. Hrvatska zajednica se tako može pohvaliti činjenicom da ima i operu *Dužijanica*. Stihove pisca i svećenika **Alekse Kokića** *Pisma risara* govorio je recitator **Davorin Horvacki**. Tijekom večeri prikazana su dva filma o *Dužijanci* iz 1968. i 1993. godine koje je pripremio **Zvonimir Sudarević** uz asistenciju Marinka Piukovića.

Projekt svečane akademije podržali su Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine i Grad Subotica.

Ž. Vukov

Petar Kuntić, koordinator Nogometne reprezentacije vojvođanskih Hrvata

Nogomet je ČUDO

Intervju vodio: Zvonko Sarić

Osvajanje drugog mjesta na svijetu hrvatska reprezentacija je postigla profesionalizmom, borbenošću i velikom motiviranošću igrača zbog toga što igraju za svoju državu U reprezentaciji Hrvatske je prisutan jedan veliki ponos i nacionalni naboj* Kada ne bi bilo tog praćenja talenata iz dijaspe, pitanje je kakvu bi kvalitetu momčad imala* Nastupom Thompsona je napravljen autogol* Može se i bez šolda kao jedinog motiva, ako postoji srce junačko, ako postoji zajedništvo u ekipi, pozitivna energija i naboj*

Nakon osvajanja drugog mjesta nogometne reprezentacije Hrvatske na Svjetskom prvenstvu u Rusiji, o ovom velikom uspjehu hrvatskog sporta razgovarali smo s **Petrom Kuntićem**, koji je osim bavljenja politikom u manjinskoj zajednici Hrvata u Srbiji, aktivan i u području sporta. Koordinator je Nogometne reprezentacije vojvođanskih Hrvata, a bio je koordinator organizacije nogometnih sastava autohtonih Hrvata za Europska nogometna prvenstva nacionalnih manjina pri HNS-u u razdoblju od 2008. do 2012. godine.

 Kockice za hrvatsku reprezentaciju su se složile. Je li nastup na Mundijalu u Rusiji bio više od profesionalizma?

Još od reprezentativne momčadi čiji je izbornik bio **Miroslav Čiro Blažević**, pa sve do ovog prvenstva u Rusiji, u reprezentaciji je prisutan jedan veliki ponos i nacionalni naboj. To se vidjelo već kada su izlazili na teren i prilikom intoniranja himne, kao i tijekom utakmica, gdje srce, borbenost dolazi do izražaja i to jest bilo više od profesionalizma, više od novca, to je osjećaj

ponosa nastupa za državnu reprezentaciju. Upravo smo svjedoci velikog slavlja zbog osvojenog drugog mjesta na Svjetskom prvenstvu, koje je vrlo dobro organizirano i to je putokaz kako bi se i u budućnosti trebala organizirati sportska natjecanja. Našoj momčadi su se složile kockice u jednom momentu, a oni dobri poznavatelji sporta su prije početka natjecanja govorili da *va-treni* mogu biti jedno od iznenađenja. U svezi profesionalizma, u svijetu biznisa nitko ne daje ni 1 euro zabadava, a nogometaši ili klubovi inkasiraju i po sto milijuna za određene transfere. To znači da tko koliko vrijedi na tržištu toliko i dobije i nitko ne daje ni 1 euro više od toga, koliko taj nogometaš vrijedi kada se sve sabere. Vidi se da naši nogometaši poput **Modrića** i **Rakitića**, koji su zaista bili prve violine našeg tima, vrijede enormno mnogo na tržištu, kao i svi ostali naši nogometaši i u tome je razlika između ove hrvatske postave i nekih drugih, izuzimajući naravno neke velike svjetske sile u nogometu, poput Engleske ili Njemačke, gdje se zaista obrće veliki novac, ali koje nisu uspjele na Mundijalu. No, i to je sport. Island je pokazao da jedan mali narod može dogurati visoko, kao što smo i mi pokazali, usprkos činjenici da Hrvatska nema stadion kakvi su normalni u njemačkoj trećoj ligi. Osvajanje drugog mjesta na svijetu naš tim je postigao profesionalizmom, borbenošću i velikom motiviranošću igrača zbog toga što igraju za svoju državu.

Što ovaj uspjeh znači za Hrvatsku?

Svaka država u svijetu želi se putem medija u područjima politike, kulture i sporta na razini čitavog svijeta nametnuti tako da se o njoj govori u pozitivnom smislu. Ali je to vrlo teško. Kada bismo mi sada naše građane s prosječnim obrazovanjem pitali gdje se nalazi Laos ili Togo neki bi znali, ali većina ne bi. Hrvatska je na svjetskoj razini mala država, ali zahvaljujući sportu, sada nogometu, ime hrvatsko se čulo i čuje. Već 20 godina mi ne silazimo sa svjetske nogometne scene i to je ono što je ogroman dobitak u čitavoj ovoj priči o najvažnijoj sporednoj stvari na svijetu i uspjehu na Mundijalu, jer nemojmo zaboraviti – nogomet je daleko najpopularniji sport. U nogometu se okreće jako veliki novac i uspjeh u tom segmentu znači jako puno i u financijskom smislu i daljnjem razvoju sporta.

Otkud toliki hrvatski nogometni talenti?

S obzirom na to da sam četiri godine bio koordinator organizacije nogometnih sastava autohtonih Hrvata za europska nogometna prvenstva nacionalnih manjina, često sam odlazio na sastanke Hrvatskog nogometnog saveza i vidio sam tamo tko kosi, a tko vodu nosi. Za konstantni uspjeh naše nogometne reprezentacije jedna od najvažnijih osoba bio je **Ante Pavlović**, nekada glavni tajnik Nogometnog saveza Jugoslavije, kasnije, nakon 1992. godine, na funkciji savjetnika i glavnog tajnika u Hrvatskom nogometnom savezu, koji je održavao vezu s nogometašima iz dijaspor, kao što to sada čini **Pero Šarić**, predsjednik Povjerenstva za suradnju s hrvatskim klubovima i selekcijama u inozemstvu. A što to znači? Kada gledate, najjači naši nogometaši dolaze iz dijaspor. Zašto je potrebna ta veza? Potrebna je zato da bi mlade nogometaše stavili makar u kompjuator s 10 ili 13 godina kao talente, mora se imati živa veza sa svojom dijasporom. Jedino HNS ima živu vezu sa svojom dijasporom, jer organizira konstantno ta natjecanja po kontinentima i svi ti koordinatori na razini raznih država su bitni. Tu je po meni najjača Europa. Iz njemačke *Bundeslige* dolazi jako puno mladih igrača, ove godine je **Danijel Lučić**, glavni koordinator HNS-a za Njemačku doveo 24 najbolja mlada Hrvata koji nastupaju u *Bundesligi* u uzrastu od 10 do 14 godina, kao selekciju mladih Hrvata iz Njemačke, to je sada već četvrta generacija. Primjerice, **Mateo Kovačić** je iz rodnog Linza stigao u Zagreb, u *Dinamo* još kao 12-godišnjak. Kada ne bi bilo tog praćenja talenata iz dijaspor, pitanje je kakvu bi kvalitetu imala naša momčad. Osobno poznajem i bio sam gost u obitelji **Rakitić** i znam koji razgovori su vođeni u ono vrijeme kada je odlučivao hoće li igrati za Hrvatsku ili Švicarsku. Odlična suradnja hrvatske dijaspor u području sporta s HNS-om rezultira svake četiri godine, jer se vrši selekcija mladih nogometaša u uzrastu od 10, 12, 14 godina i onda se najbolji prate i pozivaju u reprezentacije kadeta, juniora i zatim u prvi tim i to je garancija za uspjeh. To nam je donijelo prevagu što se nismo oslonili samo na one koji su otišli iz hrvatske lige u inozemstvo i na one nogometaše koji nastupaju u hrvatskoj ligi. U obrnutom slučaju, mi bismo završili na nekom prosječnom mjestu na ovom Svjetskom prvenstvu.

Velike zvijezde nogometa uglavnom potječu iz obitelji gdje frižideri nisu puni. Zbog čega je to tako?

Sve nogometaše dijelim na one koji su potekli iz urbanih sredina, s gradskog asfalta i solitera i one iz seoskih sredina iz siromašnih naselja. Pokazalo se da onih koji dolaze iz siromašnih sredina ima više od onih iz urbanih sredina, jer urbana sredina

nudi puno više mogućnosti mladim ljudima za popunjavanje slobodnog vremena i planiranje budućnosti, a siromašna sredina nudi samo mogućnost ili uspjeh ili ne uspjeh. Ne uspiju svi siromašni, ali veliki broj njih uspije, jer je to njima jedina šansa. Vidjeli smo i na ovom Svjetskom prvenstvu nekoliko izvanrednih nogometaša, primjerice iz Belgije, pa i kod naših nogometaša, koji su prošli težak put, a sada su u svjetskim visinama, uzmite tu i **Christiana Ronaldo**, pa sve brazilске nogometaše. Jednostavno rečeno, ti mladi nogometaši koji dolaze iz ruralnih područja imaju manje izbora u životu nego urbani igrači.

Treba pratiti kada se izvode penali ili kada su odlučujući momenti tijekom utakmice. Kada je psihička napetost na vrhuncu, urbani igrači puno lakše nadvladavaju te napore, nego oni stigli iz ruralnih sredina. Nikada nogometaš koji je čitavu svoju mladost proveo na asfaltu i svog tog načina života neće promašiti taj odlučujući penal za razliku od ovih drugih, jer oni stalno u sebi imaju onu dozu nesigurnosti koja se provlačila od početka života, odrastanja, dok nisu postali slavni. Dakle, Modrić će ponekad promašiti, Rakitić nikada, on je iz bogate obitelji, odrastao na asfaltu i on posljednji puca.

Kako komentirate afere u hrvatskom nogometu sa sudskim epilozima?

U pitanju je više nego ogroman novac, jer ako netko dovede malog Kovačića iz nekog malog kluba u Linzu za 100.000 eura i poslije škole nogometa u *Dinamu* proda igrača za 8 ili 10 milijuna eura razlika je velika, a nije u pitanju samo jedan igrač, nego mnogi. Znači, obrće se ogromni novac, a što se tiče samog **Zdravka Mamića** ne ulazeći u taj financijski dio, čitava postavka je bila namještena odlično, nitko na selekciji kod Mamića u *Dinamu* nije mogao proći ako nije bio kvalitetan. Mamić je imao mnogo prijatelja, neki političari su ga tapšali po ramenu, ali tko nije zaslužio taj nije mogao igrati. U ono vrijeme kada je Kovačić doveden šef *Dinamove* škole je bio **Mirko Jozić** po struci odličan trener; tamo nije mogao netko proći ako nije imao kvalitetu, ali ako jest to je financijski pokrivaio *Dinamo*, tj. Mamić. Kasnije je dugo vrijeme šef struke bio **Romeo Jozak** koji sada trenira vodeći klub u Poljskoj, koji je također nastavio tu tradiciju da su samo vrlo, vrlo kvalitetni igrači mogli ući u *Dinamo* i što se toga tiče tu nije bilo popuštanja. A što se tiče financijskog dijela, sigurno je, s obzirom na sve ove informacije iz medija, bilo nepravilnosti i to se treba raščistiti. Zahvaljujući takvom centraliziranom načinu vođenja hrvatskog nogometa čiji je vrh bio nogometna škola *Dinama*, pa tek onda *Hajduka* i svih ostalih klubova, hrvatska reprezentacija ima znatne uspjehe na svim natjecanjima.

Izbornik Dalić bio je nepoznanica kao trener za mnoge ljubitelje nogometa. Otkud odluka da se postavi za šefa izbornog stožera nakon smjene Ante Čačića?

U čitavoj enigmatičnoj odakle taj Dalić na kormilu reprezentacije i tko je taj Dalić ništa nije slučajno. U jednom biznisu gdje se okreće veliki novac Dalić nije slučajno doveden na čelo tima, jer u tom sustavu praćenja postoji nekoliko desetaka vrhunskih trenera u Hrvatskoj koji bi se u svakom momentu mogli »izvući« i staviti za izbornika. U tom momentu predsjednik Hrvatskog nogometnog saveza **Davor Šuker** je smatrao kako je Dalić najbolje rješenje, jer je bio i slobodan, a smjena dotadašnjeg izbornika Čačića je bila momentalna i istog momenta je Dalić mogao prihvatiti dužnost izbornika reprezentacije. Dalić jest nepoznanica

za većinu navijača. Ali za dobre poznavatelje sporta on je jedan nadareni, vrlo pošten i odan trener, kome su se karte složile da postane najbolji trener s najvećim uspjehom u povijesti hrvatskog nogometa.

Kako Vas se dojmilo bodrenje nogometne reprezentacije?

To je bilo nevjerovatno. Kad uključiš bilo koji od pet kanala HRT-a, govori se o krizi, kako ljudi jedva sastavljaju kraj s krajem, kako mnogi odlaze na rad u inozemstvo, a onda kada nastupa reprezentacija bilo gdje, nekoliko desetaka tisuća navijača bodri igrače, ljudi i posljednju svoju kunu daju raznim agencijama da bi navijali za svoju reprezentaciju. Navijanje je bilo na razini svih ostalih navijačkih grupa, fer i korektno, a posebno me dojmilo što su u Rusiji stali na kraj huliganima. Nisam vidio nijednu dimnu bombu, raketu, dakle to je iskontrolirano. Veličanstveno se navijalo i u Hrvatskoj, skupa na trgovima. I Hrvati u Srbiji su i na javno organiziranim gledanjima dviju utakmica u Subotici bodrili *vatrene*.

Usred euforije bodrenja reprezentacije, čini se da je saborska rasprava o izmjenama Zakona o mirovinskom osiguranju ostala na rubu vidnog polja građana u Hrvatskoj, pa tako i teme o niskim plaćama i nezaposlenosti. Je li za vlast odgovaralo malo predaha od tih tema, bar dok traje Mundijal?

Nisu u pitanju samo promjene u mirovinskom sustavu i produljenje radnog vijeka na 67 godina, tu je i konačno rješenje *Agrokora*, tu je nastavak odljeva mladih ljudi u inozemstvo, sve je to stavljeno u neki drugi plan. U fokusu je bila reprezentacija koja je ujedinila čitavu državu, ne samo unutar političkih stranaka već i domovinsku i izvandomovinsku Hrvatsku. Mislim da rasprava o reformi mirovinskog sustava u vrijeme Svjetskog prvenstva nije za neočekivati, jer to bi svaka vlast iskoristila da bez pompe neki ključni zakoni prođu u Saboru, ali mislim da se to nije zataškavalo. O mirovinskom sustavu se govorilo dugo, o rješenjima *Agrokora* isto dugo, kao i o problemu iseljavanja koji traje dugo. Sve te teme će vrlo brzo ponovno biti na prvim mjestima u javnosti.

Nije malo onih građana u Hrvatskoj koji misle da je nastup pjevača Marka Perkovića na dočeku *vatrenih* u Zagrebu bacio sjenu na uspjeh sportaša. Je li to bilo potrebno?

Marko Perković Thompson je isplivao na scenu u ono vrijeme kada je jedan veliki dio hrvatskog teritorija bio izvan kontrole službenog Zagreba i kada je veliki dio hrvatskog pučanstva bio istjeran iz svojih kuća, gradova i on je u to vrijeme ulijevao nadu ljudima, poticaj da će doći dan kada će se vratiti u svoje kuće i na imanja i tada je stekao popularnost. Međutim, ta popularnost je ostala i nakon Domovinskog rata i mirne reintegracije. S našeg aspekta odavde gledano, on svakako nije prihvatljiva osoba s obzirom na to da je označen kao netko tko je usko povezan s ideologijom, pod navodnicima, ustaškog pokreta. To je zato što i javnost ovdje u Srbiji više potencira taj dio nego što je realno. Nesporno je protivljenje jednog dijela građana Hrvatske što je Thompson nastupio prilikom dočeka nogometaša, pogotovo da u tom velikom slavlju on jedini nastupi tamo pred publikom, ali to treba pitati one koji su to organizirali. U svakom slučaju, moje mišljenje je da imajući u vidu ogromnu pozitivnu energiju koju je reprezentacija poslala u čitav svijet, jednu divnu svjetlost koju je poslala i pokazala kako je to jed-

na druga država od one kako je možda neki zamišljaju, da je s ovim nastupom Thompsona napravljen autogol. Znamo da su njegovi koncerti zabranjivani i time se odmah devalvira čitava priča o nogometnom uspjehu. Imao sam prigodu razgovarati s jednim poznanikom koji Perkovića poznaje dobro, zna da je vrlo vjerski orijentiran i da je od onoga kako pjeva sasvim druga osoba, međutim mi njega znamo po njegovim pjesama. No, ako ga nogometaši vole, trebali su ga pozvati na neku njihovu žurku, a na ovako javnom mjestu nisu nikoga trebali zvati ili bar nekoga od poznatih pjevača koji ne bi zasjenio taj ogroman uspjeh koji su oni postigli.

Aktualna generacija i ona Čirina – ima li smisla poređiti?

Mislim da je Čirina generacija bila ono za što se mi vezujemo kao jedan od velikih uspjeha, nismo još ni svjesni da je vrijednost Modrića i Rakitića i ostalih sigurno na istoj, možda i na višoj razini od vrijednosti **Prosinečkog, Šukera, Bilića** i igrača iz te generacije. Sigurno će se mnogi složiti da je Čiro i dalje najpopularniji trener u Hrvatskoj, ali za dvadeset godina to će biti Dalić, jer ćemo tek tada biti svjesni kakav je ovo veliki uspjeh bio. Dakle, ne mogu se usporediti, kao što se ne može usporediti generacija Brazila s **Peleom** 70-ih s današnjom timom, niti Argentine s **Maradonom** 90-ih s timom Argentine s **Messijem**. Sadašnji prvaci svijeta bi s nekoliko golova deklasirali prvake svijeta iz 70-ih i 80-ih godina, jer se igra totalni nogomet s dva dodira i tu za improvizaciju, ljepotu nema mjesta. Onda se igrao puno ljepši nogomet, sada kad se pogriješi odmah se prima zgoditak.

Kako komentirate ispadanje velikih reprezentacija?

Nogometna reprezentacija Hrvata iz Vojvodine je sudjelovala kod Lužičkih Srba u Njemačkoj na europskom prvenstvu za sve manjine i tada je igrala u Bautzenu. Njihov lokalni tim se natječe u trećoj ligi, a imaju stadion kakav ne postoji u Hrvatskoj. Onda možete zamisliti kakvi su stadioni u njihovoj prvoj ligi i uvjeti za treninge. A Njemačka je ispala na ovom prvenstvu već na kraju grupne faze turnira. U određenom momentu izostalo je i malo sreće, ali i sportskog žara, jer su Nijemci mislili da su Bogom dani da se svaki put prošetaju do finala. Jedan od odgovora zašto su velike svjetske nogometne sile ispale je što se u njihovom klupskom natjecanju obrće veliki novac i veliki je publicitet, i zbog toga se forma tempira i u Njemačkoj i u Španjolskoj i u Argentini i Engleskoj za finiš domaćeg prvenstva, a ne za reprezentaciju. Finiš domaćih prvenstava se završava mjesec i pol ranije od razigravanja reprezentacija i praktično svi ti vrhunski igrači su bili na zalasku forme. I u tome je bila suština. Reprezentativci Njemačke nisu zaboravili igrati nogomet, već jednostavno nije im išlo, jer su bili tako pripremljeni da im vrhunac forme bude u finišu domaćeg prvenstva kada oni nastupaju u vrhunskim klubovima kada se odlučuje hoće li se natjecati u Ligi prvaka.

Je li sve u šoldima?

Dobro poznati stih iz pjesme koja i sama daje odgovor – nije u šoldima sve. No, šoldi su jedna velika temeljna osnova da se postigne neki veliki uspjeh, ali može se i bez šolda kao jedinog motiva, ako postoji srce junačko, ako postoji zajedništvo u ekipi, pozitivna energija i nabo. Ako se na natjecanju ostvari slogan »svi za jednog, jedan za sve«, onda se može učiniti čudo, što je dokazala hrvatska reprezentacija u Rusiji. Nogomet je čudo.

Tavankut je mjesto novih umrežavanja

Plodovi prekogranične suradnje

Kulturno ljeto Tavankuta svoj vrhunac doživljava na Etnosalašu Balažević obogaćeno novouspostavljenom suradnjom s udruženjima koja se bave očuvanjem i radom s čipkom

Ovogodišnje projektne aktivnosti XXXIII. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame i VII. seminara bunjevačkog stvaralaštva, upotpunjene su projektnom suradnjom triju udruženja: Fondacije *Olaška čipka* iz Olasa (Mađarska), Kulturno-umjetničkog društva obrtnika *Erő Lányi* iz Subotice i Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta. Zatvaranje pomenute kolonije je obilježeno još jednim susretom članova ovih udruženja čime je nastavljena realizacija programa Interreg – IPA CBC između Mađarske i Srbije.

Program ima vrlo jasno definiran cilj, a to je jačanje perspektive autohtonih rukotvorina i zanata u kontekstu turističkog prezentiranja istih kroz proizvode i radionice. Smisao nije samo komercijalni već ima svrhu očuvati zanate i umjetničke tehnike čineći ih financijski održivima. Prekogranična suradnja kroz nove pristupe povezuje ono što je već povezano interkulturalnom razmjenom koja traje desetljećima, a u nekim slučajevima čak i stoljećima. Ovaj program koji financira Europska unija ukazuje na postojanje kulturne razmjene kroz nekoliko generacija i sada nam pruža znanja i vještine kako tu razmjenu oživjeti u suvremenom okruženju gdje je od vitalnog značaja razmišljati i o financijskoj opstojnosti ovih zanata i umjetničkih pristupa. U daljem promišljanju očuvanja trebalo je razmišljati i o publici koja bi taj proces pratila, a jedan od načina kako povezati umjetnike, zanatlije i publiku je upravo turizam. Suvremeni trendovi već godinama diktiraju odnose u turizmu na relaciji pružatelja usluga i korisnika i naš cilj je pronaći najadekvatniji model kojim bi se ispunio uvjet zanimljivog turističkog proizvoda ili usluge a da se pri tome ne narušava autentičnost ovih umjetničkih izričaja. Taj zadatak nije dovršen i on će svakako zahtijevati još napora i međusobne razmjene iskustava ovih udruženja. Olakšavajuća okolnost jest da se partneri u projektu razumiju, prihvaćaju promjene i prilagođavanja koja se od

njih očekuju. U tim razmjenama postalo je očigledno koliko se naši umjetnički pristupi prepliću, koliko je sličnosti u kulturnom naslijeđu osim različitog jezika i prije svega, shvaćanje da su upravo ta preplitanja i sličnosti naša okosnica suradnje a nikako predmet unitarnog svojatanja kulturnog naslijeđa.

Rezultati ove suradnje još nisu u potpunosti vidljivi, ali je bilo važno postaviti njihove okvire. Direktni sudionici projekta su s lakoćom primijetili međusobno razumijevanje i osjećaj spomenutog kulturnološkog preplitanja u radu naših udruženja koja zapravo predstavljaju samo jedan dio aktivnosti naših zajednica. Predsjednica udruženja *Erő Lányi Katalin Mihályi* je na vrlo dirljiv način sažela smisao tavankutske Kolonije i umjetnost u tehnici slame na zatvaranju XXXIII. saziva. Govorila je upravo o onome što naše slamarke već desetljećima predano pokušavaju, a to je prenijeti osjećaj zahvalnosti kroz umjetnički izričaj u tehnici slame, duh zajedništva koji se 33 godine u kontinuitetu obnavlja tijekom Kolonije i koji je očigledno vidljiv i onima koji nisu dio naše zajednice. To su upravo one najvažnije vrijednosti koje dijelimo s partnerskim udruženjima i baš iz tog razloga su oni mogli te vrijednosti tako lako uočiti. Naša sljedeća misija mora podrazumijevati prijenos tih vrijednosti široj publici. Ta će publika, vjerujemo, dolaziti iz različitih područja, urbanih sredina s drugačijim kulturnološkim naslijeđem i razumijevanjem prošlosti. Naša je obveza prilagoditi se toj novoj publici i izgraditi pristup u prenošenju tih vrijednosti koje percipiramo kao najvažnije kolektivne odlike naših zajednica. Taj proces je od iznimnog značaja jer naša zajednica otvara i stvara interkulturalne linije suradnje, a istovremeno uči naše članove udruženja o vlastitom naslijeđu jer najbolje se nauči o sebi kada svoje kulturno naslijeđe pokušavate prezentirati drugima.

Dubravko Bilinović, projekt koordinator HKPD *Matija Gubec*, Tavankut

Šokčičeva škula u Đurđinu

Nekada su salaške škole podizane na lijepim i zanimljivim lokacijama, uvijek po nečemu osobenim, najčešće po tome što su bile uz put i na gredi. *Šokčičeva škula* napravljena je krajem devetnaestog stoljeća na uzvišici u blizini dola, nabijanjem širokih zidova od zemlje na visoko podignutim temeljima od cigala, te i danas čvrsto stoji, sada kao stambeni objekt uz put između Mišićeva i Đurđina. Zgrada je iz tadašnjih vremena ostala pokrivena biber crijepom.

Podignuta je na zemlji **Šokčičevih**, po čemu je ponijela ime koje je do danas ostalo. Lanac zemlje za izgradnju škole poklonio je Šokčić, ostalo je zabilježeno kao predanje u đurđinskom ataru, koje je od starijih u obitelji predano i **Ivanu Horvackom**, u vrijeme kada ni slutio nije o vlasništvu nad ovim objektom, već je ovdje bio đak. Ivan je u *Šokčičevoj škuli* završio četiri razreda niže osnovne škole do 1963. godine. Bio je u posljednjoj generaciji učenika prije zatvaranja ove škole. Fotografija iz prošlih vremena prikazuje učenike koji su je pohađali 1962. godine. Ivanova supruga **Jelena** također je školovanje započela u *Šokčičevoj škuli*, no već naredne godine su đaci usmjereni ka školi u selu. Nakon što je škola zatvorena, objekt je prodan. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća od prethodnog vlasnika kupio ga je **Josip Horvacki**, a naslijedio sin Ivan.

Škole u ataru (a ne gradu ili selu) ljudi kroz vrijeme zovu salaškim, jer su pravljene u salaškim šorovima s dugim nizom salaša i mnogo djece. Suvremenici je teško zamisliti takav ambijent iz devetnaestog i prvih desetljeća dvadesetog stoljeća, jer je raseljavanje salaša odavno započelo, a time i nestanak ovih škola u atarima.

Snovi su čudna stvar. Tu djelatnost ljudskog mozga zasad ne može nitko kontrolirati, eventualno vam može uskratiti san ili raditi takve stvari da nemirno spavate. U njima se možete ponovo sresti s pokojnicima koje ste voljeli. Ja recimo redovito sanjam pokojnu majku i oca, zajedno ili pojedinačno. U snovima nisu ni mladi ali ni stari, čini mi se da su vječno mladoliki. Prije sam često sanjao da umijem letjeti kao ptica, napravim par zamaha rukom i već sam u zraku. Tim postupkom sam često bježao, kada su me u snovima neki proganjali. U mlađim danima nekoliko puta sam sanjao da ležim na tramvajskim šinama, tramvajska kola nailaze, a ja sam ukočen i ne mogu se pokrenuti kako bih pobjegao i na koncu sam se probudio. Prije nekoliko dana imao sam jedan čudan san, koji se također završio naglim buđenjem. San je bio tako čudesan da sam odlučio svoja sjećanja podijeliti s vama.

Svi na Palić

San je također počeo s tramvajem, ali sada smo s obitelji žurili da već rano ujutro uhvatimo električni vlak za Palić. Naravno, stari dobri tramvaj je obnovljen u cijelom gradu. Mi smo sa stajališta u Rudić ulici ljetnim, otvorenim kolima išli na palički Muški štrand da prisustvujemo otvaranju wellnes i hotelskog centra. Ovaj događaj se već davno očekivao u cijelom gradu, ali i široj regiji. Nakon silaska s tramvaja ušli smo u velebnu park-šumu u kojoj je na mjestu oronule zgrade reda kabina nikla moderna jednokatnica, zgrada s luksuznim apartmanima. Stambeni apartmani su građeni u tzv. dupleks sistemu, znači na prizemlju se nalazi terasa, boravak i čajna kuhinja, a na katu su sobe za odmor i spavanje. U potkrovlju su sobe s kupaonicom ispred kojih se prostire terasa, s koje se otvara divan pogled na malo ustalasalu vodu jezera. Za divno čudo, voda jezera je imala svijetlobraunsku boju i bila je prozirna, tako da kad sam ušao u nju i zaustavio se lebdeći u vertikalnom položaju, mogao sam vidjeti palčeve na nozi. Djeca su odmah odjurila isprobati raznorazne

tobogane, bazene u kojima se talasa voda i razna čuda suvremene vodenozabavljачke tehnologije. Mi stariji smo isprobavali bazene s ljekovitom vodom, razne topline. Poslije smo se našli u lijepom ribljem restoranu na obali jezera u kojem smo pojeli sjajno na roštilju pripremljenog smuđa. Djeca su se još malo kupala u jezeru, zatim su se sunčala na velikom drvenom molu, a mi smo sjedili u hladu, držeći se podalje od sunčevih zraka. Dosta rano smo krenuli kući, jer smo uspjeli dobiti kartu za večerašnju predstavu na festivalu opera.

U kazalištu

U obnovljenoj kazališnoj zgradi u tri kazališne dvorane događali su se raznorazni igrokazi, u komornoj dvorani koja se zove i »Hrvatska scena« igrao se suvremeni baletski performans. Na sceni »Mađarskog narodnog teatra« predstava rock-opere *Kralj István* već je bila u toku, kada smo mi stigli na predstavu koja se održavala na sceni kazališne-koncertne dvorane. Naravno, to je bila već dugo očekivana operna predstava HNK-a iz Zagreba koja je kao stalni gost ovoga puta izvodila operu **Ivana Zajca** *Nikola Šubić Zrinski*. Za divno čudo, svi gledatelji su, zajedno s izvođačima pjevali poznati zbor iz finala opere: »Svi u boj, u boj«. Nakon predstave skoknuli smo na jedno pićence u novi klub »Ljubitelja umjetnosti« u kojem su zidovi bili ukrašeni plakatama za sutrašnju predstavu opere Narodnog pozorišta iz Beograda. Na repertoaru će biti malo poznata opera mađarskog kompozitora **Ferenca Erkela**: *Đurađ Branković* (u originalu Brankovics György). Žurno smo popili jedan konjak, jer smo hitali da ne propustimo događanja na glavnom trgu.

Munja je kriva!

Glavni trg je bio krcat raznim navijačkim grupama koje su želele da na okolo postavljenim ogromnim video-ekranima promatraju finale Europskog prvenstva u nogometu. Ono što mi je bilo čudno na trgu je da nisam vidio nikakav spomenik, a voda zelene fontane je tiho žuborila. Svuda okolo su bile postavljene prigodne šatre iz kojih su vrijedni djelatnici žurno raznosili piće, uglavnom su svi pili točeno ili flaširano pivo raznih proizvođača. Vladalo je veliko uzbuđenje, što nije ni bilo čudo. Naime, u finalu su trebali igrati reprezentativci Srbije i Kosova. Srbija je u polufinalu pobijedila pomlađenu reprezentaciju Hrvatske, a Kosovo izabrane mađarske nogometaše. Navijačke skupine su pjevale prave, istinske navijačke pjesme i nikakve uvrjednive parole nisu se mogle čuti; poput onih »Ubij, ubij...« i slične. Utakmica je počela u izuzetno fer igri. Nitko nije pravio nepropisna uklizavanja, nije bilo vučenja dresa protivnika kao ni udaraca laktovima. Nažalost, jedna munja je udarila u neposrednoj blizini moje kuće, ogromna bijela svjetlost i prasak su ispunili moju sobu. Skočio sam iz kreveta i nisam saznao rezultat nogometne tekme.

Sat anatomije

(seciranje jedne izjave bez kirurškog noža)

Drugo lice

SUBOTICE

»Subotica je danas suvremena, urbana, multinacionalna, multikulturalna i multikonfesionalna zajednica. Zajednica građana s razvijenom mrežom kulturnih, obrazovnih i zdravstvenih ustanova. Kao gradonačelnik grada Subotice mogu reći da doprinos koji Subotica kroz svoj razvoj daje napretku države nije zaboravljen i da smo to vidjeli kroz ove dvije godine kroz nesebičnu pomoć Vlade Republike Srbije i Vlade Autonomne Pokrajine Vojvodine«, rekao je, među ostalim, gradonačelnik Subotice 12. srpnja tekuće godine tijekom predstavljanja dvije godine rada gradske vlasti.

Pročitavši ovo, prvo sam u sebi, a zatim i naglas, reagirao zaostrenom retorikom (čitaj: psovkom). Analizirajmo dio po dio citiranu gradonačelnikovu izjavu:

1. Subotica je danas suvremena – riječ suvremena označava nešto što se zbiva u sadašnjosti, što je u skladu sa sadašnjim vremenom. A što se zbiva u Subotici u sadašnjosti? Masovno iseljavanje čitavih obitelji, mladi i obrazovani napuštaju grad zauvijek, demografska struktura iz dana u dan je sve nepovoljnija (ne samo zbog starenja stanovništva). Takva je suvremena situacija i u cijeloj zemlji. Znači – Subotica ne zaostaje, u toku je s aktualnim, sadašnjim kretanjima – suvremena je.

2. Subotica je urbana – ako se ovdje asocira na redatelja **Jána Urbána**, onda je Subotica stvarno urbana, inače se to, osim za pojedine dijelove grada, ne može reći. Vodovod, kanalizacija, asfaltirana ulica (s ivičnjacima s obje strane!), mislene su imenice za brojne stanovnike grada.

3. Subotica je multinacionalna – na sreću – unatoč svemu što se tu zbivalo od »događanja naroda«, »dijeljenja sendviča za put«, do ratova »u kojima nismo sudjelovali« – još uvijek jest.

4. Subotica je multikulturalna – ako se pogleda nacionalni sastav stanovništva grada, da, inače sve više prevladavaju etnički poduzetnici koji svojim djelovanjem umnogome pridonose stanju da sve više živimo jedni pored drugih, a ne jedni s drugima. Sve se rjeđe čuje ono nekadašnje svakodnevno subotičko »Dobar dan, jó napot – izvolite, tessék«. Pri tome se njegovanje kulturnih tradicija i osobnosti ovdje egzistirajućih naroda/narodnosti često svodi isključivo na ruralno naslijeđe što nerijetko

prelazi u kič (kič bi se mogao mjeriti stupnjem banalnosti svojih asocijacija), kao da u ovom gradu nikada nije bilo i građanske tradicije.

5. Subotica je multikonfesionalna – i ova tvrdnja je točna, samo što ponekim »pravovjernim« smeta džamija »jer je počela islamizacija grada«, a novi pravoslavni hramovi se grade u kvazibizantskom stilu što na ovim prostorima nije bio običaj (zar su ovdasnji starosjedioci pravoslavne vjere »zastranili« gradeći drugačijim stilom?). S druge strane, utjecaj crkvi sve je veći u brojnim područjima života, iako smo se klauzulirali kao sekularna država.

6. Subotica je zajednica građana s razvijenom mrežom kulturnih, obrazovnih i zdravstvenih ustanova – s napomenom da je najbitniji uvjet za čvorišta tih mreža (mjesto ravnatelja) politička podobnost, a ne sposobnost. To je najočiglednije kod »mreže kulturnih ustanova« (samo poneki primjeri: Art kino *Lifka*, Suvremena galerija, kombinacije oko Fondacije *Danilo Kiš*...) Uostalom, izjava gospođe iz gradske vlasti zadužene za to područje da »za bavljenje kulturom nije potrebno neko posebno obrazovanje« najbolje to oslikava. O stanju mreža obrazovnih i zdravstvenih ustanova i njihovoj razvijenosti drugom prilikom, bilo bi predugačko.

7. »Kao gradonačelnik grada Subotice mogu reći da doprinos koji Subotica kroz svoj razvoj daje napretku države nije zaboravljen i da smo to vidjeli kroz ove dvije godine kroz nesebičnu pomoć Vlade Republike Srbije i Vlade Autonomne Pokrajine Vojvodine«, reče gradonačelnik (može mu se, naravno!), što bi značilo da postoji, kako se to danas popularno (perfidno?, populistički?) kaže da postoji prohodnost po vertikali lokalna vlast – pokrajinska vlast – republička vlast.

Na kraju ovog sata anatomije može se zaključiti da ove i ovakve gradonačelnikove riječi namijenjene subotičkoj javnosti zvuče kao stihovi čileanskog pjesnika **Neftalija Ricarda Rejesa Basualta**, poznatijeg kao **Pablo Neruda**:

»Sad hoću reći ono što ti želim reći, da bi me čula onako kako želim da me čuješ!«

Atila Dunderski

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELEKOM SRBIJA a. d. Beograd, Direkcija za tehniku, Sektor za bežičnu pristupnu mrežu, Beograd, Bulevar umetnosti br. 16/a, podnio je dana 19. 7. 2018. pod brojem IV-08/I-501-213/2018, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SU37/SUU37/SUO37 – PALIĆ 2 na katastarskoj parceli 1612/5 KO Palić, Ulica Vikend naselje bb – krovni dio objekta Vodotoranj, Palić (46.086720°, 19.767363°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 23. 7. 2018. do 27. 8. 2018., a javna prezentacija Studije bit će održana 27. 8. 2018. godine u 13 sati u prostorijama Službe.

Studiju možete preuzeti ovdje:

https://drive.google.com/open?id=1nU_9p6JuR5So3uuKKTO2WwSTkvyqQWCK

Program – Dužijanca 2018.

28. srpnja – Otvorenje izložbe radova s XXI. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić 2017.*, svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica (izložba je otvorena do 28. kolovoza)

29. srpnja – *Dužijanca* u Maloj Bosni – 10 sati, crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna

29. srpnja – Konjičke utrke *Dužijanca* – 14 sati, Gradski hipo-drom, Subotica

2. kolovoza – Početak rada XXII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

4. kolovoza – Zatvaranje XXII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

5. kolovoza – *Dužijanca* u Đurđinu – 10 sati, crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin

– *Dužijanca* u Mirgešu – 18 sati, kod križa u centru, Mirgeš

9. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* – 19 sati, svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*

10. kolovoza – Izložba radova od slame nastalih na XXXIII. Sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu – 19 sati, vestibul Gradske kuće, Subotica

– Tamburaška večer, predstavljanje bandaša i bandašice, izbor pratioca bandaša i bandašice, proglašenje najljepšeg izloga – 20 sati, gradski trg Subotica

– Izložba rukotvorina – tijekom dana, gradski trg u Subotici

11. kolovoza – Svečana Večernja – 18 sati, katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

Polaganje vijenca od žita na spomenik *Risaru* i spomen-bistu Blaška Rajića – 19.30 sati park ispred Gradske kuće, Subotica

Skupština risara – 20 sati, gradski trg, Subotica

Nastup folklornih ansambala *Dužijanca* – 20.20 sati, gradski trg, Subotica

12. kolovoza – Središnja proslava *Dužijance 2018.*

8.45 sati – blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice, crkva sv. Roka, Subotica

9 do 9.45 – Povorka do katedrale sv. Terezije Avilske

10 sati – Svečano euharistijsko slavlje, katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

12 sati – Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku, gradski trg, Subotica

19 sati – posjet grobu **Blaška Rajića**, Kersko groblje, Subotica

20 sati – *Bandašicino kolo*, gradski trg, Subotica

Dužijanca u Zagrebu

18. kolovoza

12 sati – Izložba *Bunjevačko veliko ruvo*, Etnografski muzej u Zagrebu

20 sati – Skupština risara i nastup folklornih ansambala, Zagreb

19. kolovoza

10 sati – Svečano euharistijsko slavlje, katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije, Zagreb

11.30 sati – Povorka kroz grad i predaja kruha gradonačelniku Grada Zagreba

Premijerno prikazivanje filma *Dužijanca*

Dokumentarni film *Dužijanca*, u režiji **Branka Ištvančića**, urednika **Alekseja Pavlovskog**, a u produkciji Hrvatske radiotelevizije, bit će ovih dana prikazivan na spomenutoj televiziji.

Prvi dio filma *Dužijanca* bit će premijerno prikazan u četvrtak, 2. kolovoza, na HTV1 u 11.10 sati; zatim u petak, 3. kolovoza, na HTV4 u 13.10 sati, te u subotu, 4. kolovoza, na HTV3 u 14.55 sati. Drugi dio filma *Dužijanca* premijerno će biti prikazan u četvrtak, 9. kolovoza, na HTV1 u 11.10 sati, te u petak, 10. kolovoza, na HTV4 u 13.10 sati, odnosno u subotu, 11. kolovoza, na HTV3 u 14.50 sati.

Nakon toga film se još 72 sata može pogledati na zahtjev, na internetskoj platformi HRT-a, a zatim i u videoteci, također na Hrvatskoj radioteleviziji.

Premijera filma je planirana i u Subotici 10. kolovoza u Gradskoj kući s početkom u 17.30 i u Zagrebu istog dana u Muzeju suvremene umjetnosti u večernjim satima.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 18. 7. 2018. godine nositelju projekta PATENT CO d.o.o., Mišićevo, Vlade Četkovića br. 1a, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: FABRIKA ZA PROIZVODNJU PREMIKSA na katastarskoj parceli 10603/5 KO Bajmak, Ulice Vlade Četkovića br. 1a (45.994499°, 19.484812°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu grada Subotice (www.subotica.rs odeljak Životna sredina / Oglasna tabla).

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 31. 5. 2018. godine nositelju projekta TELENOR d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SUBOTICA 28 na katastarskoj parceli 2221/10 KO Novi grad, Subotica, Ulica Arandelo-vačka br. 22 (46.106618°, 19.678334°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na adresi:
http://www.subotica.rs/documents/pages/11881_1.pdf

Marija i Stipan Kujundžić, domaćini *Takmičenje risara*

Iza kulisa

Od 1991. godine, kada su se prvi put uključili u ovu manifestaciju, unijeli su puno novina, puno toga postavili na svoje noge, uključili i druge ljude u organiziranje i pripremanje kako ove, tako i drugih manifestacija

Brojne su manifestacije pod okriljem *Dužijance* i svi mi rado odemo pogledati, vidjeti, a nerijetko i prokomentirati što je valjalo, a što ne. Pitamo li se ikada tko je sve to uradio? Tko pripremio? Tko su ljudi koji su utkali sebe u to?

Jedna od takvih manifestacija koja iziskuje veliki posao jest i *Takmičenje risara*. Ove godine domaćini *Takmičenja risara* bili su **Marija i Stipan Kujundžić**, no to je bio samo onaj dio koji je običan posjetitelj vidio. Iako mislimo kako je njihov zadatak bio samo dočekati goste i biti domaćinima, oni su radili danima prije, a i poslije. Tako rade posljednjih 27 godina.

Od 1991. godine kada su se prvi put uključili u ovu manifestaciju, unijeli su puno novina, puno toga postavili na svoje noge, uključili i druge ljude u organiziranje i pripremanje kako ove, tako i drugih manifestacija.

Savjeti iskusnih

Stipana smo zatekli kako otkiva kosu i priprema se za natjecanje, pa smo odmah razgovarali o samoj kosidbi. Po njegovim riječima kosidba, koja je natjecateljskog karaktera, zahtijeva ozbiljne pripreme. Stipan ovo napominje iz razloga što se danas žito, djetelina, trava... ne kosi ručno i ljudi nisu uhodani niti spremni za taj težak posao. Pripreme važe i za mlade i starije risare, mladi možda imaju fizičku kondiciju, ali nemaju tehniku i znanje, a stariji iako imaju znanje i tehniku nemaju kondiciju, te su fizičke pripreme neizbježne. Ovaj savjet Stipan prenosi i na mlade risare koje svake godine uoči *Takmičenja risara* priprema za natjecanje. Također im savjetuje kako se ne trebaju opterećivati time da trebaju biti prvi, nego da razmišljaju kako svoj posao najbolje uraditi, a žiri će odlučiti tko je najbolji.

»Meni je košenje uvijek lako išlo. Još kao mali sam to volio raditi, a često su mi roditelji branili, pa sam krišom uzimao kosu. Ta ljubav je ostala i sigurno utjecala na moje dosadašnje uspjehe«, kaže Stipan Kujundžić.

Rado se podsjetio i kako je zapravo došao na *Takmičenje risara*.

»Nikad nisam mislio na *Takmičenje* dok me pokojni **Stipan Romoda** nije uvjerio da se dođem oprobati, a to je bilo 1991. godina kada je *Takmičenje risara* bilo u Tavankutu. Prijavio sam se i bio prvi, bar sam tako mislio. Moj problem je tada bio što nisam slušao propozicije. Iako sam bio prvi gotov, sudac nije pre-

kidao moje vrijeme, a ja nisam niti podigao tablu da sam gotov, niti sam spremio alat; grablje i kosa ostali su razbacani, a sve ima svoje mjesto. Tada sam bio drugi...«, prisjetio se Stipan i rekao da se svaka škola plaća, ali iz nje i uči.

Nije se Stipanu ovo više ponovilo, jer gdje god da se pojavi uvijek je prvi. Svoje iskustvo prenio je i na sina **Marinka**, a i svake godine podsjeća mlade risare kako je bitno slušati propozicije, što se traži i što ocjenjuje.

Priprema alata

Da kose moraju biti otkovane smo znali, ali nam je najbolji kosac pojasnio da mladi risari, djeca, kose kosom čije je kosište dužine 50 cm, a oni stariji kosištem od 80 cm. Stipan i njegov sin Marinko kose kosištem dužine od 100 cm. Na pitanje je li to tajna uspjeha Stipan je odgovorio da nije, jer ne može svatko kositi takvom kosom. *Kosa kovanica*, koju on koristi je čvršća i duže drži oštrinu, no treba ju znati otkovati. Pravilo je takvo da svaki natjecatelj može birati kojom vrstom kose će kositi.

I o tehnici košenja je Stipan rekao da je jako važno kad se kosi da se drži pravac, kako bi risaruša mogla nesmetano kupiti ris, *rukovetati*. Otkos mora biti čist. Ono što Stipan posebno ističe jest timski rad. On zahtijeva da se prije početka sve mora dogovoriti tko što radi, kako ne bi smetali jedno drugome, a kako bi posao bio urađen najbolje. Kao i svugdje, dogovor kuću gradi.

Okupljanje risara

Stipan je u radnoj ekipi za spomenutu manifestaciju, dok je Marija u Organizacijskom odboru i ona je zadužena za risare još od 1991. godine. Prvo je sve oko risara vodila uz pomoć već spomenutog Stipana Romode. Nakon njegove smrti u pomoć

Risarski ručak

Ako ste ikada bili na *Takmičenju risara*, morali ste se susresti i s *risarskim ručkom*. Vjerojatno ste sjedili na balama slame, jeli domaći kruh, slaninu, luk, crvenu papriku, sol i neizostavnu *kiselnu* (kiselo mlijeko). Sav posao oko *risarskog ručka* vodi Marija, koja kaže kako sada već ima uhodanu ekipu žena s kojima može raditi. Žene iz Đurđina su pekle kruh, a pomogle su i žene iz Mirgeša, Tavankuta i Žednika. Za tu manifestaciju se posljednjih godina peče 100 kilograma kruha. Na *risarskom ručku* se obično okupi oko 250 do 300 ljudi i za taj broj se hrana priprema. Na *disnatoru* (kolinje) koji organizira Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanaca*, ostavlja se slanina za soljenje, koja se poslije koristi baš za ovu prigodu, a kobasica se priprema za natjecanje u kuhanju tarane. Luk žene čiste dan prije i to od 500-600 sitnijih komada. U četvrtak navečer, pred *Takmičenjem risara*, žene iz Đurđina kisele *kiselnu*. Kako je Marija pojasnila, velika većina žena koje pripremaju ručak su ujedno i *ručконоше*, a oстане i posuđe koje također moraju oprati. Oko 40 žena sudjeluje u pripremi *risarskog ručka*. Po Marijinim riječima, sada je već uhodana ekipa koja sve radi iz ljubavi prema našim običajima. Marija je također sudjelovala i na radionici pravljenja tarane.

Krajnje pripreme pred *Takmičenjem risara* zahtijevaju veliki posao, a ono što im nedostaje u ovakvim situacijama jesu volonteri, odnosno ljudi koji bi pomogli, a kojih je sve manje. Stipan je u našem razgovoru posebno pohvalio ovogodišnjeg bandaša **Marka Križanovića**, koji rado priskače u pomoć kad god zatreba. Sa sjetom u očima je rekao kako mu je žao što se i drugi ljudi ne prihvaćaju ovakvog posla kako bi naši običaji i tradicija ostali.

»Bez nas i našega naroda sve ovo će otići u zaborav. Ako mladi ljudi to ne shvate, sve će propasti. Smanjuje se krug ljudi u organizaciji, broj kosaca se smanjuje. Moramo dati sebe kako bi se sve ovo održalo. Ne košta ništa, a vrijeme izgubimo i na druge stvari. Onda bolje na nešto lijepo i korisno i za dobrobit svih nas«, poručuje Stipan.

Poticaj mladima

Nakon svih natjecanja, Marija risare ponovno okuplja na *risarsku večer*, kao i za svečanu povorku. Ove godine se risari i risaruše dodatno pripremaju za *Dužijancu u Zagrebu*. Kako nam, je Marija rekla žene će i za ovu priliku peći domaći kruh, praviti će se *lakumići* (pleteni kolači) i pripremit će se nanovo *risarski ručak* koji će se nositi u Zagreb. S risarima će ići i žene koje će na *obroncima* nositi *ilo* (hranu) za *risarski ručak*.

Za svoj dugogodišnji rad Marija je skupa sa Stipanom Romodom dobila priznanje, nagradu koju dodjeljuje Katoličko društvo *Ivan Antunović*, a ove godine su Marija i Stipan dobili plakete od UBH-a *Dužijanaca* za veliki doprinos i nesebičan rad. Brojni su pokali i medalje koji krase njihovu kuću, a sve ih je osvojio Stipan.

Da je Stipan Kujundžić najbolji kosac pamtit će se još dugo, a za trajnu uspomenu stoji kosac, koji je postavljen u središtu Subotice za stotu *Dužijancu*, a rađen je po uzoru na Stipana.

Svoj nesebičan i rijetko vidljiv rad Marija i Stipan daruju iz godine u godinu našoj tradiciji i narodu. Neka njihov primjer bude poticaj mladima!

Ž. Vukov

joj priskače njezin Stipan. Marija uredno vodi evidenciju tko se koje godine natjecao i tko je pobijedio, a sve ima sačuvano od 1991. godine. Njezin zadatak je pozivanje risara i ne samo risara iz naših krajeva, nego i gostiju koji dolaze s nekoliko strana. Marija vodi računa i za druga natjecanja na koja risari odlaze.

»Naši risari sudjeluju i na brojnim drugim natjecanjima. Gledamo da na sve risarske manifestacije pošaljemo barem dva para risara. Sudjelujemo u Sajanu, Županji (HR), Deronjama, Mužlji, Gornjem Bregu i Gornjim Hrgovima (BiH)«, kaže Marija.

Gdje god se pojave naši risari, osvoje po neku nagradu, priča Marija, a ljudi vole stajati i gledati kako naši risari kose. Velika većina manifestacija je u košenju žita ili djeteline, a ima i onih gdje se natječu u košenju trave. U novije vrijeme, kako se ne bi ponavljali, ljudi su osmislili i natjecanje u berbi kukuruza i to u Crnoj Bari, Tordi i Orahovu. Na ove manifestacije idu stariji risari, jer, kako su rekli, a svima nam je jasno, mladi niti ne znaju kako se ručno beru kukuruzi. Upravo zbog toga Stipan naglašava kako se ove godine i za to priprema podučiti mlade.

Marija i Stipan ističu kako su sva ova natjecanja na kojima oni sudjeluju nastala po uzoru na *Takmičenje risara*.

»Nigdje nije toliko broj sudionika niti ima toliko posjetitelja. Sva druga natjecanja su puno skromnija od našega«, kaže Marija.

Kako pričaju Stipan i Marija, svaka manifestacija je za sebe zanimljiva. Primjerice, u Gornjim Hrgovima je zanimljiv prikaz od košenja žita, pa sve do pečenja kruha. Pokošeno žito se odmah i samelje i od tog brašna se peče kruh.

Risari koji znaju svoj posao su danas rijetkost. Nedostatak mladih ljudi je veliki problem, a Marija naglašava kako je u drugim mjestima to puno vidljivije. Na *Takmičenju risara* bude i mladih i risara srednjih godina, a u drugim mjestima, kako su nam Kujundžićevi pojasnili, su svi risari stariji od 60 godina.

Evo nas, Tebi da zahvalimo

HKUD Vladimir Nazor organizirao 84. Dužionicu u Somboru

Ovog ljeta žetva je bila pravo otimanje ljetine ispod čudljivog neba. Čak su i suvremeni kombajni koji na dan »gutaju« hektare žita gubili utrku s kišom koja je malo-malo tjerala ratare s njiva. I podsjetilo je ovo ljeto ratara da se za svaki otkos žita, svako zrno skinuto prije tuče ili oluje iznova i iznova moraju zahvaljivati Bogu. Kao što su to radili i stoljećima prije. U svojim obiteljima. Pokorno se zahvaljujući Bogu što je uslišio njihove molitve, sačuvao ljetinu i podario sigurnost do naredne žetve. Vremenom su te obiteljske zahvale postale javne slaveći se u crkvi. A te javne proslave završetka žetve i blagoslov kruva od novog žita kod Hrvata Bunjevaca u Somboru traju duže od osam desetljeća – točnije 84 godine. Nekada su se osim u Hrvatskom domu *Dužionice* priređivale na svim okolnim salašima, ali se one za razliku od središnje *Dužionice* u Somboru nisu održale, ali je i ove godine završetak žetve obilježilo Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor*, i to na 84. *Dužionici*. Bandaš i bandašica ovogodišnje *Dužionice* bili su **Milorad Stojnić** i **Sara Horvat** iz Berega.

Dobro koje primamo od Boga

Već po tradiciji, okupljanje sudionika *Dužionice* bilo je u Hrvatskom domu. Nije ni tog dana kiša zaobišla Sombor, ali jedino što je mogla pokvariti bio je planirani program *Dužionice*. Ali, poslije ovogodišnje žetve tijekom koje se još vlažno žito kosilo između dva pljuska, oblačno nebo i kiša koja prijeti nisu bili velika briga. Napose ne vrijednim rukama ratara koji su svoju najveću brigu već prebrinuli.

»Biti bandašica za mene je velika čast. Imamo i mi u Beregu zahvalu Bogu za novo žito i kruh, ali bez bandaša i bandašice i zato je i mom bandašu i meni velika čast što smo dio ove bunjevačke *Dužionice*«, kazala je bandašica Sara Horvat, spremajući se da s bandašem povede kolonu sudionika *Dužionice* do crkve Presvetog Trojstva gdje je održana misa na kojoj su posvećeni kruh i žito.

»Evo nas danas da zahvalimo Bogu za žetvu, ali i za svako drugo dobro koje primamo od Boga. No, ne trebamo zaboraviti da je i svaka nedjelja prije svega dan zahvale Bogu, jer sveta misa, euharistija, nije ništa drugo nego zahvala Bogu i preporuka za

dalje. Mi smo danas došli ne samo zahvaliti Bogu već ga izvijestiti o svemu što smo učinili od prošle *Dužionice*, da preispitamo sebe i da razmislimo što smo u protekloj godini učinili i kako smo naučavali svojim životom. Bila je ovo teška žetva, ali bilo je i prije loših godina i nikada se nije odustajalo», kazao je prior Karmelskog samostana u Splitu **Zlatko Pletikosić**, koji je predvodio svetu misu.

Život na zemlji s pogledom u nebo

Iako je godinama običaj da se poslije svete mise na Trgu Svetog trojstva uz bandašicino kolo okupe sudionici *Dužionice*, ovogodišnji program bio je, opet zbog kiše, malo izmijenjen, pa se kolo igralo u Hrvatskom domu. Ono što nije mijenjano jest povorka sudionika *Dužionice* centrom grada do Županije. I nije mijenjana tradicija koja traje od druge polovice 90-ih da se kruh od novog žita preda prvom čovjeku grada. Ovoga puta ženi – gradonačelnici Sombora **Dužanki Golubović**.

»Ova manifestacija favorizira sve one vrijednosti koje smatramo dobrim, korisnim i poželjnim u našoj zajednici. Organizatori *Dužionice* se trude da sačuvaju običaje Bunjevaca i Hrvata, ali prije svega Somboraca koji su oduvijek živjeli na panonskoj zemlji i živjeli od zemlje gledajući u nebo. Ova manifestacija nije samo zahvala za plodove koje nam daje zemlja, kako bismo uživali u njima i preživjeli do sljedeće godine, već njom obilježavamo i to što su Somborci oduvijek vezani za zemlju. Ovo je prilika da pjevamo somborske pjesme kako bismo afirmirali tradiciju i kulturu i Bunjevaca i Hrvata iz Sombora i u tom smislu gajili nešto što se zove tradicija, nešto što se zove običaj, ali prije svega nešto što čini kulturu i kulturni identitet ovog kraja«, kazala je gradonačelnica, primajući kruhove od bandaša i bandašica HKUD-a **Vladimir Nazor** i UG-a *Bunjevačko kolo*, koje je također održalo svoju *Dužionicu*.

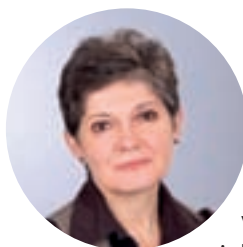
Sudionici *Nazorove Dužionice* bili su KUD *Širokopoljac* iz Širokog Polja, te HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega i HBKUD *Lemeš* iz Lemeša. Gosti *Dužionice* bili su veleposlanik RH u Beogradu **Gordan Bakota**, opunomoćeni ministar u Veleposlanstvu RH u Beogradu **Ivan Sabolić** i predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**, kao i gradonačelnica Sombora, dogradonačelnik **Antonio Ratković** i predsjednik Skupštine grada **Zoran Parčetić**.

»Prvi put sam na *Dužionici* u Somboru. Prekrasno je bilo u crkvi čuti kako Hrvati Bunjevci na kraju mise pjevaju *Rajska djevo, kraljice Hrvata*. Lijepo je vidjeti mlade ljude koji njeguju tradiciju. Ta tradicija nas je održala i ono što je zadatak svih je da ona opstane, da opstane veza prema zemlji, prema hrvatskom nacionalnom biću i Crkvi. To pokazuje da naši ljudi ovdje žive tradiciju i to je važno, jer bez te tradicije zapravo nestajemo. I ja sam nakon prijema zahvalio gradonačelnici, jer sam čuo da je Grad Sombor povećao izdvajanja za hrvatsku zajednicu, odnosno ujednačio ih razmjerno broju pripadnika hrvatske nacionalne zajednice u Somboru. Mislim da je to vrlo bitno, kao što je bitna i potpora iz Hrvatske«, kazao je veleposlanik Bakota.

Z. Vasiljević

Tjedan u Somboru

Zdravlje naše nasušno

Urekonstrukciju somborske bolnice bit će uloženo 190 milijuna dinara, a Svjetska zdravstvena organizacija provodit će u Somboru pilot projekt integriranog sustava zdravstvene zaštite. Te vijesti stigle su ovih dana do Sombora. Pa

krenimo redom. Ulaganje u rekonstrukciju somborske bolnice znači da će za taj posao zaleći, s poprilično milijuna, Pokrajina. Krenut će se od kirurškog bloka za koji su prije tridesetak godina zalegli građani somborske općine, jer je gradnja financirana njihovim novcima iz jednog od posljednjih velikih samodoprinos. Sada je došlo vrijeme za umivanje ovog zdanja ili u prijevodu njegovu kompletnu rekonstrukciju. I nije tu kraj. Planirana je dogradnja neurologije, pneumofiziologije i internog odjela. Sve u svemu, opsežan i skup posao, a opravdanje je oko 190.000 stanovnika koji po mjestu stanovanja pripadaju općoj bolnici u Somboru. A kada se na liječenje dođe onda je, po našim dobrim navikama, bolest poprilično podmakla, pa se spašava što se spasiti može, a to znači da se vodi prava utrka s vremenom. I to bi trebalo biti drugačije, jer će uz potporu Svjetske zdravstvene organizacije Sombor više raditi na prevenciji, što, složiti ćete se, jest put da se preduhitre sve one bolesti od kojih danas sve više bolujemo. Jest to sve lijepo zamišljeno, ali znam da će sada prosječan čitatelj pitati (s pravom) što znači prevencija kada se ne tako rijetko događa da se ni oni potrebni i hitni pregledi ne mogu lako zakazati. Kada i kako onda do tog istog pregleda i liječnika da stigne onaj koji samo želi biti pažljiv prema sebi i svom zdravlju? Kako da ne odustane kada će mu obiteljski liječnik bespomoćno kazati kako nema slobodnih termina za specijalistički pregled ili kako je jučer bilo desetak slobodnih termina, ali baš se potrefilo da on radi u drugoj smjeni, pa su liječnici iz prve smjene bili brži i već za svoje pacijente zakazali sve termine. Kako da ne odustane kada mu isti taj liječnik kaže da će probati ponovno kada se objave novi slobodni termini, a kada će to biti i koliko će ih biti tko zna. Većina će već tu posustati. A prevenciju ostaviti za neka bolja vremena, ukoliko prije tih boljih vremena ne stigne kakva ozbiljna boljka.

Z. V.

Autobusna stanica u Rumi skoro četiri godine stoji zapuštena

Stajalište koje kvari dojam grada

»Problem je u neriješenoj vlasničkoj strukturi za koju nije odgovorna sadašnja vlast. Kada je poslije 2008. godine došlo do privatizacije gradskog poduzeća za prijevoz putnika, dvije trećine stanice pripalo je poduzeću Rumatrans koje je u međuvremeno prestalo raditi«, kaže načelnik općinske uprave Dušan Ljubišić

Autobusna stanica u Rumi, mjesto s kojeg su svakodnevno brojni putnici odlazili na razne destinacije, danas je postala pravo ruglo grada. Već skoro četiri godine otkako su zaposleni prestali raditi i s radnim knjižicama se vratili kući, struja na stanici je isključena, telefonski broj s kojeg su građani nekada dobijali informacije o polascima autobusa također je isključen, peroni su zarasli u korov, razlupana su vrata i prozori, plafoni vise u nekadašnjim čekaonicama, a smeće je razbacano na sve strane. Mjesto koje bi trebalo biti javno dobro, s kojeg su nekada dolazili i odlazili autobusi iz više putnih pravaca svijeta danas je pravo ruglo koje kvari sliku ovoga grada. Putnici prijevoz sada čekaju na improviziranim autobusnim stajalištima u centru grada.

Zajednička izgradnja

Inače, izgradnja autobusne stanice u Rumi počela je 1974. godine, na temelju ugovora o zajedničkoj izgradnji koji je zaključen između tadašnjih društvenih poduzeća *Mitrotrans* iz Srijemske Mitrovice, *OOOR Rumatrans* i Ugostiteljskog poduzeća *Korzo* iz Rume. Od 2004. godine tada već privatno poduzeće *Rumatrans* i poduzeće *Korzo* zaključili su ugovor o zajedničkom korištenju autobusne stanice. Godine 2003. dolazi do privatizacije *Rumatransa* i do rješenja tadašnjeg Ministarstva za privredu i privatizaciju kojim je poslije prvog kruga vlasničke transformacije – stjecanja dionica po osnovu upisa, preostali društveni kapital DP *Rumatrans* prenijet na Akcijski fond Republike Srbije

33.491 dionica, dok je 11.164 dionica vlasništvo Fonda PIO. Sve dionice u vlasništvu ova dva fonda kupila je na Beogradskoj burzi 15. rujna 2003. godine pravna osoba *Borovica transport d.o.o.*

iz Rume. Dana 7. listopada 2016. godine, prema dostupnoj internetskoj stranici Centralnog registra, depoa i hartija od vrijednosti, konstatirano je da je većinski vlasnik akcija *Rumatransa*, pravna osoba *MLD Transport d.o.o.* iz Rume s vlasništvom od 57,25 posto dionica.

Tjedan u Srijemu

Neizvjesna sanacija

Mostovi na rijekama Bosutu i Studvi u Moroviću ponos su mještana tog sela koji su ujedno, osim povijesnih spomenika kulture, njihovo obilježje. No, vrijeme je učinilo svoje (s obzirom na to da su mostovi u Moroviću izgrađeni 1823.

godine), kao i svakodnevni prolazak brojnih teretnih vozila preko njih. Jedan od četiri mosta u ovom selu, koji spaja njegova dva dijela, je vidno oštećen. Napukline jednog od nosača mosta stvaraju strah kod mještana, napose kad preko njega prolaze teretnjaci s velikim teretom. Još 2013. godine čelnicima lokalne samouprave je ukazano na ovaj veliki problem. Tada su poručili da će se veća pažnja posvetiti tom problemu i rekli da će se iz općinskog proračuna u narednom razdoblju uspjeti osigurati sredstva za ozbiljniju analizu oštećenja mosta. Ekipa s Građevinskog fakulteta u Novom Sadu izašla je na teren i izvršila pregled mostova. Iznijeto je mišljenje da je neophodna hitna sanacija. Elaborat za projektnu dokumentaciju je izrađen, ali nedostaju sredstva kako bi taj posao bio završen. Kako u mjesnoj zajednici kažu, za saniranje dva mosta potrebno je 90 milijuna dinara, a oni toliko novca nemaju. Očekuju pomoć pokrajinske i republičke vlasti kako bi u dogledno vrijeme riješili taj problem. Radi opće sigurnosti, predstavnici općinske vlasti u Šidu nedavno su donijeli odluku o zabrani prometa teretnim vozilima preko mostova. Zabrana se odnosi na vozila (kamione, kombajne, tegljače) nosivosti preko 16 tona. Iz šidske Općine najavljuju da će cesta preko mostova biti asfaltirana, a da se prava rekonstrukcija odgađa, kao i da se za sada još uvijek ne zna kada bi radovi trebali početi. Teška teretna vozila ne prave samo probleme na mostovima u Moroviću. Građani šidske općine svakodnevno se suočavaju s tim problem, s obzirom na to da su oni redovita pojava na gradskim cestama. Posljedice su, osim ugrožavanja sigurnosti ljudi, i vidno oštećene ceste, koje se također uslijed nedostatka sredstava samo »krpe«. Do urušavanja asfalta na cesti, također iz istog razloga, došlo je i na brani na jezeru Moharač u Erdeviku. I pored upozorenja o zabrani na početku ceste koja vodi preko brane, signalizaciju nitko ne poštuje. Na koncu priče slijedi zaključak da bi unatoč svemu sigurnost ljudi trebala biti na prvom mjestu.

S. D.

Posljedica stečajnog ciklusa

Prema našim saznanjima, zatvaranje autobusne stanice u Rumi povezano je sa stečajnim postupcima *Korzo* i *Rumatransa*. U procesu stečaja nad poduzećem *Korzo*, koji je vođen pred Privrednim sudom u Srijemskoj Mitrovici 2014. godine, sudskim rješenjem Autobusna stanica u Rumi vraćena je pod nadležnost Ministarstva privrede. Tim rješenjem preostali stečajni višak pokretne stvari i nepokretnosti, zgrada Autobusne stanice sa zemljištem, zemljište uz auto-cestu E-70, parkirališni prostor uz motel *Uzelac* i objekt *Letnji mir* u Rumi sa zemljištem, ustupljen je Agenciji za privatizaciju. Po svemu sudeći i rumska stanica je jedna u nizu posljedica stečajnog ciklusa, no ono što bode oči i kvari ugled jedne od najvećih općina u Srijemu svakako je da je zapuštenost autobusnog kolodvora.

Putnici najnezadovoljniji

Umjesto s autobusnog kolodvora danas se svi polasci i odlasci autobusa organiziraju s improviziranog autobusnog stajališta u centru grada. Prije četiri godine poduzeće *Masterbus* je dobilo nadležnost da putnike prevozi po gradu, općini i do ostalih gradova. Prema dobijenim podacima, ovo poduzeće je imalo želju kupiti autobusnu stanicu, ali zbog zaostalih velikih računa većinskog vlasnika *Rumatransa* to nisu uspjeli uraditi. U cijeloj priči najnezadovoljniji su građani Rume koji i najviše trpe zbog svega, a krivca vide u dužnosnicima lokalne samouprave. No, u gradskoj upravi tvrde da je grešku napravila prethodna vlast, jer nije napravila ugovor kojim bi se, što god da se dogodi kupcima, zaštitila stanica.

»Problem je u neriješenoj vlasničkoj strukturi za koju nije odgovorna sadašnja vlast. Kada je poslije 2008. godine došlo do privatizacije gradskog poduzeća za prijevoz putnika, dvije trećine stanice pripalo je poduzeću *Rumatrans* koje je u međuvremenu prestalo raditi. Ostatak se nalazio u vlasništvu Akcionarskog društva *Korzo*, koje je otišlo u stečaj«, izjavio je načelnik općinske uprave **Dušan Ljubišić**.

Kako navode u Općini Ruma, iako nije u njihovoj nadležnosti, povremeno angažiraju JKP *Komunalac* da počisti i iznese smeće s autobusnih kolodvora kako bi se barem donekle raščistio teren nekadašnjeg najposjećenijeg autobusnog kolodvora i izbjegao ružan dojam kod posjetitelja.

S. D.

Stoljeće proizvodnje tjestenina i brašna u Novom Sadu

Uzbudljiva povijest jedne tvornice

Čišćenje depoa i podrumskih prostorija današnjeg Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode (Novi Sad, Radnička br. 20a), na što su nedavno orno pristali (skoro) svi zaposleni postalo je, uz puno znoja, i laka zabava. Svatko od nas pronašao je, uz puno prašine, smeća i šuta, neki dokument koji je odavno tražio, muzejski predmet koji mu je baš zanimljiv (pa će ga prebaciti u ured) ili smo se svi istovremeno nostalgčki sjećali kolega kojih više nema, odnosno o kojima slušamo samo priče.

U memljivoj prostoriji, kojoj tepamo ime »centralni depo«, ali je ustvari prostor za sve i svašta, pronašli smo teško željezno

okno za koje smo odmah ustvrdili da pripada nekadašnjoj tvornici, na mjestu na kojem je, nakon što je srušena 1994. sagrađen Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, i u koji je istovremeno premještena prirodoslovna zaostavština koja se do tada nalazila na Petrovaradinskoj tvrđavi. Svi su znali da je u pitanju bila »keksara«. Ubrzo smo pronašli i ove fotografije ostataka tvornice prije njezina konačnog rušenja, načinjene 22. kolovoza 1989. Pet godina kasnije, na njezinom mjestu sagrađen je Pokrajinski zavod za zaštitu prirode. Jedan od uvjeta izgradnje bio je očuvanje pojedinih graditeljskih elemenata stare tvornice, i to je ispoštovano u izgledu i konstrukciji prozora Zavoda.

U nekoliko pregleda povijesti industrije u Novom Sadu i natuknica koje se tiču današnje tvornice tjestenina istaknuto je da je to »najvažnija« tvornica tijesta i biskvita u Jugoslaviji. Čini se da je definitivno najstarija i sigurno najdugovječnija* Za naše čitatelje može biti posebno značajno što je prvu tvornicu tjestenine, svojevremeno najveću u Jugoslaviji, osnovao naš sunarodnjak Franjo Lovreković

Od Lovrekovića, preko Franka do Danubiusa

Nekoliko dana prije pomenute akcije čišćenja, na Trgu slobode u Novom Sadu otvoren je *Food Planet*, čiji je ovogodišnji pokrovitelj bila novosadska tvornica tjestenina *Danubius*. Letimičnim čitanjem jednog starog broja izloženih kompanijskih novina, a u članku povodom ondašnje 75. obljetnice tvornice čitatelji koji su to htjeli su imali mogućnost dobiti rijedak uvid u uzbudljivu povijest ovog biznisa. On je započeo prije točno sto godina, 1918. Sama činjenica da jedna tvornica u uvjetima nikad stabilnog gospodarskog ambijenta na ovim prostorima još radi, i to prilično uspješno, neobična je (gotovo nestvarna) i vrijedna pažnje. Još je neobičnije što se u njoj proizvodi potpuno isti proizvod sve ovo vrijeme – tjestenina.

Za čitatelje *Hrvatske riječi* može biti posebno značajno što je prvu tvornicu tjestenine, svojevremeno najveću u Jugoslaviji, osnovao naš sunarodnjak **Franjo Lovreković**. Lovreković je bio novosadski trgovac ribom, očigledno vrlo poduzetan i poslovno (pre)ambiciozan. Tvorničku halu s magazinima i uredima sagradio je na zemljištu kupljenom od gradskog Magistrata u Radničkoj 20. Ova ulica nazvana je tako upravo jer je tada to bilo poduzetničko i industrijsko središte grada. Lovreković je zakupio i mlin na susjednoj čestici zemljišta, tako da su tvornica tijesta i mlin poslovali skupa. Tvornicu tjestenina su, iako je gotovo cjelokupni plasman bio namijenjen vojsci, od početka pratile poteškoće, pa je 1922. Lovreković obavijestio Vijeće grada Novog

Sada o namjeri da prestane s proizvodnjom. Gradski oci mu to nisu dozvolili i bili su jasni da je razlog »jer bi se odпустиo veći broj stručnih industrijskih radnika, što bi u pogledu javne sigurnosti ozbiljna činjenica bila«, a i »s fiskalnog gledišta Kraljevstva i grada Novog Sada, jer bi prestalo znatno poresko vrelo«. Pošto je osnivač tvornice Franjo Lovreković umro početkom srpnja 1922., naslijedio ga je njegov sin **Josip** i ta promjena je upisana u registar Trgovinsko-zanatske komore pod odrednicom *Danubius*, prava bačka tvornica keksa i tijesta. Deset godina kasnije tvornica je iznajmljena **Ludvigu Franku** i sinovima iz Maribora i postala je Tvornica makarona i tjestenine – podružnica u Novom Sadu. Obitelj Frank je tvornicu držala u zakupu do travnja

1941., a za vrijeme rata bila je pod okupacijskom upravom. Nakon toga je nacionalizirana. Do 1976. bila je na starom mjestu u Radničkoj ulici, da bi tada bila premještena u industrijsku zonu, blizu Luke Novi Sad, gdje se i danas nalazi. U međuvremenu je 2006. privatizirana i danas je u sastavu jednog velikog domaćeg agroindustrijskog sustava.

Industrijsko nasljeđe

U nekoliko pregleda povijesti industrije u Novom Sadu i natuknica koje se tiču današnje tvornice tjestenina istaknuto je da je to »najvažnija« tvornica tijesta i biskvita u Jugoslaviji. Čini se da je definitivno najstarija i sigurno najdugovječnija. Danas slušamo o otvaranju tvornica »nudli« po Srijemu. Ne zaboravimo, ipak, domaće rezance duge i čipkaste, makarone, fifeline, špagete, spirale, pužice, grkljančice glatke i rebraste, radijatore, školjke, kratke rezance, zvjezdice, flekice, mašnice, taranu...

Franjo Lovreković je bio prilično zagonetna osoba. Njegov rođak Josip također. Uslijed propasti svojeg biznisa Josip se odselio preko Atlantika, i u SAD-u završio svoj život. Još uvijek istraživači povijesti industrije nisu uspjeli naći ni jednu fotografiju ni jedne od ovih dviju osoba.

Nije prozorsko okno posljednji ostatak Lovrekovićeve »keksare«. To je veliki tvornički dimnjak, koji je ostao prkosan svjedok postojanja ove tvornice, i to sve do 18. travnja 2011. godine, kada je najveći njegov dio srušen s tlom temeljem rješenja tadašnjeg Zavoda za izgradnju grada, i uz mnogobrojna protivljenja ljubitelja industrijskog nasljeđa. Četiri go-

dine kasnije u blizini je otvoren vrtić. Čini se da postoji općenito slaganje da je dobro što su tvornice premještene iz Radničke ulice, danas vrlo popularnog mjesta za život u Novom Sadu. Pitanje je li se ipak mogla ili trebala (bolje) očuvati i industrijska baština ovog kraja ostaje otvoreno. Da je to moguće, pokazuje stara svilara na novosadskoj Podbari, koja se transformira u centar kulturnog stvaralaštva novog tipa, te najavljena rekonstrukcija i potpuno pretvaranje u prostore za ekspresiju kulture Češkog magacina i Kineske četvrti, tipično industrijskih objekata na novosadskom Limanu, nastalih također početkom 20. stoljeća.

Marko Tucakov

Trojni susreti u Bezdanu

BEZDAN – Četrnaesti trojni susreti kulturnih stvaralaca i stanovnika pograničnih područja Mađarske, Hrvatske i Srbije započinju ove godine u Bezdanu u subotu, 4. kolovoza. U 10 sati počinje, na Kanalskoj obali, cjelodnevna izložba i vašar rukotvorina, uz ponudu bezdanskih delicija, dok popodnevni program počinje u 16 sati, a čine ga nastupi kulturnih udruga koje njeguju tradicijsku glazbu i igru iz triju država. U 20 sati započinju rock koncerti. Organizator ovog događaja i ove godine je Mjesna zajednica u Bezdanu.

M. T.

Aranžiranje izloga za Dužijancu

SUBOTICA – U Subotici je poznato kako se za *Dužijancu* ukrašavaju i aranžiraju izlozi. Ove je godine ukrašeno desetak izloga u natjecateljskom, dok je jedan u revijalnom dijelu, koji se neće natjecati. Izlozi su postavljeni od 25. srpnja do 14. kolovoza, a sve izloge obići će tročlani žiri i prosuditi koji je najljepši. U sklopu *Književne večeri*, koju organizira Katoličko društvo *Ivan Antunović*, bit će proglašeni najbolji aranžeri, a nagrade najboljim aranžerima će biti dodijeljene na manifestaciji *Tamburaška večer*, u petak, 10. kolovoza.

Ž. V.

Izbor pratioca bandaša i bandašice

SUBOTICA – Organizacijski odbor *Dužijanca 2018.* poziva mlade na natjecanje za izbor pratilaca bandaša i bandašice. Izbor će biti održan u petak, 10. kolovoza, s početkom u 20 sati na Trgu slobode u Subotici. Na izbor se dolazi u svečanoj bunjevačkoj narodnoj nošnji po vlastitom izboru. Svi zainteresirani, djevojke i momci stariji od 16 godina, trebaju se prijaviti najkasnije do 8. kolovoza, osobno u ured *Dužijance*, na adresi Beogradski put 52 u Subotici, ili putem telefona na broj 024/525-045, mob: 066 00 65 18 **Senka Horvat** ili na mail Udruge: ubh.duzijanca@gmail.com

Izabrani pratioci bandaša i bandašice bit će predstavljeni i u nedjelju, 12. kolovoza, na glavnom gradskom trgu u Subotici, kada će na središnjoj proslavi *Dužijance* ići u pratnji bandaškog para.

Ž. V.

670 EUR
/ MJESEČNO
TEKSTILNI SORTER

YOU & YOU

Informacije o poziciji rada

VRSTA UGOVORA

Puno radno vrijeme

ZARADA/BRUTO

670 EUR/mjesečno

6000 EUR godišnja zarada + 10000 EUR bonusa za redovno prisustvo

POČETAK RADA

Po dogovoru

Sigurno morat biti veliki model oblikovatelj ukoliko želiš postati dio našeg tima. Skupa s našim kolegama u sorting centru postaješ član velikog tima koji pomaže u izboru i zaštiti životnog okoliša sortiranjem polovne garderobe. Naziv kompanije: Textile House for Euro trade. Pozicija rada: TEKSTILNI SORTER. Radno mjesto: Senec, Slovačka. Zarada bruto: 670 EUR.

MI SMO KOMPAKNA I OBITELJSKA ATMOSFERA KOJA PRUŽA I MNOGE DRUGE POGODNOSTI:

- Stabilno zaposlenje – puno radno vrijeme
- Rad u jednom smjenu – Od ponedjeljka do petka 7.15 – 15.45h (Mogućnost rada izvan radnih sati koji omogućuje dodatni prihod)
- Obuka od strane šefa tima / glavnog sortera
- Izjednačen platni sustav, bez obzira na nacionalnu pripadnost
- Vaučer za topli obrok 3.50 EUR po danu
- Osiguran besplatan prijevoz od kuće do posla i nazad
- Potpora u osiguranju smještaja (ne zahtjeva)
- Dobro razvijen i atraktivan bonus sustav (bonus za redovno prisustvo, radni učinak i lojalnost)
- Mogućnost posjećivanja obitelji svakog mjeseca
- Radna uniforma osigurana
- 30% popusta na kupovinu u našim maloprodajnim objektima

VIDITE LI SEBE KAO DIO NAŠEG TIMA ? DOBRODOŠLI U NAŠ TIM!

Prijave vlasti na e-mail: job.textilehouse@gmail.com, a naše kolege iz HR-a će Vas blagovremeno kontaktirati.

Marija Vujičić – Mobile: +381 64 640 73 40

**165 MALOPRODAJNIH OBJEKATA U 8 ZEMALJA
A SAMO JEDAN TEXTILE HOUSE!**

VII. seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

Tema seminara *Dužijanca*

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta je od 16. do 21. srpnja organiziralo VII. seminar bunjevačkog stvaralaštva. Polaznici seminara stigli su iz Hrvatske, Njemačke, Meksika i Srbije. Njih četrdeset su se u pet dana oprobali u različitim radionicama, teorijskim i praktičnim vještinama. Seminar se pokazao kao prigodno mjesto za osobe koje žele više naučiti o bunjevačkoj kulturnoj baštini.

Ovogodišnja tema seminara bio je običaj *Dužijanca*, a u svojem programu obuhvatio je četiri tematske cjeline u kojima su se šire obrađivali pojedini elementi tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata: ples, tamburaška glazba, tradicijski instrument – gajde i frula, slamarstvo kao izvorna likov-

minara bio je **Augustin Žigmanov**. Na radionici šlinga polaznici su mogli steći osnove ovog ručnog rada: jamice, opšling, prutiće i pun vez. Voditeljice radionice bile su Kata Suknović i **Vera Bašić Palković**.

I ove godine gosti predavači su bili vlč. **Andrija Anišić** i **Marinko Piuković** iz Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*. Predstavili su manifestaciju *Dužijanca* uz prikaz tri prigodna dokumentarna filma. Također su skrenuli pažnju na duhovnu dimenziju *Dužijance*.

na tehnika, a održane su i radionice šlinganja.

Na plesnom dijelu seminara, koji je vodio **Ivica Dulić**, prezentiran je izvorni način izvedbe bunjevačkih plesova, vrste bunjevačke nošnje te dječje *sigre* kod Bunjevaca. U okviru ovog dijela seminara prof. **Tamara Štricki Seg** održala je sate tradicijskog pjevanja na kojima su polaznici učili pjesme vezane za *Dužijancu* te pjesme koje se pjevaju kroz ples i u dječjim igrama. Profesorica **Kata Suknović** govorila je o vrstama i specifičnosti bunjevačke narodne nošnje, profesorica **Ljubica Vuković-Dulić** o razvojnim oblicima kruna za *Dužijancu*, a predsjednik Društva **Ladislav Suknović** o povijesti, razvitku i djelatnosti HKPD-a *Matija Gubec*. **Jozefina Skenderović** polaznike je upoznala s osnovama slamarske tehnike. Za dio seminara posvećenog tamburaškoj glazbi, odnosno temi »Glazbena pratnja bunjevačkih pjesama i plesova«, bio je zadužen profesor **Vojslav Temunović**. U sviranju tradicijskih instrumenata ove godine se osim gajdi obrađivala i frula kao instrument koji je nekada bio zastupljen među Bunjevcima. Predavač na ovom dijelu se-

Polaznici VII. seminara bunjevačkog stvaralaštva svoje su novostečeno znanje i vještine prezentirali na završnoj priredbi koja se održala u okviru programa zatvaranja XXXIII. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame i *Risarske večeri* u povodu tavankutske *Dužijance*.

I. D.

Mladen Franjo Nikšić iz Novoga Sada neumorno slika i piše i u devetom desetljeću života

Sjetan u pjesmama, precizan na crtežima

*Nikšić je, kako to kaže u jednoj svojoj pjesmi o Novom Sadu, stvorio mapu svojeg grada, i upustio se u šetnju njime na svoj način, osjećajući ga onakvim kakav je bio do tek prije nekoliko desetljeća * Pjevao je u HKPD-u Jelačić dok mu glas nije ohrapavio. Piše od kada zna za sebe, a veliki broj pjesama i priča objavljuje mu HKPD Stanislav Prepek*

Mladen Franjo Nikšić ima dinamičnu i bogatu životnu priču. Ova legenda kulturnog miljea Novog Sada, u kojem živi od 1945. godine (rodio se u Hercegovcu, pokraj Garešnice 1929. godine), i u svojim poznim godinama sposobna je oživjeti ozračje onog Novog Sada kakvog više nema. Najuspješnije to čini na svojim grafikama i akvarelima, na koje preciznošću građevinskog tehničara, što je njegova profesija, upečatljivo i precizno, a kitnjasto i razdragano, kao u zrcalu, preslikava gradsku arhitekturu. Kako ugođaj života u ambijentu bogatog graditeljskog izričaja, dokazano, oplemenjuje čovjekovu dušu, generacije stanovnika Novog Sada, novih i starih, privremenih i stalnih, moraju mu biti zahvalne. Znaju to dobro u Matici srpskoj, u Novosadskom klubu, u bezbrojnim kavanama i drugim javnim i skrivenim prostorima koje krase njegove grafike. Nikšić, sa značajnim optimizmom, ali i sjetom, kaže da su

novosadske građevine još uvijek lijepe i privlačne i da ih i dalje jako voli.

»I promjene u izgledu našeg grada donose inspiraciju slikarima koji vole motive novosadskih ulica. Novi Sad je jedinstveno lijep grad kog su svojim djelima oplemenili mnogi arhitekti. Primjerice, projekt zgrade Banovine, današnjeg sjedišta Pokrajinske vlade, kreirao je **Dragiša Brašovan** 1939. godine. Realiziran je ranije nego mnogo zgrada u glavnom gradu Srbije. Jedino žalim što Novi Sad nema više secesije, u koju sam zaljubljen«, kaže on.

Nikšić je sigurno relevantan sudac, čiji život i javno djelovanje stoji između »starih dobrih« i »ovih, teških« vremena.

»Svi kažu da su protekla vremena bila bolja. Jesu! Bila su bolja! U svakom pogledu. U osobnom životu sam to osjećao. No, kao i obično, toga nisam bio svjestan do trenutka kada su takva vremena prestala«, tumači on.

Darovatelj

Nikšić, usprkos godinama, izgleda, govori i šali se na neobično mladalački način. Kaže da su za to krivi poezija, pjevanje i slikanje.

»Pjevao sam u HKPD-u *Jelačić* dok mi glas nije ohrapavio. Pišem od kada znam za sebe, a veliki broj mojih pjesama i priča objavljuje HKPD *Stanislav Preprek*. Angažman u ovoj udruzi mi puno znači. Na naslovnim stranama zbirki *Preprekova jesen* i *Preprekovo proljeće* su moji crteži, a ovog proljeća u nakladi *Prepreka* izašla je moja knjiga poezije *Prokleta i sveto*«, kaže Nikšić, ne-sebično, tijekom priče, poklanjajući svoju zbirku, a prekidajući priču o poeziji sjećanjem na neku posebno simboličku grafiku, koju također poklanja.

A ima za darovati tako mnogo! Nakon mirovine, u koju je otišao 1991. godine, posvetio se isključivo slikanju i pisanju. To nije čudno, jer je i do tada njegovao poštovanje prema lijepim vještina koje je naslijedio još u obitelji.

Drugovanje s poznatima

Pokušavajući nabrojati osobe s kojima je surađivao, izlagao i drugovao, dolazimo do potvrde pretpostavki da je Nikšić stameni živi svjedok vremena koje je iza nas, i koga sadašnja užurbanost neumitno gazi. To su petrovaradinski skladatelj **Stanislav Preprek**, hrvatski akademik **Mate Balota**, novosadski romansijer **Boško Petrović** i slikar **Branislav Vuleković**, te nezaobilazni **Miroslav Antić** i, mnogi, mnogi drugi. Možda bi se iz tog vremena dalo još puno toga naučiti.

»Kad sam napisao *Bačku*, Antić, s kojim sam drugovao, uskliknuo je: Ja *Bačku* neću pisati, ona je napisana!, aludirajući na kontekst svoje čuvene poeme *Vojvodina*. S Mikom Antićem sam obično išao u *Pozorišnjak* (*Pozorišni klub*, u stražnjem dijelu Srpskog narodnog pozorišta, prim. M. T.), pa kad njega zatvore, onda odemo *Kod orača* na rakijicu. Baš tamo sam izrekao svoju

Bačku, veli Nikšić, nastavljajući svečano i radosno recitirati svoje stihove posvećene međurječju Dunava i Tise. 'Da li znaš kakva ravnica je moja? Kad vrelo sunce pripeče od gore, ravnicom se razliježe na stotinu boja, ko da svaka od njih ovu zemlju ore...'«

Mnogi gradovi i ljudi

Nikšićeve pjesme vrve toplinom i sjetom. Kroz njih se probijaju mirisi maslinjaka i valovitih žitnih polja, opijajući Nikšićeve likove, često ženske, čas u Dalmaciji, čas u Vojvodini, dva kraja koje stalno pokušava prespojiti. Izgleda da smo programirani da se sjećamo samo lijepih stvari iz prošlosti. To konstatirajući, Nikšića smo pitali jesu li njegove pjesme objektivne onoliko koliko se čitatelju to doista i čini.

»Moj život je prošao jako dobro. Prošao sam cijeli svijet. Bio sam od Teherana do Pariza. Radio sam i uživao u Meinheimu, Konstnazu na Bodenskom jezeru... Kroz cijeli život sam crtao, pisao i imao dobro društvo raznovrsnih stvaralaca: knjižara, sudaca, profesora, likovnih umjetnika, karikaturista, pjesnika... Bio sam predsjednik udruženja LIKUM-a, u upravi Novosadskog kluba, doživio da se uglazbi više od deset mojih pjesama, sudjelovao u pjesničkim susretima, neprekidno bio prisutan u kulturnom životu grada, imao šest samostalnih izložbi, mnogo skupnih, sudjelovao na nebrojenim kolonijama... Volio me je **Raša Popov**, držao sam posmrtni govor mojem profesoru arhitekture **Đorđu Tabakoviću**, najvećem novosadskom arhitektu. Odras svega ovoga su moje pjesme«, rezimira Nikšić.

Mapa gradskih krajolika

Nastojanje da se objasni tajna privlačnosti njegovih grafika ostaje, ipak, samo blijedi pokušaj. Pitamo ga iskreno za način na koji se određuje cijena njegovih crteža, budući da se po relativno visokim cijenama prodaju po bespućima internet-ponuđača.

»Nemam pojma. Ja crtam iz zadovoljstva. Najbolje uzmu moj sin i kćer, ostalo poklanjam.« Prodaja i marketing su sasvim drugi dio stvarnosti od one u kojoj živi netko tko je nacrtao skoro cijeli jedan grad koga, de facto, skoro da više i nema. A stid nas je da mu kažemo kako ne znamo gdje se nalazila kavana koju on smatra tako poznatom, kako je izgledala zgrada iza Uspenske crkve kojoj ni mjesto više ne možemo zamisliti... Nikšić je, kako to kaže u jednoj svojoj pjesmi o Novom Sadu, stvorio mapu svojeg grada, i upustio se u šetnju njime na svoj način, osjećajući ga onakvim kakav je bio do tek prije nekoliko desetljeća. Njegove grafike su poziv da se otkrije ljepota onog starog Novog Sada koji još uvijek prkosno (po)stoji. A budući da je crtao u svim gradovima u kojima je živio ili radio, ostajali su zadivljeni njegovim djelima i Parižani, Skopjanci, Sarajlije, Beograđani, Nišlije, Zagrepčani i Riječani.

Nikšić, na kraju našeg razgovora, još uvijek nije rekao sve. Još uvijek traži da daruje, ili da pokaže neki cretež, akvarel ili grafiku. Nešto želi izrecitirati... Budući da piše na standardnom hrvatskom jeziku isto kao i na čakavskom narječju i ikavskom govoru, meko i iskusno, ponosno recitira svoje stihove. Za poželjeti je da mu inspiracije nikada ne uzmanjka. Do sada ju je prenio u svoje četiri zbirke poezije: *Pesme* (1996.), *Poezija trećeg doba* (1997.), *Pjesme* (2014.) i *Prokleta i sveto* koja je predstavljena ove godine.

Marko Tucakov

U Tavankutu predstavljena knjiga povjesničara Roberta Skenderovića iz Zagreba

Osnova za nadograđivanje

Robert Skenderović,
Vladimir Nimčević i
Tomislav Žigmanov

»**D**a su podunavski Bunjevci i Šokci Hrvati nije nešto što se dogodilo nekakvom propagandom između dva svjetska rata kao što su tvrdili pojedini srpski povjesničari prije 1990. godine, nekakvim dekretom Komunističke partije 1945., već je naš identitet tu bio star, ukorijenjen, povezan s ostalim Hrvatima na čitavom hrvatskom etničkom prostoru«, istaknuo je zagrebački povjesničar **Robert Skenderović** na predstavljanju svoje knjige *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije*, koje je u srijedu, 18. srpnja, u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu priredio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, u čijoj je sunakladi, uz Podružnicu za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest iz Slavonskog Broda, ona objavljena koncem 2017. godine. Nakon promocije u Subotici, Budimpešti i Zagrebu, predstavljanje je održano u Tavankutu, mjestu autorovih predaka.

Kako je knjiga nastala

Nastankom ideje o pisanju povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata nametnulo se pitanje koje razdoblje pokriti, a za ono od kasnog srednjeg pa sve do početka 20. stoljeća Robert Skenderović se odlučio, jer je, smatra, ključno za oblikovanje identiteta podunavskih Hrvata.

»To razdoblje od preko pet stoljeća je bilo razdoblje dugog procesa oblikovanja našeg identiteta. Sretan sam što je ova knjiga izašla u sunakladi ZKVH-a i moje Podružnice, jer su Hrvati s obje strane Dunava stoljećima stvarali zajedničku kulturu i identitet i to se najbolje može vidjeti kroz franjevačke provincije Bosne Srebrene, prvo do polovice 18. stoljeća, a kasnije provincije sv. Ivana Kapistranskog. Franjevci su u to vrijeme bili nositelji našeg kulturnog identiteta, a provincija sv. Ivana Kapistranskog je obuhvaćala i čitav slavonski prostor, kao i veliki dio ugarskog Podunavlja s druge strane Dunava. Dakle, bili smo jedno u kulturno-identitetskom smislu. Bili smo jedno već u vrijeme osmanske vlasti na

ovim prostorima (i u 18. i u 19. stoljeću) i mislim da je to ključ odgovora na pitanje kako to da su podunavski Bunjevci i Šokci Hrvati«, naveo je Skenderović.

Za objašnjenje ovih povijesnih činjenica trebala je, kaže, čitava jedna knjiga čijim je objavljivanjem doživio najveću sreću koju jedan hrvatski povjesničar može doživjeti, a to je da je na ovogodišnjem Festivalu povijesti – *Klifestu* u Zagrebu dobila nagradu *Mirjana Gros* za najbolju knjigu iz povijesti 2017. u Hrvatskoj. Druga velika sreća koju je doživio jest da je čitalačka publika njome zadovoljna, da se čita i komentira.

Rezultat višedesetljetnih istraživanja

Na podatak da je Robert Skenderović unuk **Bazilija Skenderovića**, koji je živio u Dikanovcu, sin **Aleksandra (Sándora)**, rođenog u Tavankutu i da pripada velikoj obitelji *općinara*, podsjetio je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

»Robert je imao više razloga da se prihvati ovog velikog posla. Naime, povijest Hrvata iz Bačke je dosta neistražena, još uvijek je nepoznata, a on je ovom knjigom, naravno nakon svojih prečasnika, prije svega akademika, pokojnoga **Ante Selikuća**, učinio prvi ozbiljniji iskorak. Uspio je iščitati sve ono što je napisano o Bunjevcima i Šokcima u Bačkoj, pregledati najveći dio javnosti poznate arhivske građe i napraviti jednu sintezu od prvih spomena Hrvata na ovom području, a to je konac srednjeg vijeka pa do 1918. godine. U knjizi je sadržano sve ono što je napisano, istinito ili netočno, o Hrvatima u Bačkoj, popis literature je na 23 stranice. U tom smislu, ovo djelo je, kada je u pitanju povijest ovdašnjih Hrvata, jedan od stupova koje nitko tko se bavi Hrvatima u Bačkoj, ne može zaobići. On na njega mora ozbiljno referirati i vjerojatno najviše citirati«, naglasio je Žigmanov.

Čitajući knjigu Roberta Skenderovića, već iz prvih redova se može vidjeti da ju je napisao ne po narudžbi nego iz istinske ljubavi prema svome rodu, rekao je na promociji jedan od predavatelja, povjesničar **Vladimir Nimčević**.

»Dugo vremena Bunjevci i Šokci nisu imali svoga povjesničara, nego su se njihovom poviješću uglavnom bavili ljudi izvan bunjevačke i šokačke zajednice. Nisu odmah prepoznali značaj povijesti, već tek onda kada su drugi izgradili sliku o njima koju su im nametali. Kao rezultat toga, njihova je povijest bila izložena različitim manipulacijama. Ali poslije dugog i strpljivog čekanja, Bunjevci i Šokci su dobili svoga povjesničara u liku Roberta Skenderovića. On možda nije istražio svaku pojedinost, ali je dao primjer ispravnog tumačenja povijesnih činjenica. Dao je i osnovu koju ćemo s velikim zadovoljstvom nadograđivati. Pokrivanjem razdoblja od gotovo pet stoljeća stvorio je uvjete za pokrivanje bunjevačko-šokačke povijesti od propasti Austro-Ugarske Monarhije do danas, koju je zbog bliže vremenske distance, obilja i veće dostupnosti arhivskog gradiva i, uvjetno rečeno, političkog kontinuiteta lakše istraživati.«

Ivana Petrekanić Sić

Kolonija slamarki – *Dužijanca* u Tavankutu 2018.

Devedeset godina od prve tavankutske *Dužijance*

Dužijanca u Tavankutu ove je godine bila u znaku jubileja. Naime, prva tavankutska dužijanica organizirana je 1928. godine, pa je tako ove godine obilježeno 90 godina od njenog prvog održavanja. Tavankut je bio prvo selo koje je organiziralo obilježavanje dužijance nakon što je isto započeto u Subotici.

Programom zatvaranja XXXIII. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu i tzv. *Risarskom večeri* 21. srpnja započeo je program ovogodišnje tavankutske *Dužijance*. Ravnateljica Muzeja čipke iz Kiskunhalasa **Éva Szécsényi Redei** prigodnim je riječima zatvorila ovogodišnju koloniju, na kojoj je sudjelovalo dvadeset četiri slammarke. Novonastali radovi moći će se vidjeti uoči gradske *Dužijance* 10. kolovoza u predvorju Gradske kuće.

Prošlogodišnji bandaš i bandašica **Martina Stantić** i **Dragan Žarić** su ovogodišnjem predvoditeljskom paru *Dužijance* **Katarini Harangozo** i **Darku Vidakoviću** te **Petri Mačković** i **Marku Balaževiću**, malom bandašu i bandašici, predali krunu koju je izradila **Jozefina Skenderović**. Tema ovogodišnje krune je *Devedeset godina od prve tavankutske Dužijance*.

U nedjelju, 22. srpnja, održana je misa zahvalnica u župnoj crkvi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu. Djeca i mladi u narodnim nošnjama okupili su se u crkvi da zajedno zahvale Bogu za novi kruh. Misno slavlje predvodio je đurđinski župnik **Dražen Dulić**, u koncelebraciji vlč. **Andrije Anišića** i mjesnog župnika **Franje Ivankovića**. Nakon svete mise za uzvanike i goste priređen je ručak na Etnosalašu **Balažević**, dok je u večernjim satima *Bandašicino kolo* održano u dvorištu župe.

I. D.

Marko Balažević, Darko Vidaković, Katarina Harangozo i Petra Mačković

Proslavljen crkveni god u Bođanima Sv. Ilija, moli za nas

U župnoj crkvi sv. Ilije proroka u Bođanima 20. srpnja proslavljen je crkveni god ili proštenje. Svečano misno slavlje predvodio je fra. **Josip Špehar**, u koncelebraciji sa župnikom domaćinom vlč. **Vinkom Cvijinom**, đakonom **Draženom**

Skenderovićem i svećenicima Bačkog dekanata. U svojoj homilij fra Josip nas je upoznao sa životom ovoga sveca. »Sveti Ilija je s jedne strane vodio pustinjački, samotni život, a s druge strane bio je aktivni borac protiv širenja poganske vjere onoga vremena. Narod je počeo okretati leđa Bogu, zaboravljajući kako ga je Bog izveo iz egipatskog ropstva. Zaboravili su da su s Bogom sklopili savez, ali zato je tu bio Ilija da ih vrati na pravi put. Bio je dosljedan i sve snage je ulagao u vraćanje slave Božje. Tako je i udovici oživio umrlog sina. O sv. Iliji se jako malo zna, po Svetom pismu Ilija nije umro nego je uznesen na nebo u ognjenim kolima. Između sv. Ilije i današnjeg vremena može se povući velika poveznica, jer nam sv. Ilija treba svima biti uzor kako se boriti za očuvanje vjere i istinskih vrijednosti,

a posebno vjere u Boga. Sv. Iliju posebno štiju karmelićani, jer je puno vremena provodio u samoći i molitvi na brdu Karmel. Životni put svetog Ilije, s jedne je strane prožet molitvom i tišinom, a s druge strane gorljivošću i borbenošću u obrani prave vjere. Poticaj je svima nama da njegujemo kršćansku molitvu i svakodnevno rastemo u ljubavi prema Bogu«, rekao je fra. Josip na kraju svoje homilije.

Na kraju misnoga slavlja župnik Vinko Cvijin se zahvalio svim prisutnim svećenicima, a posebno fra. Josipu Špeharu, a sve okupljene pozvao je na druženje u župnu dvoranu i dvorište.

U dvorištu, tijekom druženja okupljeni su se podsjetili kako su nekada hodočasnici iz Vajske pješice dolazili na misno slavlje, te su se okupljeni složili oko toga da je nekada bilo puno više naroda na ovakvim slavljinama, kao i da se više imalo vremena jedno za druge, a prvenstveno za Boga.

A. Š.

Proslava Malih i Velikih Tekija

Blagdan svete Ane slavi se svečano hodočasničkim slavljem Malih Tekija u svetištu Gospe Tekijske kod Petrovaradina. Male Tekije proslavljene su 25. i 26. srpnja.

Središnja hodočasnička proslava, Velike Tekije, počinje uoči blagdana Snježne Gospe, 4. kolovoza u 15 sati prilikom za ispo-vijed. Nastavlja se liturgijom bizantskog obreda u 16 sati, misom na mađarskom jeziku u 17.30, prigodnim programom u 18.40, te biskupskom svetom misom na hrvatskom jeziku s procesijom u 19 sati. Na blagdan Snježne Gospe, 5. kolovoza, Srijemska biskupija se spominje desete obljetnice ponovne uspostave, te ustanovljavanja Đakovačko-osječke metropolije, pa će središnje misno slavlje biti i zahvalno slavlje na biskupijskoj razini, u kojem će celebrirati sva tri biskupa metropolije: đakovačko-osječki **Đuro Hranić**, požeški **Antun Škvorčević** i srijemski **Đuro Gašparović**. Liturgijska proslava počinje u 8 sati pobožnošću križnog puta. U 9 sati počinje misa na mađarskom jeziku, a u 11 svečana središnja misa na hrvatskom. Večernja misa na hrvatskom je u 19 sati.

M. T.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

SLUŠAJTE NAS, KONTAKTIRAJTE NAS I POMOŽITE NAM! Radio Marija živi od svojih slušatelja. Svojim darom činite našu zajedničku misiju mogućom! Svoje donacije možete uplatiti na račun: 160-324873-16 Svrha uplate: donacija. Primatelj: Udruženje Marija, Matije Gupca 10, 24000 Subotica. Svoje donacije možete doneti i u središnji studio u Subotici ili u Novom Sadu, možete ih dati Vašem župniku ili ubaciti u kasicu Radio Marije u crkvi ali s naznakom **ZA HRVATSKU REDAKCIJU!**

Proštenje u Domus Pacisu

Blagdan Gospe Anđeoske, koji se slavi 2. kolovoza, a koji je patron kapele u franjevačkom domu duhovnih vježbi *Domus Pacis* kod Horgoša, bit će ove godine proslavljen u ovome domu koncelebriranjem dvojezičnom svetom misom u subotu, 28. srpnja, koja počinje u 10 sati. Glavni celebrant i propovjednik je preč. **József Szakály**, župnik župe *Isusa Radnika* u Subotici.

M. T.

Raspored slavlja na Bunariću

4. kolovoza – Prva subota, sveta misa u 9.30 sati

15. kolovoza – Velika Gospa, sveta misa (dvojezična) u 18 sati

22. kolovoza – Blažena Djevica Marija Kraljica, sveta misa u 18 sati

23. kolovoza – Trodnevnica – klanjanje u 19 sati

24. kolovoza – Trodnevnica – križni put u 19 sati

25. kolovoza – Trodnevnica – bdijenje u 19 sati

26. kolovoza – Proštenje:
6.30 – sveta misa za hodočasnike pješake (dvojezična)
8 sati – sveta misa na mađarskom jeziku
10 sati – sveta misa na hrvatskom jeziku
16 sati – sveta misa za bolesnike i djelatnice Caritasa (dvojezična)

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kršćanska darežljivost

Svima nam je dobro poznato Isusovo čudo u kojem je nahranio više od pet tisuća ljudi s pet kruhova i dvije ribe (usp. Iv 6, 1-15). Ipak, slušajući o njemu svaki put možemo otkriti neke nove dimenzije i poruke koje nas potiču na rast u vjeri i kršćansko djelovanje u svijetu.

Umnažanje kruha

Čudo umnažanja kruha koje opisuje evanđelist Ivan prepuno je simbolike. Isus ovdje nastupa kao domaćin i, prema drevnom židovskom običaju, blagoslivlja hranu koju će podijeliti. Takvim nastupom na neki način upućuje na svoj identitet. On, kao Sin Božji, gospodar je svega i samo on može od malo hrane nahraniti mnogo ljudi, jer njegova božanska moć nadilazi sve nama poznato i logično. Evanđelist naglašava da je na mjestu čuda bilo mnogo trave. Trava upućuje na mesijanska vremena, jer, kako kaže prorok Izaija, u mesijansko vrijeme pustinja će postati vrt i biti plodna. Nakon što se narod najeo preostalih ulomaka ostalo je dvanaest košara. Broj dvanaest broj je apostola, onih koji će Božjim narodom učiniti i druge narode koji nisu dio Izraela pronoseći Božju riječ. Apostoli prikupljaju što je ostalo od hrane koju je Isus umnožio. Tako nije bilo samo za one koji su se zadesili oko Isusa, ostalo je još čak dvanaest košara kojima se može nahraniti još dosta ljudi. Apostoli su ti koji su, nasljeđujući Isusa primili kruh Božje riječi, ali ne samo za sebe, nego im je ostalo da ga mogu dijeliti i dalje. A što ga budu više dijelili on će se umnožavati i Božja riječ obići će svijet, njome će se nahraniti mnogi narodi i mnogi će povjerovati u Isusa Krista, te se priključiti novom Božjem narodu koji izlazi izvan granica Izraela.

Odricanje

Ovo čudo uči nas kršćanskom načinu razmišljanja i djelovanja. Isus, prije nego je nahranio mnoštvo, želi vidjeti s čim raspolaže. Jedan dječak ima malo hrane, zanemarivo malo prema broju okupljenog naroda. Obeshrabrujuća situacija s ljudske točke gledišta, ali ne i s Božje. Iako nije bilo dovoljno, dječak spremno daje kruh i ribe. No, Isus čini ne samo da je dovoljno, nego i da pretekne. Nije bit bila u tome posjedovati dovoljno da bi se svi nahranili, nego posjedovati dovoljno ljubavi da bi se svoga odrekli.

Tako nas ovaj događaj uči kršćanskoj darežli-

vosti. Nije bit našeg darovanja da nahranimo sve gladne, obučemo i obujemo sve gole i bose. Nikada nećemo imati dovoljno da to učinimo. Bit je darovati, odreći se, otkinuti od sebe iz ljubavi prema Isusu i bratu u potrebi, a Isus će učiniti da to bude dovoljno. I nije tu riječ samo o materijalnom davanju, hrani, odjeći, obući, nego i onom drugom. Ljudi su nekada gladni ljubavi, pažnje, razumijevanja, utjehe. Često zbog toga postaju ogorčeni, nabusiti i neugodni za druženje. Kršćanin u sebi mora pronaći dovoljno ljubavi i vremena da pristupi bratu, sasluša ga, otpri njegovu nervozu i loše ponašanje, da mu pruži bratsku ruku i pomogne mu da snagom ljubavi postane bolji i prihvati ono što je Bog stavio na njegov put. Kršćanin je onaj koji se treba odricati za drugog, ali to odricanje mora biti iz ljubavi. Kada se odrekne, Bog će umnožiti i neće nam manjkati ni kruha ni slobodnog vremena, ni strpljenja ni razumijevanja, a onima oko sebe donijet ćemo Isusa. Po tome kršćani trebaju biti prepoznatljivi u svijetu.

Euharistijska hrana

Da bi kršćanin mogao odgovoriti svom kršćanskom pozivu, da bi mogao biti spreman dijeliti ono što posjeduje s onima kojima je potrebno i sam mora primati. Davati sebe drugima, pružati ljubav, razumijevati, davati podršku, biti strpljiv i odricati se za drugog iscrpljujuće je i ponekad čovjek klone, nema snage stavljati drugog ispred sebe. Zato nam je Isus ostavio hranu koja nas snaži, koja nam pomaže da budemo onakvi kakvi smo potrebni Kristu u ovome svijetu. Ta hrana je euharistija u kojoj nam se Krist nesebično daruje i poziva nas da se okupljamo na euharistijsko blagovanje kako bismo pronašli snage i poticaja na kršćansko djelovanje u svijetu. I kao što je umnožio sedam kruhova i njima nahranio pet tisuća ljudi, tako danas čini isto čudo i biva prisutan u svakoj hostiji, te se daruje svakom vjerniku koji ga u pričesti želi primiti i u vjeri prihvatiti da u tom komadiću kruha doista živi Bog.

Važno je da kao vjernici shvatimo nužnost euharistije za naš kršćanski život. Velike izazove i zahtjeve naša vjera stavlja pred nas, Krist od nas mnogo očekuje. Nećemo moći ispuniti te zahtjeve ako se budemo oslanjali samo na vlastite snage. Zato imamo euharistiju i živog Krista pod prilikama kruha i vina.

Započele prijave za Etnokamp Hrvatske čitaonice

Etnokamp od 27. do 31. kolovoza

Volite li pjevati, plesati, igrati se... možda svirati, kuhati, praviti razne kreativne i korisne uratke? Volite li druženje s vršnjacima, duhovne programe ili glumiti, recitirati, biti voditelj i ići na izlet? Možda volite sve ovo što je također moguća opcija... Bilo kako bilo, za sve

vas koji ste se pronašli u ovim nabranjanjima, a osnovnoškolske dobi ste, toplo vam preporučujemo da se prijavite u Etnokamp Hrvatske čitaonice. Ove godine bit će održan od 27. do 31. kolovoza u domu DSHV-a u Subotici. Ovaj jedanaesti kamp po redu nudi brojne mogućnosti i kako doznajemo od organizatora bit će za svakoga po nešto od tradicijskih do suvremenih aktivnosti i vještina, a vjerujem da će i *Hrcko* ponovno doći. Posljednjeg, petog dana bit će organizirana prodajna izložba dječjih radova nastalih u kampu te priredba za roditelje, rodbinu i prijatelje.

Prijave se primaju do popune mjesta ili najkasnije do 18. kolovoza 2018. godine putem telefona ili vibera 069/1017090 ili 063/1169200 (**Bernadica Ivanković**) a može i e-mailom na: bernadica@gmail.com. Cijena petodnevnog aranžmana je svega 1.000 dinara.

B. I.

Turneja HKC-a *Bunjevačko kolo*

More, folklor, druženje,...

Protekloga tjedna, od 16. do 23. srpnja, folklorasi Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* bili su na turneji u Hrvatskoj. Tom prigodom 33 folklorasa gostovali su u mjestu Gate kraj Omiša, u Makarskoj i Benkovcu. Tamošnjoj publici predstavili su se na manifestaciji *Makarsko kulturno ljeto*, na Kačićevom trgu u Makarskoj, gdje su skupa s domaćinima Folklornim ansamblom *Temper* nastupili na cjelovečernjem koncertu. Na turneju je išao reprezentativni ansambl Centra i dio pripremnog ansambla, a publici su se predstavili *Bunjevačkim igrama*, *Plesovima iz Banata*, *Vlaškim igrama*, te pjesmama u izvođenju ženske pjevačke skupine. Završna točka programa bila je zajednička koreografija, *Plesovi iz Like*, a izveli su je skupa s domaćinima.

Tijekom ove turneje nastupili su i na 7. *Međužupanijskoj smotri folklor kod sv. Ilije* u Kljacima u Općini Ružić, gdje su osvojili nagradu

za najbolji scenski nastup. Također, nastupili su i na *Pužijadi* u Benkovcu, posjetili Park prirode Biokovo, susreli se s dogradonačelnikom Makarske, dok ih je u Benkovcu primio **Željko Katuša**, koji je i organizirao njihov boravak u ovome mjestu.

Uspostavljena su brojna nova poznanstva, te dogovorena još poneka gostovanja, a čelnici FA *Temper* su izrazili želju za stvaranje *kola prijateljstva* u kom bi pored gradišćanskih Hrvata bili i Hrvati iz Vojvodine, odnosno HKC *Bunjevačko kolo*.

Voditeljica folklornog odjela Centra **Senka Horvat** je rekla kako je ovo bila izuzetno pozitivna i dobra turneja, a najavila je kako ih u narednim mjesecima očekuju brojni nastupi i nova turneja koja se priprema za mlađi uzrast.

Ž. V.

Obitelj **HR**

RECEPT NA TACNI

Slatko-ljuta krilca

U posljednje vrijeme, vrlo spontano, ispalo je da nam se gozbeni ručak vrti oko pilećih krilaca. Skoro toliko da bismo mogli reći da za ručak letimo oko krilaca. Naravno, to se sve događa u prirodi i kada na raspolaganju imate roštilj ili tanjuraču, krilca dobivaju posebnu dimenziju koju je teško pogoditi u kući. Kako se ta potreba za eksperimentiranjem s raznim načinima pripreme krilaca razvila, našli smo načine i recepte uz koje priprema u domu daje jednako neodoljiv okus. Ove recepture nećemo sebično čuvati, pa na današnji tanjur stavljamo baš krilca.

Potrebno: 2 kg krilaca / 2 žlice meda / 3 žlice soja-umaka / 3 žlice chili sosa / 2 žlice ulja / 4 češnja češnjaka / žličica papra / žlica limunovog soka / 1 žlica ribanog svježeg đumbira / žlica žutog šećera / sol.

Postupak: Krilca operite i odstranite im krajeve. Od meda, soja-umaka, limunovog soka, ulja i chilija napravite umak. U njega dodajte ostale začine i dobro promiješajte. Prelijte krilca i miješajte tako da sva krilca budu obložena umakom, pa ih ostavite preko noći u hladnjaku. Prije pečenja krilca još jednom dobro izmiješajte i redajte u veliki pleh koji ne treba podmazivati. Pecite sat vremena u pećnici zagrijanoj na 180 stupnjeva, a tijekom pečenja krilca povremeno premažite preostalom marinadom.

Slatko-slani okusi su odlična kombinacija, a uz ovo godi limunada, mineralna voda i naravno pivo. Dobar tek!

Gorana Koporan

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

*Srebrna
akcija!*

Idemo li večeras u kazalište? (122)

Nekomu govoriti o nečemu – uloga je kazališta

Prošlo je najmanje 270 godina otkako je u ovom podneblju postavljen i izveden prvi scenski igrokaz na hrvatskom (tada se govorilo dalmatinskom) jeziku, i to u Subotici. Pisani i povijesno ovjereni navodi o tome potječu iz pera više povjesničara i drugih poznavatelja građe i prilika što su vladale u ovoj oblasti. Drugačije rečeno, bilo je razdoblje kad su se Hrvati u svim prigodama službeno obraćali sunarodnjacima na svojem, materinskom jeziku. (Ne valjda Nijemcima, Mađarima i drugima u ovoj nizini!) I ne samo s kazališne scene. Tim više zaprepašćuje svaki pokušaj kada se ove činjenice hoće prešutjeti, ili čak i osporiti.

Postojala su, dakle, razdoblja u Hrvata ovog podneblja kada je bilo mjesta za njegovanje kultiviranog ogledanja u cjelokupnom prostoru tzv. visoke kulture, pa i kazališnog obraćanja sebi i drugima između lijeve obale Dunava i desne obale Tise, pružajući nam znakovit pregled o našim uzbrdičnim i nizbrdičnim pregnućima i dolaslostima, o stvarnim sposobnostima za očuvanje i opstanak hrvatskog jezika, tradicije, kulture i uljudbe koja nas je iznjedrila, u uvjetima kada ovu nizinu trebamo znati dijeliti s onima koje je sudba, također, ovdje zadesila.

Otuda se nakon svega može reći: Hrvati ovoga podneblja čvrsto vjeruju u opravdanost ispunjenja svojih prava (ponovnog) osnutka profesionalne hrvatske kazališne scene. A ono što se ubuduće ne bi smjelo tolerirati jest »postupno mirenje« sa stanjem duha, koje je subotičko HNK pet godina nakon osnutka (1945.), bez mnogo zapitkivanja i objašnjenja, preko noći svelo na Hrvatski ansambl, a potom u Srpsko kazalište. Na taj način je ušutkana institucija namijenjena manjinskom hrvatskom narodu postavši dijelom infrastrukture većinskog naroda.

Tražeci put do kazališne scene

Slijedom predstava što ih navode, s pozivom na *Historia domus* subotičkog samostana i još uvijek nedovoljno sagledan opus niza drugih dokumenata (Iványi, Haverda, Ulmer, Magyar, Sekulić, Ujes, Bartolović, Evetović, Rackov, Buljovčić, Šarčević, Lederer, Ivancić, Gerold, Mačković, Miković i dr. ova su scenska uprizorenja mogla biti nagovještajem nastupa novog doba, ohrabrujući interese, potrebe i nastojanja što se bespovratno odvajaju od vojničko-feudalnog ustroja lokalne zajednice, podupirući nastojanja građanskog sloja i njegove težnje prema urbanom načinu života.

Taj se sloj, u nastajanju, prestaje prepoznavati u pukom ispućivanju vojničkih zadaća i graničarske uloge i ne želi se dovijeka

Ansambl subotičkih glumaca-dragovoljaca koji je 27. prosinca 1936. godine ostvario predstavu *Seoskog/ole* u Néplőru

baviti samo stočarstvom i obradom zemlje već sudjelovati i u razvoju trgovine, obrta i novčarstva, te u zanimanjima i zvanjima poput učitelja, odvjetnika, mjernika, liječnika, ljekarnika i dr. za što je bilo potrebno obrazovati se, omogućiti nove, drugačije obzore i spoznaje o svijetu.

Učinak kazališta za očuvanje hrvatskog jezika i književnih djela pisanih za scenu koja djelatno ostvaruje sebe u svakodnevici ovoga podneblja potrebno je sagledavati razborito i odmjereno, ali i kompleksno, napose bezuvjetno kroz ovdje stečena (manje-više bolna i nerijetko obeshrabrujuća) iskustva iz prošlosti, u sadašnjici kakva god ona jest, radi budućnosti koju nastojimo ostvariti, tu gdje smo svladali vještinu opstanka s oboda, s ruba, prostorno znatnije udaljeni od središta matičnog naroda.

Držeći se vlastita jezika, mimo svake sumnje presudno važnog medija u kojem ne prestajemo ostvarivati nacionalni identitet, budući da se u njemu rađamo, postajemo i jesmo jedno s našim središtem. Gubljenjem jezika, najčešće zauvijek, gubimo hrvatski identitet budući da jezikom uspostavljamo sve što je nacionalno, pa i medij nacionalne (dramske) književnosti, kao njegove važne egzistencijalne provjere i potvrde, na kazališnoj sceni, razumije se.

Gubitak identiteta bolniji s većom sviješću o pripadanju

Ukoliko materinski jezik izostane, gasi se presudno bitna identifikacijska odrednica, namjesto koje se ucjepljuju osjećaji raspolućenosti i osobne i kolektivne marginalnosti. Stoga je književnost hrvatskih manjina istodobno izraz duha i provjera opstojnosti matičnoga

jezika kojemu pripadamo, kroz sraz s drugim čimbenicima navlastitoga manjinskoga položaja naspram većinskog okruženja.

Prestanemo li govoriti, pisati i živjeti u materinskom jeziku, prestanemo li danomice ustrajavati na uspostavi komunikacije unutar sebe, na rubu, na obodu i dakako prema središtu – mrtvi smo i glede ruba i glede matice, a gubitak identiteta utoliko je bolniji što je veća i izraženija svijest o pripadanju. Tamo gdje te svijesti nema, gdje je ona ustupila mjesto općehvaljenoj višejezičnosti, prije ili kasnije će prevagu zadobiti jezik većinskog naroda, kada će se i na djelu pokazati uistinu nezadrživa, brzonastupajuća pravocrtna asimilacija.

Iz tih (i drugih još!) razloga hrvatsko književno pismo nastalo na limesu, na rubu, u području izmiješanosti i stapanja, neprestanog doticanja i razdvajanja među narodima nužno stoji i naspram kulture većinskog, ali i drugih manjinskih naroda, a istodobno i naspram kulture matičnog naroda, budući da nerijetko bez vidljiva rezultata traži sebe u sveukupnosti hrvatske književnosti. Možda češće no što se ondje uspijeva prepoznati, napose kada se u jednom razdoblju tijekom druge polovice XX. stoljeća pričinilo – odzvonilo je i riječi i tekstu, dočim su dramskoj književnosti zaprijetili tzv. novi redateljski koncepti.

Tragajući tobože za hrabrim i prevratničkim pismom, u uvjetima kada se cjelokupna kazališna književnost iscrpla i istrošila, a publika od njih zamorila, redatelji su pokušali »preuzeti svu vlast u kazalištu«, te je kao dramski predložak moglo poslužiti bezmalo – bilo što! Ukoliko ima paraf redatelja. Pokazalo se, međutim, da je taj koncept loš i beznadno isprazan! Napose, nije li već četiri milenija uloga kazališta – nekomu govoriti o nečemu. A kako o tome sa scene govoriti bez riječi? Teško! Proglašavanje dramskog teksta nepotrebnim i njegovim prepravljanjem do neprepoznavanja urodilo je njegovim poništavanjem. Jednako tako i riječi. Materinske, napose.

I mjesto onih koji su nam prethodili, poput i mjesto onih koji tek trebaju doći, a ovo će se samo onda pobliže moći utvrditi kada započne proces sustavnog sučeljavanja i prožimanja književnih djela nastalih u ovom podneblju, tijekom svih razdoblja i njihovih poetika, s djelima koja već jesu dio hrvatske književne sveukupnosti, te kada se usporedbe različitosti i sličnosti unutar književnohistorijskih, književnojezičnih i književnokritičkih obzora, vrijednosnih sudova i stilsko-estetskih obilježja i postignuća.

Lajos Szabó

(1945. – 2018.)

Malo je ljudi koji mogu reći da im je uspjelo otrgnuti kajase životu i upravljati njime po vlastitom izboru. Lajcsi bácsiju, tako je bar djelovalo, to je uspijevalo do posljednjeg trenutka.

Uspio je Lajcsi bácsi, a samo je on znao u kolikoj mjeri i po kojoj cijeni, sklopiti savez sa životom da mu ljudskost uvijek bude daleko ispred ostalih osobina. Postoje ljudi koji će to potvrditi i dok je radio u općinskoj Zajednici osnovnih škola ili kao tajnik u *Népköru*. A uspjelo je Lajcsi bácsiju, što je danas rijetkost na razini endema, i u politiku ubaciti upravo ono što joj najviše nedostaje – ljudski lik, bez obzira na to nalazio li se među osnivačima Demokratske zajednice vojvođanskih Mađara ili kasnije kao vijećnik Demokratske stranke vojvođanskih Mađara. Snaga njegove blagosti topila je čak i najtvrdje protivnike do forme prijateljstva, a skoro bratskim mogao bi se nazvati njegov odnos prema pripadnicima nacionalnomanjinskih zajednica ili zastupnicima ideje autonomije u raznim oblicima. Takav Lajcsi bácsi, a samo ćemo ga se kao takvog sjećati, bio je rado viđen gost i na skupovima Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i na predavanjima u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata ili pak manifestacijama Hrvatske čitaonice, Hrvatskog akademskog društva, *Bunjevačkog kola*...

Želja da čuje i vidi, nauči ili se preispita vodila je Lajcsi bácsija i njegov život od izložbe do koncerta, od književne večeri do tribine, a odmor bi mu nerijetko bile aktivnosti vezane uz časopis *Bácsország*, gdje je jedno vrijeme bio i predsjednik ili pak sudjelovanja na seminarima u inozemstvu, poglavito u Mađarskoj.

Subotičani su ga često mogli vidjeti kako odlazi u Gradsku knjižnicu, Muzej, knjižaru kod Mirka ili antikvarijat kod Rühl Piste, a bife *Majo* i pivnica *Kod Grosa* izgubili su stalnog posjetitelja kog su podjedanko voljeli i personal i ostali gosti.

Kajase života iz ruku Lajcsi bácsija preuzela je koncem prošloga tjedna smrt, trajno ga uzimajući sebi u snu. Znajući ga i prateći za života, valjda se i ona uplašila da bi ju budan dočekao kao prijatelja. Ali, znajući Lajcsi bácsija, ni nama nije teško zamisliti sliku kako sada upravlja nekim drugim životom i na putu u beskonačnost upoznaje duše koje će općiniti svojom blagošću.

Lajcsi bácsi pokopan je u srijedu, 25. srpnja, na Bajskom groblju u Subotici.

Zlatko Romić

Temeljem članka 10. stavak 1. točka 2. Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina (*Službeni glasnik Republike Srbije* br. 72/2009, 20/2014 – Odluka US, 55/2014 i 47/2018) i članka 16. stavak 1. točka 2. i stavak 2. istog članka Statuta Hrvatskog nacionalnog vijeća od 10. rujna 2010. godine, s izmjenama i dopunama od 8. listopada 2010. godine i 9. prosinca 2014. godine, Hrvatsko nacionalno vijeće na sjednici održanoj dana 20. srpnja 2018. godine, donijelo je

ODLUKU o dodjeli sredstava udrugama hrvatske nacionalne manjine po raspisanom Natječaju Hrvatskog nacionalnog vijeća u području kulture za 2018. godinu.

Sastavni dio ove Odluke čini popis udruga s iznosima dodijeljenih novčanih sredstava.

predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, dr. sc. Slaven Bačić

Općina	Mjesto	Udruga	Manifestacija	Hrvatsko nacionalno vijeće - Natječaj za dodjelu sredstava manifestacijama i udrugama hrvatske nacionalne manjine 2018.
				Odluka HNV-a
Bač	Bač	UG Tragovi Sokaca	Stručni skup-Zensko tradicijsko češljanje i izrada oglašja Hrvatica u regiji	10.000,00
Bač	Bač	UG Tragovi Sokaca	Redovita djelatnost	10.000,00
Bač	Plavna	HKUPD Matoš	2. Dečji etno kamp	20.000,00
Bač	Vajska	HKUPD Dukat	Radio emisija "Zvuci bačke ravnice"	10.000,00
Bač	Vajska	HKU Antun Sorgg	Književna večer "Život i djelo Stjepana Adžića"	10.000,00
Bač	Vajska	HKU Antun Sorgg	Organizacija 1. likovne kolonije "Vajska 2018."	10.000,00
Beograd	Beograd	Zajednica Hrvata Tin Ujević	Dokumentarno-igrani film "Monumentalni spomenici hrvatskih kipara na tlu Srbije"	10.000,00
Beograd	Beograd	HKD Hrvatski kulturni centar Beograd	Knjiga kratkih priča na dalmatinskom dijalektu "Storije"	10.000,00
Zemun	Beograd	Društvo hrvatske mladeži Zemun	Aktivnosti društva u 2018. godini	10.000,00
Zemun	Beograd	Zajednica Hrvata Zemuna Knjižnica i čitaonica Ilija Okrugić	Razvijanje i njegovanje kulturne baštine interpretacijom hrvatskog glazbenog stvaralaštva mješovitog pjevačkog zbora "Odjek"	20.000,00
Surčin	Beograd	Hrvatska čitaonica Fischer	Pjesme članova literarne sekcije Čitaonice Fischer	20.000,00
Novi Sad	Novi Sad	HKUPD Stanislav Preprek	Preprekova jesen	20.000,00
Novi Sad	Novi Sad	HKUD Stanislav Preprek	Redovita djelatnost	10.000,00
Novi Sad	Petrovaradin	HKPD Jelačić	Redovita djelatnost	30.000,00
Novi Sad	Petrovaradin	HKPD Jelačić	Božićni koncert	20.000,00
Ruma	Ruma	HKPD Matija Gubec	Koncert velikog tamburaškog orkestra povodom dana društva	20.000,00
Ruma	Ruma	HKPD Matija Gubec	Sudjelovanje na manifestaciji "Miholjačko sijelo" u Donjem Miholjcu	20.000,00
Sombor	Monoštor	KUDH Bodrog	Veliki Božićni koncert	25.000,00
Sombor	Monoštor	KUDH Bodrog	Proslava Zavitnog dana u Monoštoru	15.000,00
Sombor	Sombor	HKUD Vladimir Nazor	Redovita djelatnost	10.000,00
Sombor	Sombor	HKUD Vladimir Nazor	Godišnji koncert društva	20.000,00
Sombor	Sombor	UG Urbani Sokci	Sokci i bečarci	10.000,00

Sombor	Stanisić	HKD Vladimir Nazor	Ikavica- govor dalmatinskih, hercegovačkih, ličkih, bosanskih, sokačkih i bunjevačkih Hrvata	10.000,00
Sombor	Stanisić	HKD Vladimir Nazor	Nabavka opreme -kupovina muške narodne nošnje iz Cetinske krajine	30.000,00
Sombor	Stanisić	HKD Vladimir Nazor	Organizacija manifestacije - 10.saziv međunarodne likovne kolonije "Ivan Gundić-Čiso Dalmata"	10.000,00
Sombor	Lemeš	HBKUD Lemeš	Božićni koncert - Materice	10.000,00
Sombor	Lemeš	HBKUD Lemeš	Osni memorijal "Antun Aladić"	20.000,00
Srijemska Mitrovica	Srijemska Mitrovica	HKC Srijem - Hrvatski dom	Redovita djelatnost	60.000,00
Stara Pazova	Golubinci	HKPD Tomislav	Skola tambure	10.000,00
Stara Pazova	Golubinci	HKPD Tomislav	Organizacija poetske večeri "Večeri i noći Ilije Žarković"	20.000,00
Subotica	Đurđin	HKPD Đurđin	Godišnji koncert	20.000,00
Subotica	Subotica	Hrvatska čitaonica	17. Dani Balinta Vujkova-dani hrvatske knjige i reči	50.000,00
Subotica	Subotica	Hrvatska čitaonica	Etno kamp	20.000,00
Subotica	Subotica	Hrvatska čitaonica	16. Pokrajinski susret pučkih pesnika Lira naiva 2018	20.000,00
Subotica	Subotica	Hrvatska čitaonica	17. Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku	20.000,00
Subotica	Subotica	Hrvatska nezavisna lista	Franjevačka crkva i samostan sv.Mihovila u Subotici	30.000,00
Subotica	Subotica	HKC Bunjevačko kolo	Smotra ženskog tradicijskog pevanja	30.000,00
Subotica	Subotica	HKC Bunjevačko kolo	3. Festival kulturna baština Bunjevaca bez granica	40.000,00
Subotica	Subotica	HKC Bunjevačko kolo - ogranak Stari Žednik	IX. Žednička večer folkloru	15.000,00
Subotica	Subotica	Hrvatsko akademsko društvo	Održavanje internetske stranice	50.000,00
Subotica	Subotica	Festival hrvatskih duhovnih pjesama HosanaFest	Obnovimo mladost duha	30.000,00
Subotica	Subotica	HGU Festival bunjevački pisama	14. Smotra dečjih pevača i zborova	25.000,00
Subotica	Subotica	HGU Festival bunjevački pisama	Organizovanje godišnjeg koncerta HGU "Festival bunjevačkih pisama"	20.000,00
Subotica	Subotica	HGU Festival bunjevački pisama	18.Festival bunjevačkih pesama	30.000,00
Subotica	Subotica	Katoličko društvo "Ivan Antunović"	Uređenje bunjevačko sokačke biblioteke Ivan Kugundžić	10.000,00
Subotica	Subotica	Katoličko društvo "Ivan Antunović"	Nakladnička djelatnost	10.000,00
Subotica	Subotica	HLU Cro-art	8. Saziv umetničke kolonije "Stipan Sabić 2018."	10.000,00
Subotica	Subotica	HLU Cro-art	7. Saziv umjetničke kolonije "Panon 2018."	10.000,00
Subotica	Subotica	Matica hrvatska	Nocturno	20.000,00
Subotica	Subotica	Udruga bunjevačkih Hrvata "Dužijanca"	Dužijanca 2018	50.000,00
Subotica	Subotica	Udruga bunjevačkih Hrvata "Dužijanca"	Takmičenje risara	20.000,00
Subotica	Subotica	Pučka kasina 1878	Kontinuirano izdavanje "Glasnika Pučke kasine 1878"	10.000,00
Subotica	Subotica	HASK Zrinski	Organiziranje slikarske kolonije uz sahovske turnire u Subotici i izvan Subotice	20.000,00
Subotica	Tavankut	HKPD Matija Gubec	7.Seminar bunjevačkog stvaralaštva	20.000,00
Subotica	Tavankut	HKPD Matija Gubec	23. Festival dečjeg stvaralaštva" Deca su ukras sveta"	20.000,00
Subotica	Tavankut	Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame Tavankut	33. Saziv prve kolonije naive u tehnici slame	20.000,00
Subotica	Tavankut	Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame Tavankut	Noć muzeja-90 godina od prve tavankutske Dužijance	20.000,00
Sid	Sid	HKD Sid	8. godišnjica društva, proslava goda Presvetog Srca Isusovog u Sidu i sudjelovanje na "Ilindenski denovi"	30.000,00
Nis	Nis	Udruga "Široko"	Božićni koncert - večer tamburasa	20.000,00
		Ukupno		1.200.000,00

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-1839-591.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, sukna, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prusluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Prodajem psa engleske rase, buldog, ženka, sterilizirana, stara godinu dana. Informacije: 065-531-99-28.

Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 1488.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolini Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobel prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Poklanjaju se umiljati štenci, smeđe-crni, niskog rasta, ravne dlake. Tel.: 024 532-570, 060-053-25-70.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELEKOM SRBIJA a.d. Beograd, Direkcija za tehniku, Sektor za bežičnu pristupnu mrežu, Beograd, Bulevar umetnosti br.16/a, podnio je dana 18. 7. 2018. pod brojem IV-08/I-501-212/2018, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SU03/SUU03/SU003 SU STARI ŽEDNIK na katastarskoj parceli 4443 KO Žednik, Ulica Radoja Vujoševića bb, Novi Žednik (45.941662°, 19.668235°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 23. 7. 2018. do 27. 8. 2018., a javna prezentacija Studije bit će održana 27. 8. 2018. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Studiju možete preuzeti ovdje:

<https://drive.google.com/open?id=1hVXYVBVEKgoTzmNoNWGFF1IDpuof4grv>

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 31. 7. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od

649din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Planovi i prve predolimpijske igre

Prve igre planirane za 25. ožujka 1857. na kraju su odgođene za godinu dana. Te 1858. godine najzad se rodila kraljevska naredba o obnavljanju olimpijskih igara. Sadržala je 16 paragrafa u kojima je između ostalog stajalo:

1. svake četvrte godine u Ateni treba organizirati olimpijske igre,
2. istovremeno trebaju se organizirati izložbe na kojima se trebaju prikazati specifični novi proizvodi grčke poljoprivrede ili industrije i proizvodi karakteristični za grčku kulturu,
3. predsjednik budućeg organizacijskog odbora je ministar unutarnjih poslova,
4. kako sudionici, tako i suci, mogu biti samo Grci,
5. svaka nagrada, trošak – između ostalog i renoviranje stadiona – ne terete državni proračun.

Po planu, prve »olimpijske igre« trebalo je organizirati u listopadu 1859. Pobjednici bi po natjecateljskim disciplinama dobijali razne gotovinske novčane nagrade u drahmama kao i zlatne, srebrne i brončane medalje (s likovima **Ota I.** i **Zapasa**) za pobjedu, odnosno plasman.

Igre su se trebale održavati nedjeljom. Za prvu nedjelju bilo je predviđeno otvaranje igara uz vjerski obred, održavanje znanstvenih predavanja, odnosno promocije i prikazi knjiga, a druge nedjelje na programu bi bila izložba životinja dopunjena konjičkim utrkaма s novčanim nagradama. Treće nedjelje bila bi na redu dodjela nagrada nagrađenim izlagačima na poljoprivrednom sajmu (izložbi) kao i atletska natjecanja na starom (renoviranom) stadionu. Novčane nagrade određene su u iznosu od 50-100 drahmi, a pobjednici bi, po antičkom modelu, dobijali i lovorov vijenac. Za mjesto natjecanja određen je antički stadion *Panatenaia* kojeg je trebalo značajno očistiti, jer se tijekom vjekova koristio za svakakve namjene i bio je u prilično zapuštenom stanju. Četvrte nedjelje željeli su predati nagrade vezane za industrijski sajam, a kao vrhunac predviđeli su uručenje nagrade prvonagrađenom piscu u natjecanju grčkih dramskih pisaca s praizvedbom pobjedničkog djela – drame.

Međutim, u pripremi atletskih (sportskih) natjecanja nedostajala je koncepcija, a u odnosu na predviđene izložbe i sajam smatrali su ih drugorazrednim. Brojni pisci i pjesnici, među njima i **Minas Mimoides** (tada živio u Parizu) pisali su da materijalno pomaganje natjecanja, sređivanje i obnova stadiona nije bačeni novac. Vijest o organiziranju igara proširila se tako i po Europi. Jedan engleski novinar – izvještlač iz Atene – u listu *Eddower's Shrewsbury Journal* objavio je članak s najbitnijim detaljima o igrama: »održavat će se svake četvrte godine u Ateni u antičkom stadionu *Panatenaia*, organizovat će se poljoprivredna izložba i

sajam industrije, a sve troškove snosit će jedan prebogat grčki patriot **Evangelis Zapas**« (ovaj članak pročitat će i **William Penny**, začetnik engleskog »olimpizma«).

Svečano otvaranje igara održano je 18. listopada 1859. godine kada je kralj Oto I. sa suprugom **Amalijom** u okviru jedne vjerske svečanosti u izložbenom paviljonu, sa samo nekoliko formalnih rečenica – što su mu mnogi zamjerali, pa i **Soutsos** – pokrenuo praznična događanja.

Sljedeće nedjelje organizirano je natjecanje u vožnji kočija za amatere i profesionalce. Atletska natjecanja održana su na jednom gradskom trgu, jer antički stadion još nije bio osposobljen. Zbog brojnih propusta u organizaciji – vjerojatno uslijed nedostatka iskustva – natjecanje je pratila vrlo oštra kritika grčkog tiska, ali nisu bili toliko »neozbiljni« koliko je to okarakterizirala prethodna stručna literatura o olimpijadi. Sudionici su većinom bili iz zemalja gdje žive Grci – s Cipra i Krete, iz Turske i Albanije. Ni vremenske prilike nisu bile odgovarajuće, a ni prostor za gledatelje nije bio dobro riješen, jer je praćenje natjecanja zbog loše preglednosti bilo otežano. Pojedine discipline pratile su antičke uzore, ali sa suvremenim nazivima:

1. Utrka na jedan stadion (aulos-200 m) – pobjednik **Demetrios Atanasiou**
2. 400 m (diaulos) – pobjednik **Georgios Arsenis**
3. 1500 m (dolikos) – pobjednik **Petros Velisariou**
4. Bacanje diska (u dalj) – pobjednik **Konstantinos Vasilikis**
5. Bacanje diska (u metu) – pobjednik **Kostas Kerstou**
6. Bacanje kladiva (u dalj) – pobjednik **Kostas Kerstou**
7. Bacanje kladiva (u metu) – pobjednik **Kostas Kerstou**
8. Skok u dalj – pobjednik **Demetrios Katataniasis**
9. Troskok – pobjednik **Benoukas**
10. Penjanje uz stup – pobjednik nepoznat.

Brojne kritike su se prvenstveno odnosile na organizacijski odbor, jer nije osposobio stari stadion. Kako bi zauzeli što bolja mjesta za praćenje igara, u masi je izbila tuča u koju se umiješala i policija. Po mišljenju i pisanju jednog novinara, »komedija« koja se održavala na trgu Plateia Loudovikou nije zaslužila da se nazovu »olimpijskim igrama«. Sljedeće olimpijske igre 1863. nisu održane, pa je mirovala i aktivnost »olimpijskog komiteta«.

Evangelis Zapas umire 1865. U njegovoj oporuci je napisano da bi u slučaju smrti nasljednika (sinovca Evangelisa Zapasa – **Konstantinosa Zapasa**), veliki dio imovine pripao Olimpijskom komitetu, a taj novac bi bio namijenjen za renoviranje antičkog stadiona i izgradnju »izložbenog paviljona lijepog izgleda«.

Atila Dunderski

Mini kajak

Otvoreno prvenstvo Vojvodine u mini kajaku

Bezdanima vojvođanski naslov

APATIN – Na otvorenom prvenstvu Vojvodine u mini kajaku za dječake i djevojčice 2005. – 2008. godišće, održanom u zaljevu kod

dar Amon Šlezak (MK-2, 2008) i četverac 2005./6. godišće **Daniel Kufner – Kornel Brunjai – Levente Kevago – Arnold Barta**, a mjesto na postolju pripalo je i brončanima, tandemu **Eleonora Nađ – Boglarka Eđed** (2006.), te u pojedinačnoj konkurenciji darovitoj **Žofi Horvat**. Natjecatelji domaćina, apatinske *Panonije*, obradovali su nazočne gledatelje i u jakoj konkurenciji osvojili ekipno peto mjesto, najavljujući dolazak jedne nove, darovite i na natjeca-

KK Dunav, Bezdan

apatinske plaže, nastupilo je 15 klubova iz Srbije. Mladi kajakaši su se natjecali u 20 utrka na duljinama od 1000 i 500 metara. Ekipno najbolji bio je KK *Dunav* iz Bezdana, čiji su natjecatelji trijumfirali u čak sedam utrka, a osvojili su još 4 srebrna i 2 brončana odličja i tako se okitili titulom pokrajinskog prvaka. Natjecanje u Apatinu odveslali su na vrhunskoj razini i zasluženno zauzeli prvo mjesto s 246 osvojenih bodova. Na 2. mjesto plasirala se ekipa BSK iz Batajnice, a na treće KK *Tarket* iz Bačke Palanke. Od Bezdanaca trijumfirali su: **Vuk Perović** (MK-1, 2008.), **Mihajlo Dadić** (MK-1, 2006.), **Boglarka Eđed** (MK-1, 2005.), **Eleonora Nađ** (MK-1, 2006.), **Boglarka Eđed – Viktorija Tibor** (MK-2, 2005.), **Mihajlo Dadić – Kornel Brunjai** (MK-2, 2006.), **Levente Kevago – Nikolas Andrić** (MK-2, 2005.). Drugoplasirani su bili: **Nikolas Andrić** (MK-1, 2005.), **Karmen Brunjai – Žofi Horvat** (MK-2, 2008.), **Vuk Perović – Aleksan-**

njima već uspješne generacije. Mladi apatinski kajakaši osvojili su četiri medalje, a najsajniju, srebrnu, u utrci na 1000 metara osvojila je **Lana Šokac**. Brončanim odličjima okitili su se **Dane Kerti** (2008.), na 1000 metara, **Luka Smiljanić** (2006.) na istoj dionici i dvosjed **Smiljanić – Kerti** u utrci na 500 metara. Ovo natjecanje besprijekorno je organizirao KK *Panonija*, uz potporu Kajak kanu saveza Vojvodine i SO Apatin.

Ivan Andrašić

KK Panonija, Apatin

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 23. 7. 2018. godine nositelju projekta TELEKOM SRBIJA ad Beograd, Takovska br. 2, Rješenjem br. IV-08/I-501-94/2018 je dana suglasnost na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SU59/SUU59/SUO59 SU-KIREŠKA na katastarskoj parceli 18962/3 KO Novi Grad, Ulica Kireška br. 113a, Subotica (46.116242°, 19.685521°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu grada Subotice (www.subotica.rs odjeljak Životna sredina / Oglasna tabla).

Odbojka

Prvenstvo Balkana za pionirke

SOMBOR – Susretima Bugarska – Crna Gora, Turska – Rumunjska i Srbija – Grčka u srijedu je u obnovljenoj gradskoj dvorani *Mostonga* započelo Balkansko prvenstvo u odbojci za pionirke. U Somboru se okupilo šest reprezentacija, koje će odmjeriti snage kako bi pokazale tko je najbolji u regiji.

»Velika nam je čast što smo u našem gradu ugostili velike rivale i još veće sportske prijatelje. Sve ekipe su doputovala, sve je s naše strane spremno i danas nam predstoji prvo kolo. Ekipe su izuzetno zadovoljne smještajem i uvjetima koji su ih dočekali u Somboru. Velika sala gradske dvorane je za ovu prigodu, prvi put otkad je izgrađena, dobila tarafleks, specijalnu podlogu za odbojku. Pozivam sugrađane da osobno isprate jedno od najznačajnijih međunarodnih natjecanja u gradu u prethodnih nekoliko godina. Ulaz u *Mostongu* je besplatan«, rekao je uz najavu događaja član organizacijskog odbora, a u ime Sportskog saveza Grada Sombora **Miloš Aleksić**.

Nogomet

Vojvođanska liga Sjever, Područna liga Sombor

Izvlačenje parova u petak

SOMBOR – Konferencije klubova Vojvođanske lige Sjever i Područne lige Sombor bit će održane posljednjeg radnog dana

ovoga tjedna u Somboru. Na dnevnom redu konferencije Vojvođanske lige Sjever naći će se čak sedam točaka, od proglašenja sastava lige do izvlačenja natjecateljskih parova. Birat će se i predsjednik i dopredsjednik konferencije, te predstavnik ovoga ranga natjecanja u Skupštinu Nogometnog saveza Vojvodine. Sudionici Vojvođanske lige Sjever u prvenstvenoj sezoni 2018./19. bit će: *Radnički* (Sombor), *Mladost* (Bački Petrovac), *Tisa* (Adorjan), *Sloga* (Čonoplja), *Tekstilac* (Odžaci), *Polet* (Karavukovo), *Zadrugar* (Srpski Miletici), BSK (Bački Brestovac), *Mladost* (Turija), *Tavankut*, *Budućnost* (Gložan), OFK *Mladost Apa* (Apatin), *Bačka* (Pačir), *Radnički 1912* (Stanišić), *Crvenka* i *Bajša*. Očekuje se i da će na ovoj Konferenciji konačno biti razriješena, ili bar potpuno protumačena cjelokupna rašomonijada glede nemile situacije na relacijama *Radnički – Radnički 1912* – Stanišić. Konferencija Područne lige Sombor zasjedat će istoga dana u dvorani Sokolskog doma. Na dnevnom redu bit će izbor ligaških tijela, organizacija natjecanja, te izvlačenje natjecateljskih parova. Za sezonu 2018./19. u ovom rangu natjecanja prijavljeni su: *ŽAK* (Sombor) *Budućnost* (Mladenovo), *Krila Krajine* (Bačka Palanka) *Stari grad* (Bačka Palanka), *Vojvodina* (Tovariševo), *Slavija* (Pivnice), *Budućnost* (Parage), OFK *Odžaci*, *Lipar*, *Kula*, *Rusin* (Ruski Krstur), *Hercegovac* (Gajdobra), *Radnički 1912* (Ratkovo), *Kulpin*, *Polet* (Sivac) i *Borac 46* (Obrovac). Natjecanje u objema navedenim ligama započet će u subotu i nedjelju, 18. i 19. kolovoza.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Transferi

Povijesni uspjeh *vatrenih* na netom završenom Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji, osim srebra oko vrata i osvojenih novčanih premija (28 milijuna eura), izabranicima **Zlatka Dalića** donosi, mnogima od njih, i vjerojatno najvažniju stavku karijere. Transfer karijere. Jer malo je vjerojatno da će ovakav timing imati još jednom (bilo bi lijepo, ali pomalo nestvarno zvuči).

Svjetski mediji svakodnevno bruje o potencijalnim prijelazima hrvatskih vedeta, spominju se golemi deseci milijuna eura i brojke od kojih obične smrtnike počinje boljeti glava. Ali isto tako glava boli i menadžere koji nastoje što više dignuti cijenu svojih svjetski srebrnih pulena.

Svoj problem je prvi riješio **Čaleta Car**, promijenivši u 17 milijuna vrijednom transferu *Salzburg* za *Marseille*. Veliki skok u karijeri mlađanog braniča za kojeg će se još sigurno puno čuti, kao što je to bilo nakon odlično odigrane partije u duelu protiv Islanda.

Ipak, javnost najviše intrigira hoće li najveće zvijezde crvenobijelih i tamno plavo-crnih kockica promijeniti svoje trenutačne sredine (**Modrić** – *Real*, **Rakitić** – *Barcelona*, **Mandžukić** – *Juventus*, **Perišić** – *Inter*), jer to su igrači koji su sebi još više podigli cijenu nakon briljantnih ruskih partija. Plus **Rebić**, koji je praktično od anonimusa za veliku većinu postao otkrovenjem SP-a i

strelovitom brzinom (7 utakmica) dosegao vrtoglavu vrijednost na nogometnom tržištu.

Ali i ostali junaci iz ruske bajke će dobrano naplatiti svoju potvrđenu kvalitetu i ubrzo ih možemo očekivati u novim sredinama i majicama klubova za koje će nastupati u sljedećoj sezoni. Jedina prepreka će biti samo ogromni odštetni zahtjevi koje su njihovi aktualni klubovi već visoko podigli očekujući veliku zaradu. Primjerice, **Vida** je u *Beşiktaş* došao kao slobodan igrač, nije bio ni prvotimac na velikom broju prvenstvenih susreta, a sada za njegovu slobodu traže više od trideset milijuna euro novčanica. **Kovačičev** odlazak iz *Reala* još je teži (50 milijuna), a za ispisnice **Vrsaljka**, **Subašića** ili **Brozovića** također će morati duboko zaući ruku u klupsku blagajnu onih koji bi ih željeli vidjeti u svojim redovima.

Na koncu, vjerojatno najzaslužnijem za preporod ove vicešampionske momčadi svijeta, izborniku Daliću na stolu su izborničke ponude nekoliko jako bogatih zemalja (Japan, Iran, Egipat...), ali i imućnih klubova koji ne bi štedjeli na dovođenju hrvatskog stručnjaka.

Kada budete čitali ove redove, možda će već neki od najavljivanih transfera biti zgotovljen, a možda će se pojaviti neki novi, još zvučniji i lukrativniji.

Rusko srebro će se mnogima, bez sumnje, u novim ugovorima sigurno pozlatiti.

I treba.

Ipak su to viceprvaci svijeta.

Pa kome smeta, nek smeta!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

84. Dužionica u Somboru

Iz Ivković šora

Navijanje...

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jeto, prošlo i fodbolovanje. Fajin smo se nagledali dobrog fodbola, a tek posli slavlja... Koliko se samo svita nakupilo u glavnoj varoši i ostalim varošima otkaleg su fodbolišti, pa to je da čovik ne poviruje. Onaj onibus je siroma triput prokuvo dok nije došo do bine, veli Joso. Ha-ha-ha, ta nije to onibus ovaj naš iz varoši što je mene vozo još kad sam išo u škulu, a sad bi već odavno za stara vrimenta bio u penziji, da je sriće. A onibus siroma sav zarđo kugod stari kabo, al još ide. Doduše, pomalo puši i kašljuca drumom. Za take manifestacije ima novo, Bože Joso. Doduše, bilo bi zdravo lipo da ima i za drugo, na priliku za nove ambulante, pa za likove, a da ne divanim dalje, al jeto i fodbolišti u našoj matičnoj državi su se zdravo lipo paštrili i bili drugi. Ja vam velim da su tribali bit prvi, za me i jesu prvi, al tako to ide: velik malog uvijek istarma, pa tako i u fodbolu. Kad je sve to prošlo, fala Bogu, ja se usudio provirit biciglom iz Ivković šora. Tribo sam posvršavat nike artije i poplaćat porez, ko ga izmislio, pa ko velim: ajd, Braniša, uzjaši ti lipo na biciglu, jel za limuzinu nemaš petrolina, a i kandar će završit u drvinjaku pa nek se legu morkače u njoj jel ja ovu novu registraciju borme neću plaćat, čeljadi. Eto kaki smo: tili proturit svitu da dvared tira limuzine na taj prigled, a kad se svit pobunio oni nadigli cinu više neg dvostruko. A kad čovik pita zašto, kažu tako je u Evropi. Hm, stvarno misle da je ovaj svit blendav? Ta ko da nema nikog u tim evropskim zemljama. Ta moj bračko od strica plaća cilu registraciju u Nimačkoj na dvi godine, a ne svake. Cili sto evra. I to tira merdžu od šurnajst kubika, a ne kaku siromašku mašinu što se ne mož brez dima ko ruka ni uzverat na Božanovu gredu. Zato Braniša lipo ruča slanine i kruva, paradičke i paprike, češalj bilog luka i po glavice crnog, uzjaši na njegovu starovinsku biciglu pa gasa, za čas u varoši. Ta ne mogu me ni blokirat ni kad ovi velikani dođu. Ja lipo zametnem moju »partizanku« na rame i zaobađem okolo, pa tiraj dalje. Ta sve mož. I šime nanin je kazo kad su ga pitali jel spuštio rampu kad je naišo voz, a on za spo pa neće priznat već veli da nije ni naišo a i ako je naišo očo je malom duži oko Štrocinog salaša. Doduše, onaj glavni je vidio da voz nije obašo oko salaša kad su mu fajin odjarkarili kazne od plate. Neg šta je to, čeljadi, pitam sad vas što ste varošani. Šta se to trevlja? Jel došla nika nova moda, jel šta? Vidim u varoši po tim šalterima skroz nova čeljad, a taman sam se priprazio na jednu što sam se prošli put s njom priričio, kadli na tim šalteru niki nov, bradat čovik i ljubazan za pripovitku. Sve mi prošlo baš lipo. Kad sam izašo, sve mi bilo čudno, moro sam se još i prikrstit. Jedino mi zdravo žao što nisam dospio na Đurđin na ris. Kažu da je bilo fajin svita i sa strane. Bojo sam se da me ne ošine kaka kišetina, a i vako nemam socijalno pa ko će se već i likova naplaćat, al ajd na godinu. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Ne smiješ više ni slušat šta voljiš

piše: Ivan Andrašić

Kako prolazu godine, bać Iva sve više toga pročita na sokočalu. Doduše, ne prima sve zdravo za gotovo, vrimenom naučijo šta je ozbiljno natrukovano, a šta splečkaroški. Znade on već i koišta natrukovat i obnarodovat, a zno se jedno vrime koiskim i protirivat. Zakačijo bi se za štogoda natrukovano što mu baš i ne ide u glavu, pa misli da bi tribalo malo drugače. E, onda da vidiš protirivanja. I što mu najzgodnije, skoro nikada se s njim ne protiriva naj što to natrukovo, neg vraganajs drugi. Ti drugi, kako mu izgleda, bolje znadu šta ko tijo kazat, a bolje znadu i kako tijo odvratit naj što odvratijo. I o toga onda za dram ispada prava svađa. Jedno vrime se brog toga ofanj jidijo. Take filtoze što sve znadu bolje o noga ko to stvarno znade, nikada ni poštivo. Polako se manijo protirivanja, vidi-jo da ne vridi. Jedino ga još kadgoda malo uvati niki dert, pa znade metnit kakugod pismu jal sliku. Al štogod metne, ope se javlju ni što se volju protirivat. I što ga najviše ugrizlo za srce, međ njima prvi njegov kum Tuna. Tako bilo još ka se njegova starija istom zadivojčila. U općincke varoši, na njevu najveću priredbu, podolazili slavni pivači i cigrač, međ njima i jedan što pivo pisme Pogledaj dom svoj Anđele i Ljubav ovde više ne stanuje. Te dvi starija jako voljila, a potli priredbe se nikako uspila beštelovat s njim. Bać Iva tu sliku metnijo na sokočalo. Ni prošlo ni frtalj sata, kum Tuna oma odvratijo. Onda još bijo u partije o njevi. »No, kume, vomu se nisam nado o tebe. Pa jal ti znaš šta taj divani, a divanijo još za rata, a i dobar komat potli rata? On nas ne može očima vidit, a ti se fališ takom slikom. Bome, sad stvarno ne znam čiji ste ti i tvoja familija?« Vada tijo dokazat njegovima da može bit veći njev o najveći njevi. Za niko vrime izašo iz partije o njevi i prišo u jednu što njevi bili s njom. Ni tamo se ni dugo zadržo, ščim zadobili današnji vladari, on i njegovi ošli pod nji. I evo, prvač se ope pokazo ko je, čiji je i kaki je. Obadva o davni dana voljili fodbal, pa obadva jedva dočekali otecavanje za najbolje na svitu. Za državu u koje su, navijali obadva, za državu čiji su, kum Tuna ni tijo, jal ni smijo. Tako jim vada naložijo njev najveći. Njegova se slušat mora, ako nećeš, otfrkničeš i iz partije i sa državni jasli. Država čiji su, na kraj bila oma za prvim. Bać Iva se radovo ko dite. Nika milina ga spopala, pa sto slušat i oma na sokočalo metat koikake pisme, najviše tamburaške što se pivu i sove strane Dunova i priko. Međ njima bila i Lijepa li si, ka je čuje, naježi se o milina. Samo što metnijo, kum Tuna natrukovo: »No, kume, ti ko da nisi kako triba. Kanda si zone što našemu svitu napravili najviše zla, vada znaš ko je taj što je piva. Ja bi takima ko ti oduzo naš pasoš«. Bać Ivu ništa probolo u srcu. Pisme uvik samo slušo, nikada ni čito splečke u novina, pa ni puno ni zno ko su i kaki su ni što ji pivu. Tako odmalena učijo i cure. A sad mu teško, izgleda došlo vrime da ne smiješ više ni slušat šta voljiš.

NARODNE POSLOVICE

- Tko ne riskira, taj ne profitira.
- U svakoj šali pola istine.
- Ako je psu pita u dio pala, tepsija je ipak ostala.
- Bolje je prijatelje čuvati, nego ih stvarati.

VICEVI, ŠALE...

Došao muž s posla, kad ono žena mu leži u dnevnoj sobi s temperaturom i bunca gluposti. Muž se preplaši, zgrabi telefon i nazove Hitnu pomoć, pa kad je dobio vezu panično ispali:

– Halo, morate brzo doći, žena mi ima temperaturu!

S druge strane veze stigne pitanje:

– Je li visoka?

Muž pogleda ženu, pa kaže:

– Pa... tu negdje 165, 166... što?

Dolazi čovjek u kavanu i naručuje tri rakije...

I tako danima...

Pita ga konobar:

– Oprostite, a zašto stalno tri?

– Imam jednog brata u Australiji, drugog u Americi i dogovorili smo se kad pijemo da pijemo svatko za svakog.

Poslije mjesec dana dolazi ponovno i taman da konobar sipa tri, a on traži dvije...

Pita konobar:

– Oprostite da nije neki problem s braćom kad naručujete samo dvije?

– Ma, ne... Sve je u redu, nego sam ja prestao piti.

Muž se vraća doma sa sprovoda svoje žene. Iznenada, s krova jedne kuće, pored koje je prolazio, pred noge mu padne cigla. On pogleda u nebo i kaže:

– Zar si već stigla gore?

DJEČJI BISERI

- Što je kultura? – To se dobije u kući i nosi se kamo god ideš.
- Što je kloniranje? – To je kad se klaun nervira.
- Tko je doktor nauka? – To je čovjek koji se maskira, pa ne znaš da je doktor.

FOTO KUTAK

Tri bandaša: Ivan Piuković (1993.),
Grgo Kujundžić (1968.) i Marko Križanović (2018.)

**PETAK
27.7.2018.**

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Storije o neponovljivima
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Bonton:
14:50 Zaronite s nama
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:16 I to je Hrvatska:
17:30 turizam.hrt
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Oluja svih oluja, film
22:15 Preljub
23:15 Dnevnik 3
23:36 Vijesti iz kulture
23:52 Štemer, film
01:47 Zločinački umovi
02:32 Umorstva u Midsomeru
04:07 Skica za portret
04:29 Žene, povjerljivo!
05:19 Klinika Schwarzwald
06:04 Spone ljubavi

05:20 Kompozicija 3
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
06:45 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
07:01 Pjesmice i brojalice:
Eci peci pec
07:30 Lein kutak: Hranilica
za ptice
08:08 Priče iz prašume
08:19 Vedranovi velikani:
Marul Boko
08:30 Pustolovine mede
Paddingtona
08:55 Miffy, crtana serija
09:00 Pripovjedač bajki
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:55 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu,
serija za mlade
10:43 Cesarica - hit godine
10:45 Raj za dame, serija

11:30 Cesarica - hit godine
11:35 Rokerice, film
13:20 Pčele - ubojita
prijetnja, film
15:00 Silvia Colloca i
talijanska kuhinja
15:25 Mali kućni čudotvorci
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:42 kratki dokumentarni
film
17:00 Judo Zagreb
Grand prix
19:00 Cesarica - hit godine
19:02 Vlak dinosaura
20:05 Hrvatska - Engleska,
snimka
22:50 Prljavi posao, serija
23:45 Sunce, more i muljaže
00:40 Pripravnici
01:40 Bitange i princeze
02:10 Graham Norton i gosti
05:55 Noćni program

**SUBOTA
28.7.2018.**

06:53 TV Kalendar
08:00 Seminola, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:25 Čuvari neba
13:15 Šjurno u prometu
13:45 Novi susjed
14:10 Prizma
15:00 Uzimam te, čini mi se
- američki film

16:30 Financijalac
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Manjinski mozaik:
Iseljenici
17:42 Lijepom našom:
Tovarnik
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Sljedeća tri dana, film
22:20 Mafijaši starog
kova, film
23:55 Dnevnik 3
00:17 Vijesti iz kulture
00:32 Opasna metoda, film
02:12 Seminola, film
03:37 Skica za portret
03:40 Manjinski mozaik:
Iseljenici
03:55 Slava i sveti Jaki
04:40 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:05 Simfolije, crtana serija
07:12 Danica i lisica turistica
07:19 Pjesmice i brojalice
07:26 Graditelj Bob
07:39 TV vrtić
07:52 Pustolovine Vilka i Tile
08:11 Volim životinje: Puran
08:17 Laboratorij na kraju
svemira
08:30 Pustolovine mede
Paddingtona
08:55 Miffy, crtana serija
09:00 Pripovjedač bajki
09:30 Cvjetkov rasadnik
10:00 Kronike Matta Hattera
10:55 Cesarica - hit godine
11:00 Tajne Borgo Laricija
11:50 Vrtlarica
12:20 Veliki snovi,
a malo prostora
13:10 Cesarica - hit godine
13:15 Lidijina kuhinja
13:45 Čudesni svijet
Gordona Watsona
14:20 Sherlock
15:55 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Cesarica - hit godine
16:28 Smogovci
16:57 Cesarica - hit godine
20:05 Barakude
21:40 Barcelona EP u
vaterpolu
00:00 Pripravnici
01:00 Anthony Bourdain
06:39 TV Kalendar

**NEDJELJA
29.7.2018.**

06:55 Avanturisti, film
09:48 Biblija
09:58 Botinec: Misa
11:07 Pozitivno
11:40 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:20 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Park Gorongorosa
16:43 TV Kalendar
17:15 HAK - promet info
17:20 Financijalac
17:37 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Hrvatski velikani
21:05 Sin, serija
21:50 Priča o Bogu s
Morganom Freemanom
22:45 Dnevnik 3
23:00 Sportske vijesti
23:08 Vijesti iz kulture

23:22 Avanturisti, film
02:12 Nedjeljom u dva
03:07 Čarolija na mjesecini,
film
04:42 Skica za portret
06:05 Regionalni dnevnik

06:32 Džepni djedica
07:01 Pjesmice i brojalice
07:09 Danica i divlja svinja
07:19 Graditelj Bob
07:43 Pustolovine Vilka i Tile
08:09 Dječja usta:
08:55 Miffy
09:00 Pripovjedač bajki
09:25 Cvjetkov rasadnik
09:45 Luka i prijatelji
10:10 Cesarica - hit godine
10:15 Poirot
12:00 Cesarica - hit godine
12:05 Veličanstveni kolači
Fione Cairns
13:30 Bullit, američki film
15:20 Cesarica - hit godine
15:22 Kratki dokumentarni
film
15:35 Viktorija
16:28 Cesarica - hit godine
16:30 Ludi rimski carevi
19:00 Tomislav Bralić i klapa
Intrade
20:05 Nogomet - SP 2018.:
Francuska - Hrvatska,
snimka
22:15 Pakleni val, američki
film - Filmovi s 5 zvjezdica
00:10 Igre moći
00:55 Pripravnici
01:55 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog
06:40 TV Kalendar

**PONEDJELJAK
30.7.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
14:50 Zaronite s nama:
Veliko jezero Sika
15:00 Umorstva u
Midsomeru
16:35 Reprizni program
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama:
Brod Peloro - otok
18:12 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Raj za dame, serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:16 Vijesti iz kulture
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umorstva
u Midsomeru
02:37 Skica za portret
03:05 Žene, povjerljivo!
03:55 Pogled u prošlost:
Trijumf kršćanstva
05:20 Treći format

06:00 Riječ i život
07:04 Simfolije, crtana serija
07:19 Pjesmice i brojalice:
Zeko i potočić
07:23 Zvonko u zemlji
igračaka, crtana serija
07:32 Ninin kutak za male:
07:38 TV vrtić
08:15 Zoološki prilaz broj
64, crtana serija
10:00 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu
10:45 Cesarica - hit godine
11:40 Riječi i slike,
američki film
13:30 Cesarica - hit godine
13:35 A onda je došla
Wanda, film
15:25 Mali kućni čudotvorci,
dokumentarna serija
15:55 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:45 Mamutica
17:30 Cesarica - hit godine
17:35 U istom loncu
19:00 Cesarica - hit godine
19:02 Vlak dinosaura
20:05 Himalajom pješice,
dokumentarna serija
21:00 Predsjednička igra,
film
22:50 Žena kojoj sam čitao,
film
06:40 TV Kalendar

**UTORAK
24.7.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Lijepa vaša
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi

13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Sigurno u prometu
15:00 Umorstva u
Midsomeru
16:35 Reprizni program
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:16 Sigurno u prometu -
rekonstrukcija
17:25 Kazalište u kući,
humoristična serija
18:00 Zaronite s nama:
Otočić sv. Marije noć
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Raj za dame, serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:16 Vijesti iz kulture
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umorstva u
Midsomeru

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove
zgode, crtana serija
07:05 Simfolije, crtana serija
07:10 Pssst...priča:
07:22 Vrtuljci, crtana serija
08:09 Priče iz prašume
08:22 Ninin kutak:
08:55 Miffy, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:55 Kronike Matta Hattera
10:45 Cesarica - hit godine
10:50 Raj za dame, serija
11:35 Cesarica - hit godine
11:40 Veliko zavođenje,

kanadski film
13:30 Ili sreća ili ništa,
francuski film
15:25 Mali kućni čudotvorci
15:55 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:45 Mamutica
17:30 Cesarica - hit godine
17:35 Tovare jedan, film
18:25 Stipe u gostima
18:55 Cesarica - hit godine
19:02 Vlak dinosaura
21:05 Kako napredovati u
karijeri, film
22:35 Dobar savjet,
američki film
00:10 Bitange i princeze

SRIJEDA 25.7.2018.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Gradionica vrtova:
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Bonton:
14:50 Zaronite s nama:
Otočić sv. Marije noć
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama: Rt
Tatinja - otok Hvar
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme

19:47 Tema dana
20:05 Raj za dame, serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:16 Vijesti iz kulture
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umorstva u
Midsomeru
02:37 Skica za portret
02:48 Pisme, bande, ljudi:
A di smo sad?
03:13 Žene, povjerljivo!
04:03 Pogled u prošlost: U
iščekivanju apokalipse 68'49
05:12 Klinika Schwarzwald

05:20 Pravac na Treću
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove
zgode, crtana serija
07:01 Pjesmice i brojalice:
Iš'o medo u šumicu
07:36 TV vrtić:
08:01 Zoološki prilaz broj
64, crtana serija
08:07 Ručice čarobnice:
08:13 Volim životinje:
08:30 Pustolovine mede
Paddingtona
09:00 Pripovjedač bajki,
crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik,
dokumentarna serija
za djecu
09:50 Kronike Matta Hattera
10:15 U drugom svijetu,
serija za mlade
11:02 Raj za dame, serija
13:32 Vječni pripravnik,
njemački film
15:26 Mali kućni čudotvorci,
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica

17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:02 Vlak dinosaura
21:00 Ubojstvo i margarite,
američki film
22:40 Stara gundala,
američki film
00:25 Bitange i princeze
00:55 Anthony Bourdain

ČETVRTAK 26.7.2018.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Dužijanica, emisija
pučke i predajne
kulture
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Bonton:
14:50 Zaronite s nama:
15:00 Umorstva u
Midsomeru
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:16 Reprizni program
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:05 Mjesto koje zovem
dom
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:16 Vijesti iz kulture
23:32 Motel Bates

00:17 Zločinački umovi
01:02 Umorstva u
Midsomeru
02:37 Skica za portret
02:56 Dužijanica, emisija

05:20 A forum
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode
07:04 Dječji planet
08:06 Njama, njam:
08:13 EBU drama
08:55 Miffy, crtana serija
09:00 Pripovjedač bajki,
crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik,
serija za djecu
10:00 Kronike Matta Hattera
10:25 U drugom svijetu,
za mlade
10:55 Raj za dame, serija
11:45 U obranu svog života,
film
13:30 Lovci na oblake, film
15:00 Silvia Colloca i
talijanska kuhinja
15:25 Mali kućni čudotvorci
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
18:55 kratki dokumentarni
film
19:02 Vlak dinosaura
21:00 Ukradena priča,
američki film
22:45 Stara gundala 2,
američki film
00:30 Bitange i princeze
01:00 Anthony Bourdain
04:45 Noćni glazbeni
program - glazbene
emisije

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

TOP PET DESTINACIJA ZA ODMOR

Sombor

Kendija

Da, namjera je da naslov zvuči kao turistička ponuda jer ovaj put to i jest. Malo drugačija, jer ne nudimo aranžmane ali nudimo turizam u vlastitom gradu. Nudimo zapravo ideje, i to potpuno besplatno. Košta vas samo ono dalje. Ali dobro, kada vam netko izlista mogućnosti uštedi vam vrijeme, a vrijeme je novac. Dakle, ne da vas ne košta ništa nego ste i na dobitku. Hvala meni i hvala vama. Šalu na stranu, možda često spominjem svoj grad i njegovu okolicu ali je to opravdano kad imaju što za ponuditi, a i nitko ne predlaže svoje, ja sam uvijek rada istražiti. Stoga, uživajte u još jednom članku *Priroda i društva* u Somboru i okolici.

Nekoliko ZA

Ja sam veliki zagovornik odmora i volim kad je odmor aktivan. Ustvari, najbolji je odmor koji nudi za svakoga po nešto, pa biraš želiš li trošiti noge ili se izvrnuti potrbuške na travu i družiti s bubicama. U posljednje vrijeme, sve više i više mojih prijatelja godišnji odmor provedu na vikendicama. Mnogo je razloga koji potiču ovu vrstu odmora. Hajde, idemo redom. Jeftinije je, a danas se mnogo stvari vrti oko novca i logično je da ćete ako možete izabrati da lijepo platite manje novaca ili više novaca, vi izabrati jeftiniju varijantu. Tako ćete uštedjeti i za ostale stavke. Dalje, destinacije koje navodimo su prelijepe, a i svima su blizu pa uvijek možete otići kući ako vam dosadi odmor, u što sumnjamo. Priznajte, s dalekog mora se nije tako lako teleportirati.

Odabrana petorka

Korlatoš je vikend naselje napravljeno oko jezera i to je ono drugačije od ostalih vikend naselja. Jezero je nastalo povlačenjem Dunava iz svog starog toka, ali ono danas nema direktnog kontakta s Dunavom i na njegov vodostaj isključivo utječu podzemne vode. Ne znam je li to tako sa svakim jezerom, ali i Korlatoš ima primamljive i po malo mistične priče. Naime, vjeruje se da se na dnu u jednom dijelu jezera nalazi njemački izviđački avion iz Drugog svjetskog rata. Jezero je veliko i na nekim svojim dijelovima dostiže dubinu od 10 metara. Voda je čista, bogata jodom i preporučuje se za razne terapije. I na kraju informacija da je jezero nadomak samog Bezdana i nekih 20 kilometara od Sombora.

Vikend naselje Kendija se nalazi u samom rezervatu Gornje Podunavlje na južnoj obali Bajskog kanala. Do sada sam mnogo puta pisala o ljepotama ovog kanala tako da ukoliko želite odmor na najljepšem kanalu, provjereno idite na Kendiju. Ona nije jedino mjesto na Bajskom kanalu, ali je najpoznatije i još kada tome

dodamo da je smješteno uz samu šumu Karapandžu, sve više je razloga za doći. Kendija ima da ponudi baš za svakoga ponešto. Na prvom mjestu tu su razne vikendice, od onih sa satelitskim antenama, klimama i drugim raskošima koje osobno ne preferiram ali prihvaćam činjenicu da su ljudi različiti i da im treba ponuditi razlike. U ponudi su naravno i drvene konobe, velika dvorišta, a što je najvažnije u ovom vikend naselju priroda obara s nogu i postoje tereni za kilometarske šetnje.

Daraži fok je sasvim drukčiji. Njegov šarm je u njegovoj divljini. Nalazi se na samoj obali Dunava, leđima okrenut ka šumi. Ako volite do duboko u noć slušati prirodu, sigurno će vam se pridružiti i jelen, srna, divlja svinja i još po neki stanar ovog čudesnog okruženja. Prvi put vas ova družina uplaši, a kasnije vam nedostaju. Vikendice su ovdje kamuflirane u prirodi i uglavnom žive u skladu s njom. Kilometri benta, šume i obale Dunava, a u blizini vikend naselja nalaze se i poznate pješčane plaže koje Dunav pokazuju kada je dovoljno povučen. Uživat ćete bez sumnje.

Budžak, Brunai i druga kupusinska vikend naselja namjerno grupišem jer su nekako slična i daju istu notu. Smještene u neposrednoj blizini rukavca Dunava ovdje vikendice izgledaju kao kuće u pogledu rasporeda, dvorišta, vrtova. Puno ljudi zapravo ovdje i živi, pa ako ste od onih koji strahuju kada je u pitanju biljni i životinjski svijet, ovdje ćete se osjećati najsigurnije. S druge strane obale rukavca je lijepa šuma, te je u jednom od ovih vikend naselja najbolje doći kad je rika jelena. Dakle, ako mene pitate, bukirajte kraj osmog mjeseca za jedan vikend u ovom kraju i sve što je potrebno je da ostanete budni do duboko u noć. Uvijek ćete se vraćati po ovaj doživljaj.

Obala Velikog bačkog kanala nije vikend naselje ili možda je, ali je ja jednostavno volim doživljavati kao dio grada uz kanalsku obalu. To je izbor za one koji vole biti u prirodi, ali im je sve gore navedeno previše divlje. Ovo je prijedlog za prirodu u civilizaciji. U blizini su i čardice, restorani, kafici i Štrand, a tu su i razne vikendice. I ne zaboravite osmotriti obalu s vode iz nekog čamca.

Bilo koji od prijedloga izaberete, priroda i okruženje su ono u čemu ćete uživati. Vaše je samo ostaviti brige kod kuće i na lice staviti osmijeh.

Naravno, ako ste zainteresirani za bilo što od navedenog, više informacija o dostupnim vikendicama potražite na Googleu, on uvijek sve zna.

Ostalo je za pobrojati još mnogo vikend naselja kao što su Adice, Opaljenik, Šebešfok, Vagoni i drugi, ali nećemo vam baš sve servirati ovog puta. Velika je čar u samostalnom otkrivanju, ali i u skrivanju.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

HRVATSKI KULTURNI CENTAR
„BUNJEVAČKO KOLO“
LIKOVNI ODJEL
SUBOTICA

Srdačno Vas pozivamo
na otvorenje

IZLOŽBE SLIKA

nastalih na XXI. Međunarodnoj likovnoj koloniji
„Bunarić“ 2017. godine,
u subotu, 28. 7. 2018. u 19,00 sati
u Svečanoj dvorani HKC „Bunjevačko Kolo“
Preradovićeva 4.

Izložba je otvorena svakog dana do 28. 8. 2018.

Pokrovitelji:

Veleposlanstvo Republike Hrvatske
u Republici Srbiji

Grad Subotica

Autonomna Pokrajina
Vojvodina